

KUURTANES-SEURAN JOULU - 1966

Kuurtanes-Seuran

Joulu 1966

ENGEL PEIMENILL PUHUI SANOILL' NÄILL':
SANGEN HYVÄN SANOMAN SANON TEILL',
ILON TEILL' IHANAN ILMOITAN,
KUIN JUMALALT' JULKI TEILL' SUODAA.

YX PILTTI PISKU NUORUKAINEN
KYL' KAUNUKAINEN LAPSUKAINEN.
ON TEILL' SYNTYN' NEIZEST NUOREST;
TEILL' ILOX IJÄT SANGEN SUUREX.

Vuoden 1828 virsikirjasta N:o 121

ARVOISA LUKIJA

Kuortanes-Seuran Joulun tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja nykytapahtumien avulla säilyttää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Toimituskunta kiittää lehden avustajia.

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Jussi Kukkola

Iivari Honkola, Sirkka Kantola, Heikki Mäki-Hallila, Pentti Mäenpää, Eeva Peltola, Ville Rasinperä, Irja Yli-Hallila.

Kansikuva: P. Valkeala

Joulu ei koskaan vanhene, vaikka me ihmiset vanhenemme. Joulu on aina uusi, aina yhtä odotettu ja toivottu. Mielellämme me kuitenkin muistelemme lapsuutemme ajan jouluja. Niihin liittyvät lapsuusajan herkimmät ja rakkaimmat muistot: aattoilta, kuusi kynttilöineen, lahjat ja joulupukit ja joululaulut ja sitten joulukirkko, "enkeli taivaan" ja evankeliumi ja kaikki juhlan tapojen runsaus ja rikkaus. Onhan se säilynyt edelleenkin ja ulkonaisissa muodoissaan vielä lisääntyntkin, mutta se "vanha joulu" on niin unohtumaton. Vallankin sen kirkkomatka, kun kulkuset helisivät ja kirkossa sadat lepattavat kynttilät toivat valollaan ja hajullaan taivaallista esimakua niin, että evankeliumi oli samaa kuin se oli paimenille Betlehemin kedolla: älkää peljätkö, minä ilmoitan teille suuren ilon, teille on syntynyt Vapahtaja.

*Koska valaisee kointähtönen
mua köyhää kerjääjää?
Koska päättyy matka yöllinen,
on yhä hämärää?
Luon taivahalle yhtenäin
mä katseen kaipaavan.
Valoa vaikk' en näekään,
sen tiedän loistavan.*

Sellaista on vaellus useinkin ollut myöhempi-
nä vuosikymmeninä. Joulu on kuitenkin tullut
joka vuosi uudestaan. Se on tullut julistamaan,
että Jumalan armon valo Jeesuksessa Kristukses-
sa on ilmestynyt ja se valaisee ja loistaa. "Kan-
sa, joka pimeydessä vaeltaa, näkee suuren val-
keuden." Joulu on lasten ja lapsenmielisten suu-
ri ilon juhla. Sellaisille on joulu aina uusi tai-
vaallisine lahjoineen. Omasta mielestäni viisailta
ja ymmärtäväsiltä on Jumala salannut joulun
ihmeen. He voivat nähdä ulkonaisia muotoja,
mutta eivät näe Vapahtajaa, Joulun Lasta, koska
eivät tahdo nähdä ja ovat mieltyneet pimeyteen.

Pyydämme aina vanhaa joulun pelastussano-
maa ja aina uutta joulun iloa ja valoa:

*Sinulle kiitos, kunnia
Jumalan Poika armoisa,
kun viimein tänne saimme Sun,
vieramme kauan kaivatun.*

Reino Ala-Kulju

Vanha ja uusi Joulu

SAVUPIRTTI KUORTANEEN MUSEOLLA

Tohtori Toivo Vuorela kirjassaan Etelä-Pohjanmaan Kansan-Rakennukset kirjoittaa: "Vuonna 1939 tapasi tämän kirjoittaja Kuortaneen Märjenvärven heinälatona käytetyn rakennuksen, joka tiiviin salvoisensa ja muun ulkonäkönsä puolesta näytti alunperin olleen lämpimänsä pitäväksi tarkoitettu suoja. Lähemmin tarkasteltaessa se osoittautui entiseksi savusaunaksi."

Kuortaneen Ruismäenkyllän Järvisessä on säilytetty vanha asuinrakennus, joka alkuaan on ollut Märjenvärven rannassa ja sieltä myöhemmin siirretty Järvisen nykyiselle kartanolle. Kooltaan tämä savutupa on sisäpuolelta 6,5x6,5 m. Ulkoseiniltä 7x7 m, korkeus tasaseiniin on 2,75 m, harjalle 4 m. Asuintuvaksi se ei ole mikään pieni. Se on "timprattu" pyöreistä hirsistä. Piin lovet ovat kirveellä tehty. Sahaa ei ole käytetty. Seinissä olevista lovista päättään välikatto on ollut kolmitaitteinen. Sisäänmentäessä on vasemmanpuoleisessa seinässä kaksi ikkuna-aukkoa, kooltaan 35x55 cm. Luukkujen ulkopuolelta hirsisiin hakuu kehys osoittaa niissä aikoinaan olleen lasiruudun. Oikealla puolella, missä kiuasmuuri on sijainnut, on seinässä yksi aukko. Siinä on työntöluukku, jossa vuosiluku 1700. Luonnollisesti rakennus on alkuaan ollut lasi-ikkunaton.

Ei Kuortaneelta eikä tietävästi koko Etelä-Pohjanmaalta ole enää löytynyt muita savutupia. Heräskin kysymys, mistä johtuu Järvisen savupirtin säilyminen. Syitä siihen löytyy monia. Itse rakennushirret ovat kiertävää honkaa, niin kovalaatuista, että sellasia harvoin tapaa vanhoissakaan rakennuksissa. Vesikatot ovat olleet hyvät. Samassa talossa on erikoisella huolella säilytetty muitakin vanhoja rakennuksia ja jo käytöstä pois olleita työkaluja. Todennäköisesti muitakin savutupia samoilta ajoilta on ollut. Ikkuna-aukkoja suurentamalla ja savujohtoisien takkamuurin teolla tuvat ovat muuttuneet sen ajan mukaisiksi asuinrakennuksiksi. Professori Heikki Klemetti sanoo kotinsa Majan entisen väentuvan olleen vanhan savupirtin. Tämä rakennus oli vielä kuluvaan vuosisadan alussa, ei enää savupirttiä vaan lasi-ikkunoilla ja avotakalla sekä uunilla varustettuna. Yläosan mustuneista seinähirsistä päättään tämän olisi sopinut olla entinen savutupa.

Heikki Klemetin Kuortaneen vaiheissa mainitaan manttaaliluettelossa 1629 Erkki Mäyrin manttaalin talo yksin ratsutilana. V. 1641 on Mäyrissä 33 lehmää. "Märinevan" niitty on Mäyrille tuomittu laamanni Yrjänä Juhanpojan päätöksellä v. 1617. Luonnonniityt ovat vanhempana aikana karjanpitoon ratkaisevasti vaikuttaneet. Suuresta karjalaumasta päätellen Mäyrillä on täytynyt näitä runsaasti olla. Lähempänä olevien lisäksi on luonnonniittyjä ollut paljon myös Märjenvärven rannoilla. Ehkäpä niinä aikoina, 16. vuosisadalla, rakennettiin tai siirrettiin savutupa Märjenvärven rannalle karjanhoitajia ja muutamakin työväkeä varten, niinkuin yleisesti kaukaisimmille tervehäudoille hautausaunoja tehtiin ja jossain määrin Kuortaneellakin kytötupia. Vanhan kartan mukaan oli Märjenvärvelle vain polkutie Puodinkedolta. Pitkä olisi päivittäinen karjankuljetus ollut, ehkä noin 6-7 km. Märjenvärvellä on vakinainen asutus ollut jo ainakin v. 1726, jolloin uudisasukkaana on vaikuttanut Matti Märjärvi. Todennäköistä on, että ensimmäiset asukkaat asuivat tässä savupirtissä niin kauan, että uusi asuinrakennus valmistui. Aleksis Kivi Seitsemässä veljeksessään kuvaa Impivaaran pirttiä. Vanhassa Jukolassa oli monia talousrakennuksia, mutta veljesten muutettua Impivaaraan saivat he tyytyä yhteen ainoaan pirttiin, joka asunnon ohella oli saunana ja riihenä ja vieläpä eläinten suojanakin. Tämä kuvaus sopinee Kuortaneenkin eri kylien uudisasukkaiden asunto-oloihin.

Ruismäenkyllän vanhempi väestö tiesi rakennuksen entiseksi savupirtiksi. Yleisemmin tämä tuli tiedoksi vasta Vuorelan savupirttiä koskevan kirjoituksen jälkeen. Tutkijoita ja valokuvaajia kävi ahkerasti paikan päällä. Heräskin kysymys savupirtin siirtämisestä Kuortaneen kotiseutumuseolle. Järviset, jotka rakennusvanhuksen omistivat, suhtautuivat asiaan myönteisesti. Kuortaneen Säästöpankin, Lions-klubin, museotoimikunnan ym:n myötävaikutuksella tämä savupirtti sisäinlämpiävine kiukaineen ja asianmukaisesti sisustettuna on nyt Kuortaneen kotiseutumuseolla siellä kävijöille kiinnostavana nähtävyytenä.

H. MAKI-HALLILA

"Me saimme pyhän maan,"

Näitä sanoja muistellessani tulee mieleen professori Heikki Klemetti. Hän on nähnyt kotiseutunsa maisemassa sellaista, jota muut eivät ole nähneet. Hän on kuullut "Majan" puiston puiden, kirkkokankaan ja järven puhelevan. Hänelle ovat laulaneet taivaan linnut, sinikellot, kedon ruohot ja taivaankaari. Siitä on laajentunut näkemys koko eteläpohjalaiseen maisemaan ja sen kansaan. Onko kukaan kauniimmin ja lämpimämmin kuvannut korven asukasta kuin Heikki Klemetti, kun hän nimittää "Pajalaasen" valkoisen apilan ritariksi, tai kun kuuluisa kvartetti Armi ja Heikki Klemetti, Dagmar Klemetti ja Leevi Madetoja lauloivat viimeksinä tilaisuuteen säveltämän "Ei mitään multa puutu" kansantaiteilija Elias Tallarin haudalla.

"Oi kallis Suomenmaa"! Kallis on ollut tämä maa prof. Klemetille. Hän on hengessään nähnyt raatajien ja soturien valtaiset työt ja kärsimykset. Kuinka kauniisti hän isänmaallisissa lauluissaan onkaan runon ja säveln voimalla sytyttänyt isänmaallista mieltä ja tunnelmaa. — Oli liikuttavaa laulaa Armirouvan johdolla Heikin rakkaitten honkien keskellä: "—hankiesi huminaa suo mun kunnella kunnes hetki lähtöni lyö." Katseliko hän sieltä korkeuden asunnoista Heliän rakkaaseen hongikkoon ja kuuliko laulunsa. Ja kuuliko Armirouvan kauniit ja runolliset sanat, kun hän luovutti Heliän Heikin muistojen pyhäköksi. — Toivotaan, että niin olisi ollut!

"Puhu nyt jotakin Kuurtaneelta! Mitä siellä on tapahtunut? On niin pitkä aika kun olen siellä saanut käydä . . ." Ne olivat prof. Heikki Klemetin sanat kun tapasin hänet viimeisen kerran.

Professori käveli usein kirkkokankaalla ja hautausmaalla. Siellä nukkuivat hänen läheisensä. Hän ihaili erikoisesti sitä, että hautausmaa oli luonnonkaunis ilman käytäviä. Luonto oli sen kaunistanut sinikelloin, ja "Sutimanni" taiteellisin hautapaaluin. — Aivan liikuttava oli se käki, joka viallisella äänellään tuli Lauri Peltosen huvilan vaiheille joka vuosi pesäpuuhunsa kukkumaan. Ja kun lehtori Peltonen jo nukkui kirkon juurella, tuli käki kukkumaan sen maailman kauneimman puisen kellotapuln vaiheille. Kuinka se kosketikaaan Heikki Klemetin herkkää sielua, kun ei pieni lintukaan voinut unohtaa synnyinmaataan, eikä pesäpuutaan Kuurtaneen kirkon vaiheilla.

Onnellinen Kuurtanes ja koko Etelä-Pohjanmaa! Hän on maailmalle kirkastanut kaiken mikä täällä on ollut hyvää ja hyvälle kuuluvaa, sivuuttanut hienotunteisesti sen, joka ei ole kirkasta päivänvaloa kaihannut.

Kyllähän joku muukin voi kotiseutuansa ja isänmaatansa rakastaa, mutta ei ole kykyä sitä sanoja ja sävelin niin kauniisti ilmaista. Se suuri arvonanto, jonka olemme nyt museon avaamisen jälkeen nähneet, johtuu siitä, että kaikki hänen työnsä tulokset ovat kuin "sydänverellä" kirjoitetut. Siksi ne sytyttävät "sydämemme palamaan."

Sen 6-vuotiaan alokas-Heikun ja 77-vuotiaan prof. Heikki Klemetin kuvakertomus (Museon salissa!) on liikuttava. Sille välille sopii monen ihmisen elämäntyö. Jo sävellystyö yksin olisi riittänyt yhden ihmisen elämäntyöksi. Eipä ollut ihme, ettei kesälläkään ollut aikaa rentoutua. "Kun minäkin voisin niin kuin nuo laiskat maata tuolla hiekalla". "Mene, hyvä poika, kyllähän se sopii!" — "Työtä minun on tehtävä, ei minulla ole aikaa."

Klemetti-Museo antaa kuvan rikkaasta elämäntyöstä. Eipä ihme, että moni museossa kävijä on ollut suuresti hämmästyntynyt ja ihastunut.

JOULUKIRJE AMERIKKAAN

Keväisin saapuvat muuttolinnut luonnonmukaisessa järjestyksessä vuoronsa perään. Kaukaa, osa hyvinkin kaukaa — ne tulevat, mutta Suomi, sen valkeat yöt ja vilpoisa kesä — ja ennenkaikkea synnyinseudun vaatimaton pesäpuu kutsuvat ja tulla täytyy. Ehkäpä samat syyt ovat tuoneet ne monet Amerikan suomalaiset, jotka kesän tullen, muuttolinnun tavoin lentävät jättiläissiivin Seutulaan ja sieltä pyrkivät entisille kotiseuduilleen. Monet lähtivät jo kauan sitten, silloin kun olivat nuoria ja voimakkaita, kun askel oli reipas ja mieli rohkea. Nyt vuosikymmenien kuluttua tulivat — ja etsivät sen pesäpuun, joka niin rakkaana on mielessä ollut, siellä suuren maailman turuilla.

Viime kesä toi monelle kuortanelaiselle Amerikasta sukulaisen — niin meillekin.

Oli eräs arki-ilta, kun vieraamme saapuivat. Tutut vieraamme, sillä heti sodan jälkeen, kun yhteydet rapakon taakse aukenivat, alkoi kirjeet ja paketit kulkea ja joulutervehdykset vaihtua. Kuvien perusteella tunsimme toisemme. Tädin lähtiessä me vielä olimme aivan pieniä paitaressuja. — Niin vieraat tulivat, mutta eivät olleetkaan vieraita. He olivat tuttuja, rakkaita tuttuja ja omaisia, sieltä kaukaa, kaukaa. Kuvien perusteella tätti oli kuin Tätti setä kuin Setä. Ihmeeltä se vain tuntui, että heidän tuli tultua etsimään sitä pesäpuuta, jonka tätti tasan 50 vuotta sitten jätti. Löysivätkö he sen, mitä etsivät? Paljon on täytynyt puolivuosisadassa muuttua, mutta itse maa, se ei muutu. On tullut uusia teitä, on revitty ja rakennettu taloja, on raivattu lisää peltoa, yksi sukupolvi on päässyt ajasta ikuisuuteen — mutta se perimmäinen olemus, oma kotipitäjä, oma lapsuuden kotipiha, järvi ja kirkko töyryllä — ja viimeinen leposija, jossa kaikki lähirakkaat nukkuvat — se löytyi ja sen mukana vyöryivät lapsuus- ja nuoruusmuistot sieltä kaukaa sydämen "tallesta". Päivälleen 50 vuotta sitten jolloin tätti lähti Kuortaneelta, hän nyt oli jälleen kotipihaansa. Se entinen koti oli poissa, tilalla uusi talo. Löytyi kuitenkin sama riihi — samat näkymät sen ympärillä ja muistot, jotka liittivät maailman matkajan tähän pienen Suomeen ja sen karuun kamaraan. Rakas se pihapiiri täytyi olla, kun tätti sen tuntumaan aina vaan palasi, vain olla ja katsella, hiljaisella aralla mielellä, kuin siunaten, tai ehkäpä tallettaakseen kaiken sillä hetkellä tuntemansa tulevien vuosien "evääksi".

Tutuja löytyi ihmeen paljon. Ne, jotka olivat lähtiessä lapsia, olivat jo puolipäivän yli kulkeneita ikä-ihmisiä. Kylläpaikkoja oli myös paljon, ja pithän Suomea laajemmaltakin katsota. Kauan ei siis yhdessä paikassa voinut viipyä. Olihan mukana vielä mo-

Kotikarvessa

Kotikarvessa lauluni soi,
Kotikarvessa työssä ma kuljen
korven lapseksi Luoja mun loi,
kerran korvessa silmäni suljen.

Kotikarvessa puut huminoi,
korven ikuisen laulun ma kuulen.
Kotikorpea jättää en voi,
korven helmassa — on onneni — mä luulen.

Kotikorpi on kouluni mun
korven oppia tutkin ma siellä.
Korven helmahan siunattuhun
sinne riennän ma riemulla miellä.

Työni raskas, mutt' myös pyhä tää.
Korpi hallainen — viljavaks saada.
Se mun töitteni määrän on pää,
pyrin siihen, en enemmmin voi laata.

Korven paikat oon voittanut nuo.
Taikka viel' en, ne viljani veihän
kesän keskellä — suuttui nää suot.
Kylmi laihon — — se naurata ei.

Hikihelmet ne kirkkaina
korven paarmoilta yltämme putoo
korpi kertoopi vain meille satujaan
kuvat mieliin, mun aatteeni kutoo.

Kirj. T. K:saari

nien Amerikassa asuvien terveiset heidän omaisilleen, vietävä perille. Näin muutamit viikot vierähtivät. Muuttui kesä syksyksi — ja Seutulan lintu kohosi siivilleen, vieden vieraamme taas sinne kauaksi — kotiin. Mutta uskon, että me molemmat osapuolet muistamme toisemme kauan, sillä mieluisa oli vierailunne!

Kun omasta puolestani kiitän Teitä Tätti ja Setä vierailustanne, uskon, että kaikkien muidenkin omaiset täällä Suomessa yhtyvät kiitoksiini, kun muistavat viime kesän vieraillevia omaisiaan. Toivomme Teille kaikille leppoisaa elon iltapäivää ja joulurauhaa vanhan Sionin virren sanoilla: "Tule nyt armonsta Jeesuksemme, tänäkin jouluna keskellemme"!

Jouluterveisin

Sirkka Kantola

KLEMETTI RUNOILIJANA

Kuurtanes-seuran joulussa on usein julkaistu Heikki Klemetin suoranaista tekstiä, mutta hän on myös lahjakas runoilija. Tässä eräs hänen kynänsä tuote.

TALVINEN MUISTELMA

Kuihtuu kukka,
kaatuu nurmen nukka;
jäättyy maa —
Merten ta
pikkulinnut kiiruhtaa.
Metsän Sinisukka
kallioonsa katoaa.

Valkealla vaipallansa
paljas puu
verhoutuu.
Arka jänörukka
touhuaa jo tolallansa;
poika, valkotukka,
ansallansa askartaa.

Ukko lykkää lylyänsä,
hongistossa halli haukkuu,
metso nuokkuu oksallansa,
pensastossa pyssy paukkuu.
Kettu keltahäntäinen
piilostansa pilkistää:
Tähti kelmyt kimmeltää —
Kuu sirppi sammuva
vielä viipyy taivahalla.

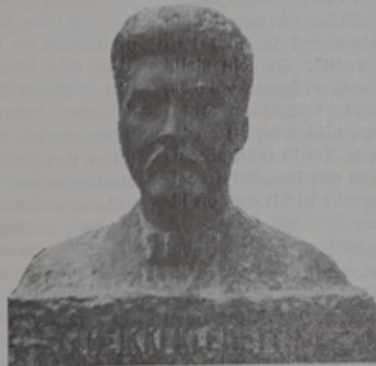
Järven jäällä aukealla
hepo vitkaan viittatietä
kuormaansa kiskoo.
Portahilta poika pieni
jyväsiä viskoo
varpus-vaivaiselle.

Sängyssä vaari vanha nukkuu —,
kello pirtin seinässä
kymmentä kukkuu.
Miehet on metsätöissä,
kehrää Sanna-Liisa;
aina tuota askaretta
emännällä piisaa.
Mirri hyppää lattialle,
konttaa pikku Kalle.

Vieras viruu penkillä,
katselepi kummissansa
kuinka lentää kuontalo;
raitta syntyy raidan päälle
kankahalla
valkealla.

Pirta se paukkaa —,
aatokset laukkaa.
Hyv' on vieraan olla:
kello käydä raksuttaa,
lieden loimu lämmittää;
kontti on korvan alla,
kahvipannu hiillustalla,
tallissa hevonen ja katos'alla reki.

Niinpä hän nyt maatessansa
laulun pienen penkillänsä
tyytyväisnä teki.
Vaari jo herää —
Päivä tekee terää.

Kuortanes-Seuran Joulun toimituskunta järjesti perinteelliseksi tulleen kirjoituskilpailun Kuortaneen Yhteiskoulun VIII luokalla. Seuraavien oppilaiden kirjoitukset palkittiin:

I p. Antti Peurala, II p. Kirsti Heiskanen, III p. Maija-Liisa Saloniemi, IV p. Liisa Ruismäki.

KIITÄMME kaikkia kirjoittajia erittäin hyvästä ja tasaväkisestä kilpailusta ja toivotamme menestyä tulevaisuuden kevään kirjoituksissa.

ANTTI PEURALA

PIISAMI – vahingollinenko?

Kun piisamia vuosisadan alkupuolella alettiin istuttaa maahamme, vastustettiin tätä kiivaasti. Saksassa, jonne piisami oli tuotu jo muutamia vuosikymmeniä aikaisemmin, se oli aiheuttanut suuria vahinkoja syömällä monista vesistöistä kasvillisuuden kokonaan, kaivelemalla rantoja ja ennen kaikkea lisääntymällä niin tavattomasti, että siitä monilla seuduilla oli tullut todellinen maanvaiva. Piisami aloittikin maassamme hyvin nopean leviämisen, ja 40-luvun lopulla se oli valloittanut ensimmäisestä istutuspaikastaan, Vesilahden Laukosta käsin koko Suomen Lapin perukoita myöten.

Piisami on erittäin hyvin sopeutunut oloihimme, sillä Suomessa ja Kanadassa, josta piisami on kotoisin, ovat luonto ja ilmasto lähes samalaiset. Meillä se ei ole päässyt lisääntymään vaivaksi, sillä luonto on liian köyhä elättääkseen ylisuuria kantoja. Saksassa taas luonto on paljon rehevämpi ja talvi leudompi kuin meillä. Samoin siellä piisamien pyynti on hyvin vaikeaa, sillä ne pesivät yksinomaan rantatörmissä, joista niiden saanti on lähes mahdotonta. Leuto talvi aiheuttaa siellä myös sen harmillisen seikan, että piisamin turkisarvo on lähes olematon.

Piisamin yleisintä ravintoa ovat eri kasvinosat, mutta myös ravut ja simpukat kelpaavat sille. Kortteen ja muiden vesikasvien katoaminen monista järvistä on pantu piisamin syyksi. Mutta tätä olettamusta vastaan soti se, että useissa sellaisissa järvissä, joissa piisameja on hyvin

runsaasti, on vesikasvillisuus erittäin voimakas. Jopa vesilintujen väheneminen on katsottu johtuvan piisamista, mutta tähän syy löytyy varmimmin kymmenistuhansista sorsastajista, jotka sekä täällä että talvehtimismaissa harventavat vastuuttomasti sorsaparvia.

Rapua oli vielä vuosisadan alusla miljoonia kappaleita vientiinkin, mutta nyt tapaa vain hyvin harvoja vesistöistä tätä omitusta saksiniekkaa. Piisami käyttää runsaasti rapuja ravinnokseen. Rantakivillä voi tavata kasoittain rapujen kuoria. Mutta todellisuudessa rutto ravut on hävittänyt, piisamia on turha syyttää. Simpukoiden syönnistä taas ei koidu mitään taloudellista vahinkoa.

Kylmät talvet, esimerkiksi viime talvi, pitävät piisamikannat tiukasti kurissa. Talven kuluessa piisamat vähenevätkin alvan suunnattomasti. Monet matalat järvet jäätyvät pohjaa myöten, jolloin piisameilla on edessä tukehtumis- ja nälkäkuolema. Kettu kaivaa talvelle reikiä kekopesiin, jotka jäätyvät, ja piisamat menehtyvät. Usein piisameilta loppuu ravinto keskellä talvea, jolloin niiden on pakko lähteä etsimään uusia vesistöjä. Tällöin on tuho täydellinen. Suomessa piisameilla on täysi työ säilyä hengissä, eikä Saksan piisamien kaltainen joukkoesiintyminen ole mahdollista.

Piisamista on lyhyessä ajassa tullut tärkein luonnonvarainen turkiseläimemme. Kallisarvoisella turkillaan se korvaakin täysin aiheuttamansa vahingot. Piisami on myös omalta osaltaan tuntuvasti rikastuttanut vähälajista faunamme. Perussyy siihen, miksi piisamista ei Suomessa ole tullut maanvaivaa kuten monilla muilla seuduilla, on se, että erot sen kotimaan ja istutusmaan välillä eivät ole huomattavat. Tällöin luonto itse lakeineen

pitää kyllä piisamat kurissa, ja tasapaino uuden tulokkaan ja entisten lajien välillä säilyy.

KIRSTI HEISKANEN

Dag Hammarskjöld, suuri ajattelija

Hammarskjöld ei ole luonut mitään tieteellistä filosofian teoriaa, eikä häntä ole myöskään kelpuutettu suurten ajattelijoiden joukkoon, mutta hänen ajatuksensa luotaavasta yhtä syvällä kuin filosofian teoriaakin, vaikkakin toisella valtaamerellä, nimittäin inhimillisessä elämässä. Hammarskjöldin aforismit ovat täynnä syvää totuutta elämästä, minkä vuoksi luen hänet mielessäni suuriin ajattelijoihin.

Suuresta tehtävässään ihmiskunnan hyväksi Hammarskjöld joutui kohtaamaan elämän kaikki vivahteet, joten hänen sisäinen syvytensä ja suuruutensa kasvoi päivä päivältä, luoden edellytykset "totuuden" kirjoittamiseen.

Maailmanpolitiikkaan liittyy monia lieveilmiöitä: keinottelu, tyhjiä eleitä, keinotekoisia lämpöä, kuten tavalliseenkin elämään. Elämän aitous, minne se on hävinnyt? "Tyhjäksi puhallettu muna kelluu mainiosti ja noudattaa jokaisen tuulenpuuskan käskyä — tähän se on kyllin kevyt, koska se nyt on vain pelkkää kuorta, vailla kasvun alkia ja vailla kasvamiseen tarvittavaa ravintoa. Hyvä seuraliikenne — 'a good mixer'!"

Suuri tehtävä asettaa suuria vaatimuksia. Epäonnistumiset vievät pohjan, tyhjiys ja tarkoituksellisuus valtaavat mielen: "Hidas tuo virta on, elottoman raskas — se pyssähtelee ja synnyttää haluttoman

verkkaisia pyörteitä kulkusuuntien kohdatessa. Hidas — ja harmaa.”

Raskas taakka synnyttää pyrkinnyksen pois uuteen ja keveään: ”Häipyä valoon ja muutua lau-luksi . . . Päästää ote ja pudota, pudota — sokean antaumuksen turvin. Johonkin muuhun, jonkun toisen luo.”

Dag Hammarskjöldiä on hänen elämässään pidetty ateistina, mutta päinvastoin, että olisi ollut ateisti, hän osoittaa meidän kaikkien olevan sitä: ”Jumala on elämän kirja-hylliltä löytyvä kätevä kaava — aina saatavissa, mutta harvoin käytössä.”

Elämä on oppimista, taistelemista ja alistumista. Sen on Ham-mar-skjöld kokenut ja sen kokee jokai-nen. Elämänohjeeksi itselleen ja muille hän on kirjoittanut:

Tie —
sitä noudata.

Onni —
se unohtaa.

Kalkki —
se tyhjennä.

Tuska —
se peittää.

Vastaus —
se opettelee.

Loppu —
se kannaa.

MAIJA-LIISA SALONIEMI

MINUN JOULUNI

Ensimmäiset muistini alimmissa lokeroissa olevat joulutunnelmani liittyvät uuteen puhtaalle tuoksu-vaan tupaan. Ne liittyvät kuusen ja palavan kynttilän hajuun, isoon joulu-ukkoon lampaannahkaturkeineen ja kulkuskenkineen, isojen aikuisten pyörintään ympärilläni. Uudelle kirkasraitaiselle matolle viereeni kertyi paketteja, joiden paperit kahisivat hauskaasti. Juhlal-lisin hetki oli silloin, kun upeasta

silkkinauhapaketesta ilmestyi pos-liiniposkinen ja silmänsä sulkeva nukke.

Kasvaessani sain isovanhemmil-tani kuulla myös jouluun liittyvän Raamatun sanoman. Pienet aivoni eivät täysin tajunneet, mistä oli kysymys juhlaivalaistussa joulukir-kossa. Kirkon kynttiläkruunut, pappien valkoiset kaavut, ympäril-lä seisovien ihmisten harras kova-ääninen veisuu panivat minut ajat-telemaan Jeesusta. Hänen oli täy-tyntyt olla joiain suurta, enemmän kuin kuningas. En muistanut, että kenenkään muun syntymäpäivänä olisi kaikki ollut näin kaunista ja joulullista. Vähän pelokkaanakin, kädet tiukasti ristissä kuuntelin saarnan soituvia sanoja. Ne tun-keutuivat minuun, saivat minut tuntemaan ja kokemaan, vaikka en ymmärtänytään niiden kaikkea tarkoitusta.

Jouluuni kuului myös kaikki tuo joulua edeltävä jännittävä valmis-telu. Halusin minäkin puolestani antaa joululahjoja. Jännityksestä vapisevin käsin virkkasin patalap-pua hämärässä huoneessa tuvoen, ettei kukaan saisi selville joulu-lahjasuunnitelmiani. Joskus otin salaa ison möykyn ruskeaa ihanaa piparkakkutaikinaa ja se kädessä juoksin naapuriin. Siellä mietittiin päät yhdessä hiljaa sipisten, mitä kaikkea keksittäisiin kullekin an-nettavaksi. Leipomispäivän iltana leikeltiin sitten kuusenkoristeita joulunpunaisesta paperista ja sa-malla mutusteltiin lämmintä pullaa. Kuusenhakupäivä oli aina tärkeä. Illalla esiteltiin sitten kuusisaalis hellan luona lämmitellen. Kuusen-havujen tuoksu tiivistyi joulun odo-tuksen tunnelman.

Nyt jouluuni liittyvät kaikki lapsuudesta periytyneet totutut ta-vat. Kaiken lapsenmielisyyden ka-dottua on vaikea enää saavuttaa joulun herkintä tunnelmaa. Koko joulun sanomakin tuntuu joka vuo-si toistuvalla fraasilla. Uskoni pa-laa vasta, kun ajattelen pienen mi-näni vilpittömästi, luottavaisista uskoa. Minun jouluuni kuuluvat yhä hi-taasti putoilevat lumihualeet ter-vapatojen liekkien valaisemalla tiellä. Ne sytyttävät, jos väki astelee tietä sarastavassa aamussa ilman minua.

LIISA RUISMAKI

Hautakorven palo

Palotapahtumat sellaisina kuin Jussi ja Maija Märijärvi niitä muisteltivat:

Heinäkuun alussa vuonna 1889 vietettiin Märijärvessä Jussi Jyl-hän ja Sanna-Liisa Märijärven häitä. Morsian oli talon nykyisen haltijan Ahti Märijärven täti. Häi-tä oli juhliutu jo lauantai ja sun-nuntai ja olisi jatkettu vielä maa-nantainakin, ellei samana päivänä olisi kylän lähistöllä syttynyt met-säpalo.

Paloalue sijaitsi noin puolitoista kilometriä Ruismäestä Seinäjoelle päin ja noin kilometrin nykyisen Mäyry-Veneskoski tien eteläpuo-lella, lähellä Kortestausta.

Palon kerrotaan saaneen alkunsa Mannin veljesten tupakasta. Manni oli Ala-Mäyrin torppari, jolla oli mökki Mäyrin laitamilla maantien pohjoispuolella. Ajan käytännön mukaan Mannit olivat menneet ta-lon metsään lehtiä tekemään. Työn-teon lomassa veljekset olivat istuu-tuneet hetkeksi lähteelle juomaan vettä, jota he ottivat liutulla läh-teestä. Saman tien oli pantu tupa-kat palamaan ja niistä ravisseesta tuhkaista oli sitten palo saanut al-kunsa.

Palon syttyessä oli tuuli etelä-lännessä. Alueella oli runsaasti ne-voja, mutta ne eivät pystyneet estä-mään tulen leviämistä Ala-Mäyrin metsästä, Hautakorvesta, edelleen Järvisen ja Märijärven sekä Ala-lahden sarkoihin. Kuusimetsässä liekit etenivät pahimmillaan noin 600 metrin levyisenä rintamana.

Sammutustyössä käytettiin pää-asiaassa koivusta ja kuusesta tehty-jä hosia, joilla ”lakaistiin” liekkejä keskelle päin ja yritettiin tällä ta-voin tukahduttaa sen valta. Palo-alueen ympärille kaivettiin ojia, joihin herkästi syttyä sammal poistettiin liekkien ympäriltä. Sam-mutuksessa käytettiin myös vasta-valkeaa. Kaatamalla isoja puita tul-ta vastaan saatiin sen eteneminen hidastumaan.

Kun tuli oli saatu sammumaan, huolehdittiin siitä, ettei se pääsyt syttymään uudelleen. Paloaluetta vartioitiin koko yö ja seuraavat

Vanhan hevosen joulukirkkomatka

On varhainen jouluaamu. Talon väki tekee kirkkoon lähtöä. Hevonen valjastetaan juhlanan kirkkoreen eteen. Tämä polle on jo yli kahdenkymmenen. Lisäksi se hie- man ontuu takajalkaansa. Mutta juhlamielellä sekin tuntuu olevan ja tietoinen edessäolevasta matkas- ta. Killisevä kulkunen lisää kaik- kien juhlamieltä.

Rivakasti matkanteko sujuu jää- tietä pitkin. Pian juhlaavalaistu temppeli alkaa näkyä vastakkaiselta rannalta, niemen takaa. Vauhti senkuin parane, sillä muut kirk- kohevosest antavat lisää menoha- luja.

Sitten saavutaankin kirkon luo. Tapulista kumahtelevat kutsukello- jen lyönnit. Haudoilla lepattavat sadat kynttilät. Hevonen sidotaan puomiin muiden joukkoon ja heite- tään heinätukko eteen sekä loimi selkään. Väki katoaa pyhästön si- sään. Urkujen mahtava ääni ja vir- renveisuu kantautuu Virkkujen ja

Vappujen korviin.

Vähitellen monet hevoset alka- vat käydä levottomiksi. Vähän kyl- mäkkin on. Loimi on monelta puto- ta valahtanut jalkoihin. Kuopimi- set ja hirahtelut lisääntyvät. Mut- ta vanha hevonen on vielä rauhalli- nen. Se on totunut odottamaan kirkossaolijoitakin.

Vihdoin päätöskeillot kajahtivat, ja väki tulvi kirkon ovista ulos. Se kiirehti ajokkiensa luo. Näiden levottomuus lisääntyy. Heinien rouskuttelu loppuu. Ne vaistoavat, että vuoden tärkein tapahtuma on edessä, kilpa-ajo joulukirkosta ko- tiin! Vanha hevonenkin on nyt rau- haton, vaikka se on tämän kilpa- ajon monta kertaa läpikäynyt ja hyvällä menestyksellä.

Järventakaa tulleet laskevat kirkkomäeltä jäätielle. Nyt se al- kaa! Vanha hevonen pysyy aluksi hyvin vauhdissa mukana. Kuin par- haina päivinään se ravaa. Kipeä jalkakaan ei näytä haittaavan. Juh-

lakulkueen satojen kulkusten kilinä kiirii kauas jäätä myöten.

Reessaolijat ihmettelevät ja ihastelevat hevonsa vauhtia. Mut- ta sitten se alkaa hidastua. Vaikka kuinka yrittää, ei enää jaksa, ei. Jäättävä on. Välimatka edelläjuok- seviin kasvaa ja takanatulevat aja- vat ohi. Mikään ei auta! Periksi on annettava nuoremmille ja terveille hevosille. Nyt vanha hevonen ru- peaa hirnemaan. Tämä huvit- ta kovasti ajomiehiä, vaikka sää- licksikin heidän käy polle-parkaa, kunnan vetojuhtaa.

Tahtoiko vanha hevonen hiru- misellaan huutaa toisten perään, että älkääs jättäkö, vai oliko se tuskainen alistumisen ilmaus, kun parhaat päivät ovat menneet, eikä enää pärjää? Tätä talon kirkko- väki tuumi siinä reessä istuessaan ja kotia lähestyessään.

Se oli sen hevosen viimeinen joulukirkkomatka.

P. M.-H.

päivät. Tiukasta vartiointista huo- limatta tuli oli useita kertoja vä- hällä päästä valloilleen.

Palon aiheuttamat vahingot oli- vat huomattavat. Mänty- ja kuusi- metsää tuhoutui noin 30–40 hehtaaria ja tämän lisäksi vielä nevaa. Palaneet puut eivät kelvanneet muuhun kuin polttopuiksi, ja vas- ta toistakymmentä vuotta sitten on alueelta voitu kaataa puita. Palo-

alueen uudelleen kasvu turvattiin tekemällä risuaita sen ympärille niin, etteivät metsissä vapaina kul- jeskelevat lehmät ja lampaat pääs- seet sotkemaan nuorta taimikkoa.

Nykyään tällä lähes 80 vuotta sit- ten palaneella alueella kohoaa täy- sikasvuinen mänty- ja kuusimetsä. Mutta vieläkin palon aikana tai- mina olleiden puiden rungoissa nä- kyy tulen aiheuttamia vikoja, jotka

yhdessä alueen "Palo"-nimityksen kanssa muistuttavat nykyaikaa ta- pautuneesta.

Ihmeellinen lapsuudenmuisto

Eräänä päivänä syyskesällä v. 1882 käski äiteemme mun vanhemman veikkooni Jukan (Juho Louhivaara) hakemaan mettästä Keskisen mäeltä uuni-
luuta hakoja, sellaisia piänen männyn oksia jolla leivinuunista puhdistettiin hiilet ja porot puhtahaksi. Minä olin silloin 5 ja puali ja Jukka n. 7 vuotias.

Me lähimmästä kotua vähä jälkehen puolen päivän. Kotoväki oli silloin riihellä kun me siitä menimme ohitte Keskisen torpan sivuute mettähän. Se Keskisen torppa oli silloin nykyisen Ojanperän ja Killisen talojen välimaastossa mettän reunassa. Kun ne uuni-
luutahavot oli karsittu, rupesimme me vähä noukkimahan pualukoota mukana oleviin tuahitöttö-
röihin. Ja ku siälä Sammakkolaksen paikkeella rookasimme lammassalauman, lähimmästä me niiden peräs juaksemahan tarkoituksella ajaa niitä kotia päin, mutta ne juaksivat vaan kauvemmas metsään. Kun me sitte yritimme palata takaisin kotua kohti, olimme jo eksyksissä notta emme tiänneet mihin päin koto oli, ku silloin oli taivas pilives nottei aurinkokaan näkynä.

Meille tuli kova häätä ja lähimmästä nähtävästi itä-pohjoissuuntaan kävelemähän. Veikkoo Jukka kuluki erellä itkiä jollottaen ja huuteli kovalla äänellä: "Mihinä koto on". Mutta eihän siälä kaukana mettäs kukaan meitä kuullu. Niin me sitte eksyksis tallustelimme koko iltapäivän ja pohjastuumme lopulta Haaviston virkataalon mettäs olevale Rumallevuorelle. Ja ku siälä rookasimme isoon maahan kaatunehen kelo-
hongan, menimme sen alle nukkumahan. Ja vaikka silloin illalla vähä sanooki, emmä me tiänneet kylmästä mitää vaikei meillä ollu mitää muuta vaatetta ku sininen pumpulipaita kummallaki.

Kumme sitte saamalla heräsimme, oli ilma yällä selekeentynä ja maas oli kuuraa. Aurinko paistoi kirkkaasti irästä päin. Kun me olimme kuullu sanotavan notta jos mettäs eksyy, niin pitää mennä aurinkota kohori jotta osaa kotia. Niin me sitte lähimmästä Rumaltavuorelta aurinkua kohori Jyrähaaran ohi Mertanurkalle päin. Siälä me pohjastuumme ensi Järvenpään torppahan ja tulimme sitte Mertalan ja Vittingin talojen kautta Leppäläloukon tiälle. Siinä Vittingin talon likillä oli kaks akkaa aittaa tekemäs tiänviäres. Sitä me vähä kummastelimme ku emmä ollu ennen nähänehet akkojen sellasta työtä teke-
vän. (Jäljemmin kuulin kerrottavan notta ne akat olivat Vittingin Fiija ja Niämen pitkä Liisa joka oli kova halonhakkaaja, nottei kaikki miähekkään sille pärjänneet.)

Kun me sitte saavuumme varsinaaselle Leppäläloukon tiälle, lähimmästä me tulemahan Kirkonkylähän päin. Ja niin me sitte saavuumme Sulukohori eli nykysehen Heikki Saaren taloohi johona oli silloin isäntänä Kustaa Saari, joka oli kotoosi Ylimäy-
rystä ja oli isämme nuaruuren tuttu. Se rupes meiltä

kyselemähä: mistä te pojat ootta kotoosi ja mihinä ootta kulukenu ku te siältä päin tuutta? Me kottimme selittää notta oomma Kuhasta ja äiteemmä on Koskelasta kotoosi. Ja jotta oomma eilee lähteny kotua ja eksyymmä mettähä, emmekä tiärä mihinä ny oomma. Kun me olimme matkalla näläkiintynä, annettiin meille Sulukoon torpas eli Vähäsaares vesivelliä, joka maistuu erinomaase hyvältä näläkäsille klopiille.

Sulukoon eli Saaren Kustaa isäntä lähti sitte kär-
rynlavalla kyydittemähä meitä kovalla kiireellä kotia, notta marjat vaan poukkoilivat tuahisesta kär-
rynlavalle. Kotia savuumme vähä jälkehen puolen päivän, joten siälä matkalla viivyyemmä kokonaase vuaro-
kaure. — Meitä ettittihiin mettästä miäjoukolla läpi yän ja vielä seuraavana päivänä, mutta nähtävästi Kuhan, Kallioniemen ja Heikkilän mettäsaaroi-
ta, eikä etsijät osannehet suunnistua kyläksi pohojaasehen päin.

Ku me olimme saapunehet kotia, soittaa toivotettiin krannissa olevalla tanotorvella mettähän päin ja pian alkoiki miähiä tulla ettintäretekeltä takaasi. Kyllä olimme omaastemma kans iloosia, kun niin onnellisesti pääsimme takaaasi vaaralliselta matkaltamme. Siinä oli Herran enkeli meidän askeleitamme ohjaamassa ja varjelemassa. — Olen myähemminki pitkän elämäni varrella useeta kertoja joutunu vaaratilanteeseen, mutta aina on Herra niin ihmeellisesti mua varjellu, jotta en taida Häntä kyläksi kiittää.

Lammastaan ei paimen parhain
Etsi sillä huolella,
Millä Herra myöhään, varhain
Huolehtiipi sieluista.
Jos sen oikein tuntisit,
Ilost' itkuun raukeaisit,
Kun niin vaivaa näkee meistä,
Synnin teille eksyneistä.

V. 307. 4.
HEIKKI KUHA

40 VUOTTA

vapaaehtoista lastensuojelutyötä Kuortaneella

Kevätkokouksessa v. 1966 päättyi virallisesti Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kuortaneen osaston neljäskymmenes toimintavuosi. Tunnetut kuortanealaiset henkilöt, Eveliina Ala-Kulju, Juho Kokkila ja Jussi Mikkilä allekirjoittivat elokuun 24 päivänä 1925 seuraavanlaisen sopimuskirjan: "Me allekirjoittaneet olemme tänään perustaneet Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kuortaneen osasto-nimisen yhdistyksen ja hyväksyneet sille ohkeen liitetyt säännöt, joita sitoudumme noudattamaan." Näin sai syntysanat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kuortaneen osasto. Sosiaaliministeriö hyväksyi osaston merkittäväksi yhdistysrekisteriin joulukuun 21 päivänä 1925. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi kansanedustaja, kotikasvatusyhdistyksen puhuja, emäntä Eveliina Ala-Kulju. Eveliina Ala-Kulju oli nainen, jonka sana sytytti ja joka sai sydämet lämpenemään lastensuojelutyölle.

Osaston ensimmäisen toimintavuoden tehtävistä kerrotaan näin: "Jäseniä 34. Viikasta valistustoimintaa. Ompeluseuroja eri osissa pitäjää. Kiertokoritoimintaa. Kunnankätilö Katariina Linna-Hynnillä lastenhoidon neuvojana toiminnassa koko vuoden. Äitiyshuolto, pikkulastenhuolto, neuvontatyötä kodeissa, äitikursseja 9, lastenhoitokursseja tytöille 2, esitelmiä, toiminta kohdistunut 284 kotiin. Urheilutoimintaa."

Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen Punainen Risti toimivat aluksi yhdessä ja tämä yhteistyö jatkui aina v. 1950. Myöskin maatalouskerhotoiminnasta aiheutuneet tehtävät hoiti MLL:n Kuortaneen osasto vuosina 1932–1954. Toiminta näillä työsaaroilla on antanut arvokkaan lisän varsinaiseen lastensuojelutyöhön. Erikoisesti on korostettava sodan aikana syntyneitä kummikuntatoimintaa ja sotaorpojen kummiasioiden hoitoa. Näiden työmuotojen avulla pitäjäämme on saatu suuret määrät mitä erilaisimpia avustuksia. Sotaorpojen sotakummiasiat on hoitanut pankkivirkailija Lempi Honka-Hallila. Kuortaneelle jäi 108 sotaorpoa, joista 64:llä oli sotakummi. Suurin osa sotaorpojen kummeista oli Ruotsista, mutta niillä oli myös Tanskasta, Sveitsistä ja kotimaasta.

Yksityisten sotakummien lisäksi sai Kuortaneen kunta kummikunnan Ruotsissa sijaitsevasta Ovanäkerin kunnasta. Sodan aikana kummikunta lahjoitti kuntaamme vaatteita, lääkkeitä, vauvanpakkauksia ja raha-avustuksena n.s. sokerikruunujen tuottoa. "Sokerikruunuista" saaduista rahoista MLL:n Kuortaneen osasto lahjoitti Kuortaneen kunnalle kirkon-

kylän terveystalon rakentamista varten 700.000 vmk:aa. Sodan jälkeenkin on vielä lämmin ystävyys kummikuntien välillä jatkunut. Kummikuntavierailuja on tehty Pohjanlahden tuolta puolelta tänne ja täältä sinne.

Edellä kerrottujen erikoispiirteiden lisäksi on erillainen kurssitoiminta aina kuulunut osaston ohjelmaan. Vanhimpia ja vakiintuneimpia toimintamuotoja on lasten kesävirikistys- ja uimakoulutoiminta. Uimakouluja on järjestetty eri puolille pitäjää ja tuhansiin nousee niiden lasten lukumäärä, jotka vuosikymmenien aikana ovat oppineet uimataidon aakko- set osaston järjestämällä uimakursseilla. Uimaopettajina ovat m.m. toimineet Raili Yli-Mäenpää, Raili Hemminki, Veijo Salmi, Raija Huhtamäki, Tuulikki Salmi, Aaro Sippola, Juha Viinikka, Annikki Rauni, Tapio Rantanen, Terttu Vainiomäki, Marketta Lehto ja Helena Hiironiemi.

Perheen äideille ja tyttäriille on annettu opetusta kotivalmiuskursseilla, kodin illoissa on keskusteltu kodin asioista ja tapakasvatuskursseilla opeteltu hyviä käytöstapoja. Ruonan kylässä on toiminut vanhempain kerho, jota on johtanut opettaja Irja Sissala. On osallistuttu koululaisten hammashoitokampanjaan, luovutettu kiertopalkintoja kansakoulujen välisiin hiihtokilpailuihin ja hankittu leikkikaluja ja keskoskuljetuslaatikko kirkonkylän äitiys- ja lastenneuvolaan. Terve Lapsi Kodin Kuvalahtea ovat levittäneet Mauno Mäkinen ja Heidi Rantanen. Viime vuosina on osasto myös osallistunut itsenäisyyspäiväjuhlan järjestelyihin. Osaston kaksikymmentävuotishuolaa vietettiin Ylijoen Nuorisoliiton talossa. Varoja toimintaan on saatu avustuksena Kuortaneen kunnalta. Osaston omat varojen hankintakeinot ovat olleet erilaiset keräykset, arpajaiset, jäsenmaksut ja merkkin myynti. Suuriin lukuihin nousee esimerkiksi se vappukukkin määrä, mitä kuortanealaiset kansakoulunopettajat ovat oppilaittensa myötävalkutuksella myyneet. Näistä edellä kerrotuista erilaisista työsuorituksista ovat vuosien varrella vastaanottaneet osaston seuraavat johto- ja toimihenkilöt: Puheenjohtajina ovat toimineet, emäntä Eveliina Ala-Kulju, tohtori Torsten Forssell, tohtori Osmo Sariola, nimismies Ake Vihanto, pankinjohtaja Arvid Koskela ja sosionomi Eeva Peltola, joka edelleen hoitaa puheenjohtajan tehtäviä. Sihteerin tehtäviä ovat hoitaneet postinhoitaja Hilja Hämeenkoski, kunnanhallituksen esimies Jussi Mikkilä, terveysissar Alice Östberg, terveysissar Laina Salmi, opettaja Toivo Salonen ja matkahuollonhoitaja Heidi Rantanen. Rahas-

MLL:n Kuortaneen osaston nykyinen johtokunta. Kuvasta puuttuvat Impi Ala-Mäyry ja Arvo Laaja

tonhoitajina ovat olleet, apteekkari K. V. Pärnänen, apteekkari Ville Honkonen ja pankkivirkailija Jalmari Rantanen. Muut johtokunnan jäsenet: rovastinrouva Signe Soini, rouva Impi Ala-Mäyry, kotitalousteknikko Aili Knuuttila, pankkivirkailija Lempi Honka-Hallila, pastori Erkki Seppä, kättilö Martta Puurunen, maanviljelijä Viljami Mäkelä, rouva Maria Knuuttila, kättilö Jenny Mäki-Hallila, neiti Saara Räsänen, kirjakaupanhoitaja Kaisa Vainiotalo, opettaja Irja Sissala ja Johtaja Arvo Laaja.

Osaston kunniajäseniksi on kutsuttu opettaja Toivo Salonen ja kotitalousteknikko Aili Knuuttila. MLL:n kultainen ansiomerkki on myönnetty rouva Impi Ala-Mäyrylle, joka osaston koko 40 vuotta kestäneen toiminta-ajan on kuulunut osaston johtokuntaan sekä pankkivirkailija Lempi Honka-Hallilalle, joka ansiokkaalla tavalla on hoitanut sotakummi-asiaita.

Hopeinen ansiomerkki on myönnetty terveyssisar Laina Salmelle ja pankkivirkailija Jalmari Rantaselle sekä pronssinen ansiomerkki rouva Heidi Rantaselle ja sosionomi Eeva Peltolalle.

MLL:n Kuortaneen osasto kokoontui viettämään neljäkymmentävuotisjuhlaansa I adventina v. 1965. Juhlapäivänä kaikuivat iki-ihana Hoosianna-hymnin sävelet, syttyivät joulun kynttilät ja kiitollisin mielin muistettiin niitä uskollisia työntekijöitä, jotka uhrautuvien mielen ovat osaston hyväksi työtä tehneet. Myöskin kohotettiin katse tulevaisuuteen ja jätettiin juhlaa varten toivomus, että työntekijöitä vapaan lastensuojelutyön rintamalla riittäisi. Onhan työn kohteena rakkauden hedelmä, lapsi, joka jatkuvasti kaipaa rakkautta ja turvallisuuden tunnetta. Tuntemme näiden pienten sydänten lämpimät sykkeet, sydänten, jotka jatkuvasti sanovat: Rakasta meitä.

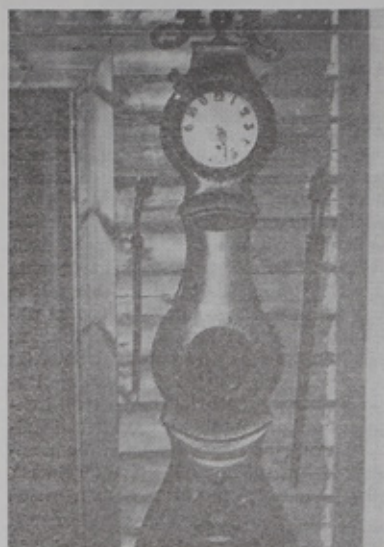
Kotiseutuni KUORTANE

Kuortane on oikeastaan hyvin pieni piste maapallokartalla. Mutta monelle meistä se kuitenkin on koko maailma ja meitä kiinnostaa hyvin vähän ympärillä olevat paikkakunnat. Kun tätä asiaa oikein järkevästi ajattelee niin tämä paikka on hyvin epäkiitollinen nuorisollemme ja muillekin työmahdollisuuksien suhteen. Yhä useamman on olosuhteiden pakosta hakeuduttava suuremmille paikkakunnille taikka kaupunkeihin. Maalaistalot

täällä, komeista ulkomuodoistaan huolimatta, ovat enimmäkseen pienhekköjä, monien sukupolvien aikana yhä pienemmiksi jaettuina eikä teollisuuttakaan ole. Kuortanelaiset ovat kautta aikojen olleet käsi-tään saapia kuten vanha kansa sanoo. Siitä kertoo kotiseutumuseumme monet taidokkaat esineet ja ovathan kuortanelaiset timpermannit olleet kuuluja pitäjän rajojen ulkopuolellakin. Pitäisi vain löytää jokin keino millä näille kaikille taivalle käsille saataisiin työkenttää omaan pitäjään. Se olisi monelle mieluista sillä eiköhän useimman kuortanelaisen mielessä hänen muuallakin ollessaan ole palava

halu palata takaisin synnyinseudulleen, siitä kertovat ne monet kesämökkit ja huvilat joita on kauniin kotijärvemme ympärillä kymmeniä, onhan niistä useat täällä syntyneiden taikka jossain elämänsä vaiheessa täällä asuneiden kuortanelaisten omistamia. Liekö valkeat hiekkarannat, uljaat hongikot vai viljavat pellot se magneetin tavoin vetävä voima, joka tänne vetää ja jos siihen ei ennenkin ole tilaisuutta niin monen kuortanelaisen viimeinen toivomus on saada leposija kotikirkkomme juurella kotiseudun valkeassa hiekkassa kotijärven laineiden laulussa ikuista lauluaan.

Helinä Luomahaara

Tutus- tumme Heliään...

Heliä ja sen isäntä.

Kolme vanhaa, taffelipiano,
kaappikello ja olter-
manninsauva.

Maineen turuilla ja
muistojen nurkkaus.

...ja saunakamariin

Kamari saunanpäädyssä ja Kuisman työpöytä.

Keppikokoelma, ruusupuusta leppäkeppiin ja kuorokuvia.

Vanha soittopeli 1800-luvulta.

Armila-Talo emännän nimellä.

Kuvat: JUSSI KUKKOLA

Kuortaneen Ylijoen Kaatiala on nykyisin hyvin tunnettu paikka. Onhan täällä pitkän aikaa Suomen Mineraali Oy harjoittanut kaivos-toimintaa. Täältä Kaatialan pegma-diitti- eli maasälpälouhoksesta on sivutuotteena saatu ruusukvartsi, savutopaasia ja turmalliinia, joista on hiottu monenlaisia koruja. Kaatialan puolijalokiviset korut ovat nykyisin tunnettuja jopa maamme rajojen ulkopuolellakin.

Kaatiala tuli laajemmasti kansamme tietoisuuteen jo yli 100 vuotta sitten. Ei kuitenkaan vielä silloin kaivoksensa kautta, vaan kummitustensa ansiosta. Matkamiehet, jopa sanomalehdetkin aikoinaan levittivät tietoa "Kaatialan piruista". Puhumisen aihetta siinä olikin, sillä niin merkittävällä tavalla ne kaatialan pirut esiintyivät.

Kuortaneella ja sen ympäristö-pitäjissä vieläkin monet tarinat ja sananparret tunnetaan niistä vuosisadan takaisista pahoisista, jotka Kaatialan Jussintaloon olivat pesi-tyneet.

"Loppuu työ niinkuin Kaatialan pirulta kun siviilännaula katkes".

Näin kuulee vieläkin usein sanottavan.

Kaatialan Jussin talossa, niinkuin yleinen tapa siihen aikaan oli, siviilöitiin maito puusihvilillä, jossa "vanuna" käytettiin kuusenhavua tai hurstista pyyhkelinän nurkkaa. Väliajoilla tätä sihvilää säilytettiin uuninseinällä naulassa. Uuninpäällä asustava "piru" keksi tämän siviilän leikkikalukseksi. Se rupesi sitä puusihvilää siellä uuninpäällä työ-keen soittamaan.

Talon väki näki kun uuninseinällä naulassa puusihvilä liikkui kuin seinäkellon tärpöntikkeli. Ei tätä merkittävää näkyä vain nähty, mutta samalla kuului uunilta ääni:

Miu, mau,
Simppe syö,
maitoa ja leipää.

Ei kovin kauan tämä puusihvilän soitto kuitenkaan kestänyt, kun siviilän kannatinnaula kului poikki. Niin sai vieläkin tunnettu sananparsi alkunsa.

Mutta ei loppunut kuitenkaan pirulta työ Kaatialassa, vaikka niin luultiin, kun se ei enää sitä puusihvilää saanut soittaa. — Uuninpäällä säilytettiin tervassärkkipuita. Sekös pirulle oli hauskaa saada niitä ter-

VAINO TUOMAALA

K P A I A R T U I T A L A N

vaspöhlä siellä uuninpäällä viskellä ja vääntää.

Vaikka piru uuninpäällä varsinaisesti "vistinkään" piti, kerkesi se joka paikkaan muuallekin.

Kun mentiin saunaan kylpöämään, oli piru siellä ensiksi "lautasilla" löylyä tahtomassa. Ja löylyä sille oli heittävä. Muuten siitä ei sieläkään päästy rauhaan.

Saunan lavalla piru oli sanonut millä tavalla hän Kaatialaan oli tullut:

"Juhla-aamuna (jouluna) minä tornista tupaan tulin, kun veljekset tappelivat!"

Jouluaamuna tappelu oli niin suuri synti, että silloin pahoisieläkin oli tilaisuus päästä leikkiin mukaan ja jäädä talon asukkaaksi.

Uunin päältä piru oli vielä ilmoittanut "aikaisempia vaihteita:"

"Kun Kaatialassa uunin päällystää alennettiin, minä silloin varistopuulla Luikunkoskea laskin!"

Luikun myllyssä mylläri oli tehnyt myllynsä kahaan uuden varistopuun ja heittänyt vanhan puun koskeen sanoen sen perään:

"Tuon minä kenkkään pirulle!"

Siitä lahjasta piru oli ollut mielissään. Sillä varistopuulla se oli sitten Luikun kosken laskenut, ennenkuin juhla-aamuna tornista Kaatialan Jussin tupaan meni.

Kyllä pirulla on hyvä hoksu. Se on heti paikalla kun sitä tarvitaan tai sen nimeä mainitaan.

Kaatialassa oli Maija-niminen miniä. Harvoin miniä kiitosta sai. Niin Kaatialassakin miniä usein kuuli haukkumista, harvoin kiitosta. Tavallista oli Maijan kuulla puhe:

"Tuo piru (miniä-Maija) tuonkin teki! — "Kukas muu piru tuolaasta on tehnyt kuin (miniä) Maija!" Tuohon tyyliin miniää saatettiin ennen talossa muun väen keskuudessa puhutella.

Kun miniä-Maijaa haukuttiin, silloin piru asettui tämän puolustajaksi. Ääni uunilta kuului:

"Kenenkäs se muiren syy on kun mun ja miniä-Maijan!"

Paholaisen oleskelu ja sen alinomainen itsensä ilmaisu kävi vaiaksi Kaatialan välle. Papille käytiin tästä valittamassa. Enckellipappi tuli Kaatialaan pirua pois ajamaan. Kun pappi oli talossa käynyt ja sieltä jo poistunut, oli piru vielä uunilla ja huusi sieltä:

"Laattian alla minä sillon olin, kun koppakenkä tupahan astuu!"

Pappi haettiin taloon pian uudelleen. Nyt Enckelli teki naskalilla lasin lyijyn reijän. Siitä pirun oli nyt mentävä, eikä sen haukkumien enää auttanut.

Sen jälkeen rauha palasi Kaatialan taloon. Ei ole pirua sen jälkeen kuultu eikä nähty.

Muistoja vuosien varrelta

Jatkosodasta vapautettiin 1897 syntyneet helmikuussa 1942, osa jo ennenkin mikäli tilanne salli. Palvelin viimeksi Sissipatalj. 2. Karhumäen pohjoispuolella Maaselän ja Krivin korpimaastossa. Vuoden alkua oli kylmää, 47 astetta oli kylmin päivä. Partioretket tehtiin hiihtäen. Muonitus oli heikkoa, sillä kerran päivässä sai laihaa keittoa kuivan muonan lisäksi. Tämä johtui osaksi siitä, että joukko-osastomme huollettiin sydänmaaseutujen ja pitkien matkojen takaa. Krivillä käytiin ankarat motitus- ja tuhoamisaistelut helmik. 6-7 päivinä, mikä sillä kerralla päättyi suomalaisten suureen voittoon. Kunnalliskodin hevosista oli 2 kpl ajopeleineen koko ajan niin talvi- kuin jatkosodassakin.

Kotirintamalla päästyäni jatkoin entistä työjohtajan tointani. Paperisotaa se oli sillä kansanhuolto opetti vähällä tulemaan toimeen. Maatilan tuotteet riittivät oman talon välle ja sai tila siitä kunniakirjankin kun oli luovuttanut tuotteita yleiseen kulutukseen yli vaaditun määrän. Pieni selostus siitä miten vaikea oli saada ajelukärryihin raudat. Ensinnä piti saada lupa kansanhuollosta, minkä piti lähettää ministeriöön, jossa se oheisen selostuksen mukaan hyväksyttiin. Tämän jälkeen lupa lähetettiin Lahteen rautakauppaan ja tuli kuin tulikin rautaa ja Lehiköisen seppä (Karjalasta) ne laittoi pyörien päälle. Tekstiilialan tuotteista, jalkineista, polkupyöristä, pyörän kumeista oli puutetta, niinpä valmistettiin puupalikoista ja rautalangasta renkaita pyöriin. Yleensä kaikki kulutustarvikkeet oli jo kortilla. Lopussa oli kokonaan kahvi, mitä ei saanut kortillakaan, joten juotiin kahvin korvikkeita, mm. rukiista valmistettua.

Asuntojen pimenysmääräyksiä piti noudattaa, ettei ikkunoista saanut näkyä valoa ulos, eikä olla ulkovaloja. Autojenkin piti ajaa puolivaloilla. Autoissa oli "häkäpöntöt" ja voima saa-

tiin puupilkkeistä tai hiilestä polttamalla. Viljanpuintiin saatiin moottoreihin rajoitetusti polttoöljyä.

Sianporsailloja oli kova kysyntä ja sikoja kasvatti virkamiesperheetkin kesäaunoillaan. Onneksi oli lampaan kasvatus vielä silloin yleistä, joten saatiin villoista lämpimiä talvivarusteita kotikäyttöön ja rintamille lähetetyksi. Saatiin myös lihaakin kottimääräyksiä noudattaen.

Villat silloin jo paljolta karstattiin tehtaissa hahtuviksi. Monet kerrat tein niinä aikoina matkan Lankilankosken karstaamolle Lapualle. Kerran pyysi varastonhoitaja, että enkö ottaisi vietaiväksi muittenkin pusseja, kun tiloista on puute. Lupasin ottaa, jos asiakas asuu kulkutieni lähellä. Alettiin tarkastaa ja siinä oli mm. Eveliina Viitalan paketti, sanoin tämäkin sopii. Kun sitten pääsin Viitalaan, niin emäntä oli erittäin kiitollinen, kun toin paketin. Hän pyysi viipymään että keittää kahvin, mutta minulla oli kiire jatkaa matkaa, sillä oli vielä muittenkin paketteja reessäni. Emäntä teki pyyntöön selvennyksen sanomalla, että hän keittää oikeata kahvia. Lämpenin tarjouksesta ja sanoin: antakaa minulle mukaan ne pavut, mitä siihen kahviin laittaisitte, kun pimeäkin jo tulee, niin olisi parempi mennä, ennekuin pimeä ehtii tämän 8 km loppumatkaan. Emäntä meni varastolleen ja toi erän, missä oli noin 20 kpl paahtamatonta kahvinpupua. En ollut pitkään aikaan vienyt kotiin niin mieluista kun se kahvierä oli. Tämä puolin ja toisin palvelu teki meistä tuttavii. Jo vuosia tämän jälkeen, kun tervehdin emäntää kirkkotielle, niin sanoin, että silloin elettiin kovien kärsimysten ja puutteen aika, kun minä sain teiltä niitä kahvia. Sen emäntä myönsi ja sanoi, että hän antoi silloin kaikki, mitä hänellä oli enää säästössä. Tuli mieleeni, että olisihan emännän pitänyt saada omasta pannustaan sitä kahvia minkä hän minulle antoi. Onneksi sotakin loppui v. 1944 ja alkoi elämä vaurastua, mutta 1948 jaettiin vielä ainakin jauhustuskortteja, mitkä osittain silloin jo menettivät arvonsa.

Kun USA:sta ja Kanadasta alkoi yhteys tänne palautua, niin saatiin sieltä omaisilta erittäin arvokkaita lähetyksiä, tuli kahvia ja monenlaisia ruokatarvikkeita, tekstiilejä, kenkiä, pyörän kumeja ym. Niitä lahjoja tuskin kukaan elämässään unohtaa ja niitten lähettäjiä, niin suureen puutteeseen ne tulivat yksityisille ja koko Suomen kansalle.

Eveliina Viitalakin sai nähdä vielä nousevan elintason. Usein hän vielä vuosien täytyessä, korkeasta isäntään huolimatta, ohjasi askelensa kirkkotielle. Kyllä sen huomasi, että hänellä oli jo kauan ollut Hengen yhteyttä Kristukseen. Eveliina Viitalan maallinen vaellus päättyi v. 1965, ja hänet kätettiin maan poveen miehensä vierelle, jonka oli 50 v. aikaisemmin sinne saatellut. Silloin jäi jälkipolvi lapsina äidin huoltoon, nyt äidin kuoltua ne olivat yli keskiään täyttäneitä.

Lauri Ala-Hiiri

Erämiesverta

Ruonalla päin, Takalantien varressa, oli aikoinaan Raikulan mökki. Siinä asuivat Kaisa ja Matti elleen elämänsä ehtoopuolta harmaassa tuvassaan. Vanhoja he jo olivat ja hiljaisia, mutta aika puuhakkaita vielä omalla tavallaan.

Tupa oli usein tyhjillään, sillä Kaisa kierteli kylällä hierontaretkillään ja Matti taas omilla eräretkillään, milloin Lepistönjärvellä kalassa, taikka kierteli metsiä tarkan suustaladattavan kanssa saalista etsien. Eipä aina turhia retkiä tehnytään, koska tuvan seinässä näkyi riippumassa lahnan ja hauenpuoliskoita.

Matti oli tarkka ampuja, mutta puuhissaan niin hidas, että lintu usein väsyi odottamiseen ja lähti, ennenkuin sormi painoi liipasinta. Se oli kyllä varmaa, että ei harhalaukauksia tullut.

Se oli aikoinaan tuttu näky, kun Matti hiihteli metsäkanan pauloja kokemaan leveillä suksillaan. Ne suksetkin olivat oikeat metsäsuksset, leveät lylt ja molemmista päistä samannäköiset. Niillä hän kierteli kytöjen laipajukoissa ja aina joskus oli ansoihin jotain tarttunut, mutta

useimmiten ei. Ehkä joskus toiste sitten. Olihan kotona vielä niitä edellisiä. Särvintä riitti näinkin, ja täytyikin, sillä rahatulot olivat melkein Kaisan hieromia.

Vähitellen Matti tuli huonojalkaiseksi, rometiisi vaivasi, niinkuin hän itse sanoi ja aika kuului melkein makailemisessa, ellei ollut puitten pienmistä tai jotain emännöimistä Kaisan poissaollessa. Pyssymiesveri ei vain ottanut kadotukseen, sillä hänellä oli aina ladattu pyssy sängyn vieressä. Se oli tuolilla tyynyn päällä ja tähdätyynä kohti rotanreikää, joka oli vastaisen seinän vieressä lattiassa. Jauhoja oli syöttinä ja tuloksia oli tullut, koska lattiassa oli punaista ja kuulan raapaisuja.

Monasti on niin, että mikä sopii toiselle, ei taas sovi toiselle. Kaisakin valitti, että kun hän oli yöllä päässyt parhaaseen uneen, niin kuului kauhea pamaus, niin että hän aivan hyppäsi istualleen. Tietäähän sen, miten se jyrähtää hiljaisessa yössä, ja Kaisa kun makasi Matin vieressä. Mutta hän ymmärsi, että Matti tällä tavoin sammutteli erämiesvaistojaan vähitellen, ja että on viisasta vaihtaa elämäntapojaan ja olotilojaan vähitellen toiseen. Noin vain hiljalleen, mikä olisi ehkä terveellisenä meidän muittenkin varteenotettava.

I. H-la.

KIITÄMME

NIITÄ, JOTKA ILMOITTAMALLA TÄSSÄ JULKAISUSSA
OVAT TUKENEET SEURAMME TOIMINTAA. SAMALLA
PYYDÄMME LUKIJAKUNTAA SUOSIMAAN ILMOIT-
TANEITA.

KUURTANES-SEURA

Muistelmia 25 vuoden takaa

Vuosi 1941 ja erikoisesti sen loppupuoli oli jokaiselle karjalaiselle illoista, hauskaa, joskus hieman ikävääkin, siis tavattoman vaihtelevaa aikaa. Kaikki kokivat tuon ajan omalla erikoisella tavallaan. Jokainen karjalainen nuori ihminen, olipa hän mistä yhteiskuntaluokasta tahansa oli silloin onnellinen. 25 vuottakaan ei ole pystynyt täysin himentämään tuon ajan tunnelmaa.

Elokuun lopulla sain serkultani kirjeen, joka pani minut hyppimään ja laulamaan. Helvi-serkku, joka oli paras ystäväni, kertoi lähtevänsä karjalaan siivousryhmän mukana. Olin niin innostunut, ettei uni tahtonut tulla. Olisin halunnut myöskin lähteä, mutta äiti ei päästänyt eikä Heinolassa jossa asuimme, ollut sellaista toimistoa, joka olisi minut sinne matkalle järjestänyt. Olin kuitenkin päättänyt, että hankin luvat ym. ja lähdän yksin.

Lähtö tapahtui 25 päivänä lokakuuta. 26. 10. aikaisin aamulla olin Elisenvaaran asemalla. Yöllä oli satanut niin paljon lunta, että sitä oli aivan polviin saakka. Meitä jaakkima- ja lumivaaralaisia oli melko paljon odottamassa juna, ja kyllä olimme iloisia! Kaikki asiat saivat meidät nauramaan ja aivan erikoisesti se, että pehmeä lumi tunkeutui kengän varresta sisään.

Ja viimein juna tuli joka vei minut kohti kotipitäjääni Jaakkimaa. Tulimme Jaakkiman asemalle. Siellä oli rojua, kaikenlaista, oli pommien ja tykkien jättämiä jälkiä. Seurasin sitä kovaa työtä ja hyöriä mikä oli tuossa asemalla enkä huomannut ajan kulumista, vaikka jouduin odottamaan 4 tuntia, ennenkuin pääsin lähtemään Lahdenpohjaan. Tämä oli vain 4 km pitkä rata, mutta junalla vain menin loppuun asti! Pimeänä iltana, ilta oli muuten lauantai-iltana "purin itseni" Lahdenpohjan kauppalaan asemalle. Astuin asemalaiturille. — Junasta jäi pois ainoastaan yksi keski-ikäinen nainen, eräs vanha mies ja neljä sotilasta. Kauppala oli aivan pimeä. Ei mistään tulokkaiden valoa. Mutta ei tuntunut peloittavalta vaan ainoastaan jännitti. Eräs sotilaista pyysi saada kantaa laukkuani ja toinen otti ne asiaan kuuluvat pöytälaatikot ja niin lähdimme. Nämä pojat olivat äärettömän iloisia. He pyysivät että saisivat viedä minut tulokahville ravintola Laatokkaan, sanoivat, että tekisin heidät ikionnellisiksi, sillä luultavasti olisin ainoa nainen salissa, tarjoilijoita lukuunottamatta. Olisi niin hienoa näyttää kavereille että heidän pöydässään oli tällainen! (Suorastaan ihmeutus). Enhän voinut kieltäytyäkään. Tuon puolen tunnin ajan, jonka viivyimme "korvikkeella" herätin kait enemmän huomiota kuin koskaan elämäni aikana. Suuri sali oli täynnä sotilaita ja tuntui että kaikki katsoivat meitä. Pianhan ne korvikkeet oli juotu ja kohta olin myöskin serkkuni kotipihassa. Sotilaat kiittivät ja lähtivät. Minä astuin pamppailevin sydämin sisälle.

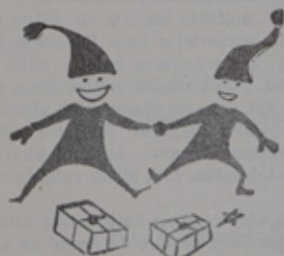
Maria täti oli kotona. Hän katsoi minuun. Ensin hän kalpeni, sitten kyyneleet tulivat hänen silmiinsä ja kohta olin hänen sylissä. "Tervetuloa, tervetuloa! Mistäs sie siihe pirskahit?" hän kyseli. En ollut mitään kirjoittanut tulostani, enkä edes tiennyt onko heidän perheestä ketään toisia, kun serkkuni, tullut Lahdenpohjaan.

Seuraavana aamuna lähdimme katsomaan minun kotiani, joka oli noin 4 km:n päässä kauppalaan. Menimme suksilla, sillä sielläkin oli jo senverran lunta, että voi aivan hyvin hiihtää. Jätimme suksit rantaan, nousimme rinteeseen ylös kävellen — nyt olimme pihassa. Mikä näky meitä odotti? Ikkunat poissa, uunit poissa, kaikki seinät paljaina, jokainen pahvin palanenkin oli viety pois, yksinpä ovista lukot ja kädensijatkin! Kotini oli kylän reunassa, siksi se oli tyhjennetty. Siinä oli kyllä asuttu senkin näki, sillä oviin oli lukkojen paikalle naulattu fanerin palanen ja nahkanpala oli toiminut kädensijana. Ilmeisesti jo talvisodan jälkeen oli ollut kova raudan puute, koska kaikki lukot oli tarvittu. (Uunien peltejä ja suuluukkuja löytyi myöhemmin kylässä sijaitsevasta suuresta pajasta.) Seisoin keskellä tuvan lattiaa ja katselin ikkunoita, joissa oli muutama lauta. Itkin ja oli vihoissani, ja hiljaa murheissani lähdin pois. Yhtäkkiä matkalla suuri, valtava riemu täytti sydämeni! Heti kun menen kauppalaan kirjoitan isälle Kannakselle miten on kotona asiat.

Olin kuullut että ainakin perheelliset miehet saavat lomaa kotinsa kunnostamiseen.

Isäkin sai kuukauden loman, mutta niin myöhään, että joulua jouduimme viettämään täidin ja serkkujen luona. Ja vaikka emme kotiin päässeetkään, tunsin olevani kuin taivaassa tuona jouluna 1941.

J. M.-H.

Selailen valokuva-albumia

Olin omasta mielestäni tehnyt oikein suururakan liimattessani noin kolme kenkäläatikkolista valokuvia albumiin, pannen ne vielä suurinpiirtein aikajärjestykseen. Jokaisen kuvan kohdalla viivähdin, joko lyhyemmän tai pitemmän ajan. Ensimmäinen perhekuva, jossa isäni äiti oli noin 50-vuotias, oma äitini ehkä 25 v, isäni noin vuotta vanhempi. Isäni sisko non 13 v, minun vanhin siskoni noin 3 v. ja veljeni runsaan vuoden vanha.

Liikuttavan yksinkertaiset, sen ajan pukimet oli silloin päällä, runsaasti rypyttetty melkein maata viistävät hameet oli jokaisella, yksinpä 3 v. siskollakin, veljellä oli myös kolttu päällään, jossa oli ihan pitsiröyhelöä sekä helmassa, että hihansuissa ja kaulaukossa myös. Naisten puuvuissa ei ollut muuta koristetta kuin tiuhaan napitettu kireä röyry. Isällä oli toki ajantyyliin kellonperät liivinlakkarista toiseen. Kaikkien tukat olivat tiukkaan kammattu. Naisilla jakausta keskimmäisissä. Isällä lyhyt tukka ilman jakausta. Kaikki olivat totisin ja vakain ilmein, eihän toki valokuvassa sopinut hymyillä. Tämä totisuus tässä kuvassa on niin aitoa pohjalaisista, että sitä täytyy ihan tutkistella kauan.

Toinen kuva, jossa äitini on jo ehkä 45 v. Lapsuuskotini, monine mieltälämmittävine muistoinen. Siinä kuvassa olleissa, olen aivan minä yksin elossa olevana. Tuulen tavoin kiittää aika ja vie sukupolvet toisensa jälkeen. Tädit, sedät, enot liukuvat silmiäni ohi kuvien kera.

Siinä lapsuuskotini avotakka, jonka tulenloimussa käsiä ja jalkoja lämmittelimme kelkkamäestä tultuamme. Sen loisteessa rukki talvi-illoin surisi. Sen rauhoittavaan surinaan oli lammasvällyjen alle niin ihana nukahtaa. Se ihana takkakin on kuulemma jo hävinnyt pois uuden ajan tieltä.

Tuossa pyhäkoulukuva, jossa Elma Rantasen kanssa olimme oppilaitten kera. Liikutuksella sitä katselein. Halkein mielin totean kuinka paljon siitä joukosta on poismenneitä. Me, opettajat, ihme kyllä, elämme ja vanhemme päivä päivältä.

On paljon muitakin koulukuvia, joista ei tunne sukunäönkään perusteella kuin lähimmät omaiset. On kihlakuvia, joista huokuu valoisia mieli tulevaisuuteen. Tuossa taas perhekuvamme, jossa meitä on 12 kpl, joista nyt vain on elossa minä yksin.

Vieläkö jatkan luetteloa. En jatka enää. On toki oman poikamme lapsuus- ja koulukuvia Valamon lustari taustakuvana. Sitä aikaa valoisin mielin muistelen.

Taas tuli eteeni oman kotipitäjäni kirkko tapulineen ja vaivaisuksikoineen. Lieneekö se vielä paikallaan. Siinä "uukkongin" edessä ennen vainajat siunattiin. Kirkon läheisyydessä sodissamme kaatuneitten leposijat. Paljon on isämmaa sieltäkin uhreja

vaatinut. Muistan vapaussodan ajat, jolloin 13 kirstua kannettiin kirkon perälle siunattavaksi. Silloin kovissa ihan soi hiljainen valitus. Kirkko oli ihan täysi surevia omaisia ja seurakuntalaisia, niin raskaita olivat ne ajat. Tuli vielä uudet koettelemusten ajat. Kaksi uutta sotaa, jotka toivat paljon uusia uhreja ja paljon koko ikänsä vammojansa potevia. Täytyy ihmetellä, että kaikki on jaksettu läpikäydä.

Uusi sukupolvi on kasvanut, joita on vain nuo monumentaaliset patsat muistuttamassa siitä ankarasta ajasta, jota nyt 30 vuotiaat vain hämäästi muistavat.

Taas kääntyy lehti. Tulee kuvia Laatokalta ja Valamosta "Laatokaan helmestä". Niitä kuvia on paljon. Asuimme siellä 10 vuotta. Olisi mielenkiintoista tietää, onko se kauneutensa säilyttänyt. Olimme pääsiisyydellä seuraamassa munkkien juhallista jumalanpalvelusta. Se oli loistavan juhallista. Silloin, kun menimme sinne Laatokan saarille v. 1924 oli munkkeja melkein 300. Nyt heitä on Heinäveden Uudessa Valamossa vain vajaa 20. Suurin osa oli heistä silloin yli 50 vuotiaita, joten aika ja vuodet ovat luvun vähentäneet. Kaunis oli Laatokka tyynenä kesäiltana, kun sen silmänkantamaton pinta rasvatyynenä lepäsi, rantasaaret kuin vihreät sohvatyynyt. Näin oli kesällä, vaan kun tuli syksy myrskyineen niin silloin oli leikki kaukana, jos sen armoille joutui. Kevättalvella kun jäät alkoivat sulaa sai aurinkoisena päivänä kuunnella jään soittoa. Se oli kuin hienointa urkumusiikkia, kun tuhannet auringon sulattamat jääpuikot helisten irtautuivat toisistaan, se oli sanoin kuvaamatonta soittoa helinää, jota ei koskaan unohda.

Käännän lehteä. Sinne jäi Valamo ja Laatokka kauneuksineen. Tuli nähtyä ja elettyä Konevitsan luostarin vaiheillakin siinä välissä. Siellä molemmissa oli runsaat sienit ja marjamaat. Lehden palstoille olisi pitänytkin kirjoittaa vain Kuortaneen muistoja ja siellä tapahtuneita asioita. Kun on lähes 50 vuotta ollut sieltä paikanpäältä pois, niin meinaavatpa aiheet siltä loppua, muistot ihan kuin supistuvat. Selailen näitä albumeita lehti lehdeksi, kuva kuvaksi. Jokaisella kuvalla on oma muistonsa, oma tarinansa, jonka ymmärtää vain se, joka vain kirjeitten ja valokuvain avulla on ollut yhteydessä läheistensä kanssa. "Vain harvojen yhtehen shytyt."

Vuosaaressa

Sanni Porri

Harri Takaneva

Tarinaa tammukasta

Näkymä Kaarankajoesta – tällaisissa paikoissa tammukka viihtyy. Nyt jokainen kalanviljelijäksi.

Sitä mukaa kuin asutus on maassamme levinnyt, ovat joki- ja purovesien entiset luonnonmukaiset olosuhteet muuttuneet. Jokia ja puroja on perattu uittoa varten, rantoja reunustaneet, varjoja antaneet puut ja pensaas on kaadettu, joten aurinko pääsee vapaasti lämmittämään vettä tehden purokalojen olon varsin tukalaksi. Karjaa laidunnetaan purojen varsille ja se tallaa rantaviivassa olevat mättäät rikki ja sementtaa veden. Kaiken kukkuraksi soiden kuivatusvedet, asutuksen jätevedet ym. lasketaan surkeilematta pahentamaan tilannetta. Eipä ole näin ollen ihmeteltävä, että joet ja purot ovat jokseenkin vailla purotaimenta. Eikö olisi jo vähitellen aika tehdä asiassa korjaus. Koettamalla välttää ja poistaa yllämainittuja kalakantaa vähentäviä tekijöitä, olisi tehtävä kaikki mahdollinen purotaimenkannan elvyttämiseksi.

Useimmissa tapauksissa on välttämätöntä suorittaa poikasistutuksia tai emokalojen siirto.

Vaikka vastakuoriutuneiden purotaimenpoikasten istutus luonnonvesiin on usein epäonnistunut poikasten jouduttua petokalojen suuhun, lähdimme tälle tielle. Kev. -64 istutimme Kaarankajokeen n. 1300 vastakuoriutunutta tammukanpoikasta. Ja tulokset, kaikista asiantuntijoiden epäilyksistä huolimatta olivat varsin yllättävät. Jo saman kesän syyspuolella 5-7 sm mittaisia poikasia ja seuraavana kesänä koko oli kasvanut entisestään, noin 5 tuuman mittaisia yksilöitä tavattiin. Viime talven ankaruudesta huolimatta kalat ovat menestyneet hyvin. Paras tae siitä oli erään isännän kerskailu siitä, miten hän on pyytänyt ja ilmeisesti myös saanut istuttamiamme tammukoita. Ainakin ne pyydykset, jotka löysin, olivat varsin asiantunteuksella asetetut. Kalastuslaki ei kuitenkaan salli vielä kalastusta, koska lain mukaan puro on rauhoitettu 6 vuotta istutuksesta, vuosi 1969 mukaan lukien.

Tähän varsin yllättävään menestykseen on moniakin syitä. Ensinnä puro on suhteellisen vapaa petokaloista. Kuitenkin suurimpana syynä pitäisin sen suuren luonnonmukaisuuden, mikä purolla vallitsee. Tästä lankeaa ensisijaisesti kiitos maanomistajille. Vaikka puron varsi on melkoisen vaikeakulkuista, tiheää viidakkoa, ei ole vesuri päässyt autioittamaan sen rantoja. Puroa ei myöskään ole perattu Tarhakoskesta ylöspäin. Koska näin pieni kokeilu antoi lupaavia tuloksia, toivon, että mahdollisimman moni kuortanelainen uhraa hiukan aikaa ja vaivaa istutuksiin, silloin on jokaisella tulevaisuudessa mahdollisuudet jalokalojen jännittävään pyyntiin.

Kuortanes-Seura vastaanottaa
edelleen vanhaa esineistöä

TALOMUSEON

kokoelmiin.

Asiasta pyydetään ottamaan
yhteys museotoimikunnan jäse-
niin.

Kuortanes-Seura

Heikin Jouluaatto

Mattilan lapset olivat päättäneet näytellä jouluaattona vanhemmilleen näytelmän, jonka he olivat itse sepittäneet. Pieni Heikki oli seurannut isojen siskojen ja veljien harjoittelua, ja nyt aattoillan hämärtäessä hän makaili penkillä ja katseli tupaa, jonka toinen puoli oli lavastettu metsäksi. Isoveli oli pystyttänyt sinne oikeita puita, iso kanto oli kannettu keskelle näytämöä ja harmaat huovat tuolien päällä olivat ilmettyjä kiviä.

Silmät rakosellaan pikku-Heikki katseli tekemistään. Oli hiljaista. Keittiöstä tuli makea siirapin ja luumun tuoksu. Lämpö raukaisi.

Yhtäkkiä kannon vierestä tukahti tuli. Selvästi näkyi jo pieni lyhty, sitä kantava käsi ja pian astui esiin harmaapartainen ja punalakkinen tonttu. Päästyään kannonkolosta se pysähtyi, tarkasteli ja tunnusteli ilmoja: "Kas, tulipa kunnan pakkanen, kiiluvatpa tähdet taivaalla, sädehtiipä metsä lumivaipassaan, onpa oikea joulusa!" Tämän todettuaan tonttu asteli Heikin luo, ja lyhdyllään pojan kasvoja valottaen se virkahti: "Lähde kanssani jouluiiseen kuusikoon metsän väen puuhia seuraamaan!"

Heikki lähti mielellään vaeltaamaan kiltinnäköisen tontun kanssa. Heidän taivallettuaan vähän matkaa lumihangessa aukeni eteen koko Metsolan sali. Tapio, metsän kuningas, istui pöydän päässä leppeä saunanjälkeinen ilme kasvoillaan. Mielikki, metsän emäntä, pyylevinä ja punaposkisena autteli toisia. Lapset, Tuulikki, Tellervo ja Nyyrikki, kiinnittivät juuri tähtiä ja jääpuikkoja koristeeksi kuuseen. Oravalan koko perhe pienimmästä suurimpaan hyppeli vikkelästi oksalta toiselle hopealanka hampaissa, ja pian kiertyivät ko-

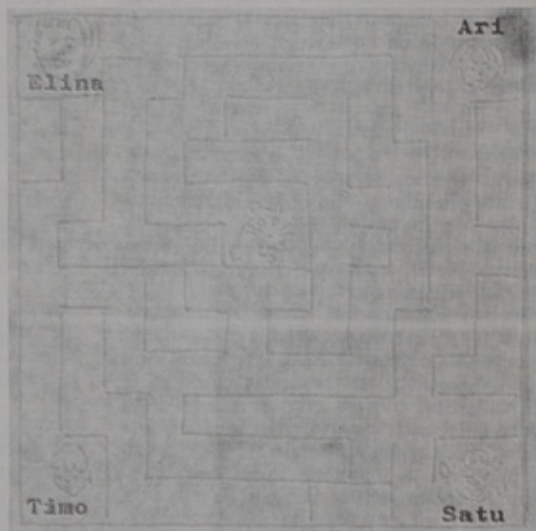
risteet ympäri oksiston. Jänö-Jussi yritti juuri epätoivoisesti irrottaa häntäänsä pumpulikoristeeksi kuuseen, mutta viisas kettu — joka ei jouluna kehtaa olla ovela ja juonikas — sai jäniksen uskomaan työn tarpeettomuuden ja neuvoi Otso Mesikämmentä pyöräyttämään isoilla kämmenillään valkeita lumipalloja kuusen koristeiksi. Kymmenen pyöreärintaista punatulkkua oli asettunut alekkain oksien päihin kuin koristenuhaksi. Pohjantähti oli juuri irtautumassa taivaankannesta tullakseen Metsolan kuusen latvaan joulutähdeksi. Se liukui kevyesti tummalta taivaalta, ja Heikki katseli silmät pyöreinä, kuinka jäähileinen kuusi tuli hohottavan valoisaksi. Kaikki koristeet näkyivät selvästi.

Kuusen ympärille kertyi koko metsän eläinkunta suu hymyssä. Tonttu vei Heikin istumaan suuren karhun viereen. Tämän toisella puo-

lella kyyhötti pieni metsähiiri, jonka silmät olivat kuin kaksi mustapäistä nuppineulaa. Heikki ei la- kannut ihmettelemästä sutta, joka leikki herttaisesti pienten jäniksenpoikasten kanssa. Näätä rupatteli oravan kanssa ja muisteli mennekesäistä suunnistuskilpailua, jolle kumpikin heläytti makean naurun, koska näätä oli eksynyt reitiltä ja orava sittenkin voittanut. Kaikki hiljenivät, sillä keltasirkkuparvi jo viritteli äänijänteitään, kun heidän oli määrä laulaa kertosäe tiaisten joulukantaatissa.

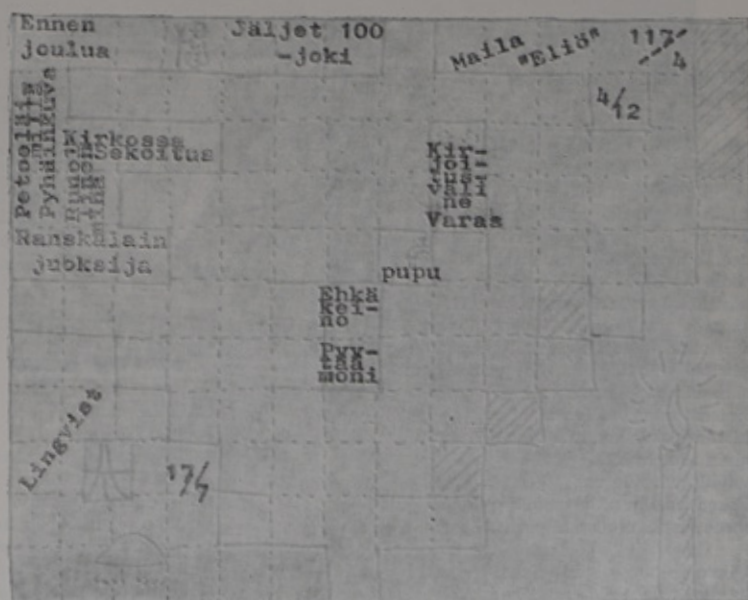
Ohjelma ei päässyt vielä alkamaan, kun Heikki sai nähdä kaikkien suurimman ihmeen: lumeen puhkesi sadoittain punaisia joulutähtiä, tulppaaneja ja hyasintteja. Mielikki, metsän emäntä, keräsi niitä suuret kimput jokaiselle ja ojensi tuoksuvan kukkavihkon Heikillekin.

— Heikki, Heikki, herää! Näytelmä alkaa!

Kisu on kadonnut. Kuka lapsista löytää sen?

**„Sytytä
kynttiläsi,
-jouluristikko**

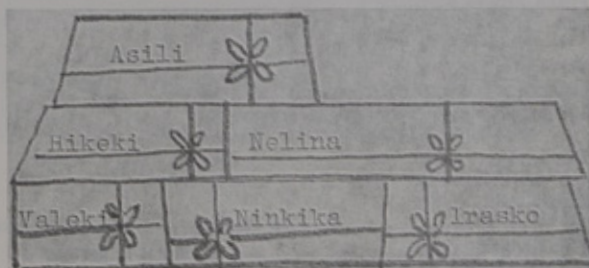

Tonttu Tompero

Tonttu Tompero tassutteli tupsu-
tossuillaan Tanelin tykö tädin tupä-
seen talvista tietä. Tämä tapahtui
tapaninpäivän tienoilla. Tonttu
Tompero tahtoi tietää Tanelin tuu-
miskelut tontun tuomista tavarois-
ta. Tompero tirkisteli Tapania tä-
män temmeltäessä tupasessa. Tane-
lin tyytyväisyys täytti tädin tuvan.
Tonttu tipsutteli tiehensä takaisin
tuntureille. Tähdet tuikkivat tum-
malla taivaalla tonttu Tomperon
tarinoidessa tuttavilleen taipalees-
taan:

Joulu joutui juhlineen,
lapset lauloi lahjoineen.
Onni oli oikeaa,
riemu ratki rattoisaa.
Liisat, Lasset, lukekaa,
tätä tontun tarinaa!
Tyytyväisyys tuikkikoon,
silmissänne säihkyköön!

Tämän tarinoivat T-tytöt.

Latomo-Tonttu oli kirjoittanut paketteihin japanilaisten lasten nimiä.
Auta sinä joulupukkia suomentamaan ne!

„Enten tenten teelika menten....“

Kuortaneen yhteiskoulun I A luokan oppilaat innostuivat viime keväänä keräämään kansanperinnettä. Keräilyn kohteena olivat lukulorut, joita käytetään, kun leikin aloittaja täytyy sada selville. Luokan omaan vihkoon kertyi aikamoinen kokoelma loruja, joista saattoi sommitella vaikkapa pirteitä ohjelmanumeroita luokan illanviettoihin. Matit ja Maijat seisovat piirissä näyttämöllä ja esilukija sormella osoittaen lukee:
Enten tenten teelika menten,
hissun kissun vaapula vissun,
einin kleinin klot,
viipula vaapula vot,
Eskon saavun piun paun,
mene tästä kultaista portista pois!

Isikon tisikon teikon leikon,
immeri maaraa kimmeri kaaraa,
ippon pippon pois!

Annin tannin talleroinein,
puolen markan palleroinein,
lypsi lehmät, taittoi sarvet,
ksatoi kurnun kalliolle,
puh, puh, pois!

Ysikee tasikee, toikan loikan,
simakee maakee, pilleri paakee,
i lii lippan pippan pois!

Yks toks toro moks,
vee vii vilkka tulla,
nappis tuik!

Piikerin paakerin,
piirun paarun,
jännän jääpyykkä,
näärän nääpyykkä,
sinipää, punapää
siirin miirin
juputin, puputin pois!

Oksin toksin toukkoo loukkoo,
viisaa vaasaa
varvun koukkuun,
nilles nippu,
nalles nappu,
sies mies metsään
kotia pois!

Pakkaspoika

Pakkanen paukkuu, pakkänen paukkuu
Juoksee pieni pakkaspoika
Yli hankien suurten ja järvien jäisten,
yli peltojen laajain ja suurten soiden.

Nyypii se lapsia nenän päästä, posket punaisiksi saa.
Vanhokajaan ei se säästä
Kurkkii se joka hirren päästä.
Keväällä juoksee se pois, mutta talvella jälleen palaa.

Irmeli Rinta-aho 11 v.

Jouluruno

On juhla suuri nyt
Joulu on sen nimi
Se Jeesukselle kunniaksi osoitettu on,
Hänelle Vapahtajalle
Hän Betlehemis syntyi
Eläinten seimi oli häll' kehtona
Hän nimekseen Jeesus sai
Hän kasvoi, varttui niinkuin sinäkin;
mutta samanlainen ei hän ollut.
Hänen tiensä ristille päättyi.
Meidän syntiemme tähden.
— Hän lahjoitti iäisen elämän.

Irmeli Rinta-aho, 11 v.

Muutamissa loruissa on selvästi nykyä näkyvissä:

Auto, rämä, peltijuna
yhteiskunnan mätämuna
olet vaikka sinä!

tai:

Auto kiersi kilparataa
mittari näytti viittäsatua,
yksi pyörä putosi pois!

Näillä loruilla ei ole erikoisemmin kuortanelaista paikallisuutta. Muuttoliikkeet ja lastenkirjat ovat levittäneet niitä yli maan. Kuitenkin nämä ovat näytteenä tuleville polville, millaisia lukuloruja 60-luvun Kuortaneen lapset käyttivät.

Uusi aika muovaa uudet lorut lasten suuhun.

I A v. 1966

Vastaukset:

N:o 1
Timo

N:o 2
Liisa, Heikki, Anneli, Kalevi,
Annikki, Oskari.

Va'okuvannut P. Valkama, Kuortane

JOULU- JA UUDENVUODEN TERVEHDYS KUORTANEELTA

TALVISODAN MUISTELMIA

Ounassalmen, Kääntämänsalmen ja Petkelniemen taistelut

On ehtinyt kulua aikaa 27 vuotta siitä, kun talvisotamme alkoi. Kuultiin Mainilan laukaukset ja samantien hyökkäsi vihollinen Suomen puolelle leveällä rintamalla.

Meitä 28 Kuortaneen poikaa joutui täydennyksenä Lapuan komppaniaan 29. 11. kun sota alkoi. Olimme Ilmajoen kansanopistolla majoitettuna. Lähtökäskyä odoteltiin. Alikersantti Pekuri sanoi: Nyt minä poijat otan selvän unessa, koska sota loppuu. Aamun valjetessa Pekuri karjaisi: herätys. Sota päättyi 12 p:nä maaliskuuta 1940. Pojat, minä näin todella unissa rauhanneuvottelijat ja heidän paperiinsa oli punaisella merkitty. Rauhanneuvottelut alkaa 12. 3. 1940.

Heti aamulla tuli määräys Ilomantsin missä rajavartiostotilaat olivat vihollisen hyökkäyksen pysäyttäneet. Niinpä saman päivän iltamyöhällä keskiyön vaiheissa 4 linja-autoa lähti Ilomantsista etulinjaa kohti. Sanomme: "käymme soittellen sotahan". Me käymme laulellen, ainakin se auto missä minä olin. Miehet siellä veivasivat. Sotam. Ala-Fossi sanoi: Nyt pojat meillä on tosi edessä. Minä kaadun heti taistelun alkaessa ja aloitti virren. "Joutukaa sielut on aikamme kallis, vuot emme virtane vierivi pois. Jeesus ei syntsen sortua salli, kaikille armonsa autuuden suo." Tämä sai tunnelman vakavaksi ja kaikki yhtyi: "Oi valitkaa tie, joka elämään vie. Kohta jo päättynyt päivämme lie". Samalla autot ajoivat Ounassalmen sillan yli, jossa seisoi rajavartiostotila vahdissa. Kuului ihmettelyä minkä vuoksi autolla liian lähelle vihollista ja jännitys kasvoi huippuunsa, kun tulitit tavoitteeseen, Möhkön aukesan.

Nyt oli kuoleman hiljaista, silloin kuului komennus. Kaikki autosta ulos ja reput tien varteen. Kukaan ei tiennyt, että meidän oli nakkattu vihollisen keskelle, tämä tuli yllätyksenä sotilaskomandoille. Todellisuus oli se, että meidän kompania oli rajavartiopataljoonan kanssa motissa. Autot häidin tuskin ehti takaisin. Sitten se alkoi hornakattila purkaantua. Tykin am-

muksia tuli joka paikkaan. Me olimme tykkipatterin alla, silloin komppania vetäytyi vasempaan tien varteen metsikköön. Vihollinen teki saartorengasta, korjaten meidän selkäreput omaan tahteensa. He saivat siviili-eväitä ja uusia varusteita ja varmaankin olivat yllättyneitä tästä ystävällisyydestä. Meitä vain harmitti sotajohdon möhläys, kun on vastassa divisioonan verran vihollisia ja heille tuodaan tuliaisia.

Komppaniamme vetäytyi noin 300 metriä vasemmalle aukean reunaan, missä on harmaa mökki. Komppanian päällikkö, luutnantti Salmi, yhdessä joukkueenjohtajien kanssa suunnittelivat ulospääsyä motista. Lähtölaukauksia kuuluu. Sotam. Myllymäki kysyy alik. Pekurilta. Mitä nuo tuollaist ovat, kun niin vonkuu ja vinkuu? Ne ovat nyt niitä kranaatin siruja, jotka voittoa ja etivät maaliansa, ja lyö nyt äkkiä maahan. Kyllä tänne mottiin nyt jää kaikki ja kukaan ei hengissä selviä — oli Myllymäen oletamus ja synkät tilanne todella näyttikkin. — Kuului tunti odotuksen jännitystä, silloin tällöin putosi tykin ammuksia sekaamme ja aiheutti paniikkimielitä, vartiointia pidettiin ympärön muodossa ja mikä ikävintä tuli siinä ammutuksi yksi rajavartiostotila. Hän oli erilaissa vaatteissa. Vihdoin tuli määräys. Komppania levitettiin kahta puolta tietä ja niin tehtiin. Kun oli edetty pois päin 100 metriä niin yllättäen tulikin vihollinen ketjuaan kiristään vastaan. Mikä ihmeellisempää, niin vihollisen upseeri ampui ketjustamme juuri sen Ala-Fossin. Hänhän se ennusti kaatumisensa. Sitten kaatui vihollisen upseeri ja lisäksi vihollisen sotilaita useampia, ennenkuin linja murrettiin. Haavoittumisia tuli puolin ja toisin. Rajavartiostolaita tapamme myös ja niin tullaan Ounassalmen luo, missä yksiköillämme olikin pääpuolustuslinja.

Kolmen päivän päästä meidän komppaniamme komennettiin suksille, siis väkivaltaiselle tiedustelumatkalle suuntana Möhkö. Reppujen menetys sen kaikei aiheutti. Kierreltiin sivu-

suuntia ja niin päästiin kenenkään huomaamatta taloryhmien luo, missä oli vihollisen suuri pesäpaikka. Vihollisen rykmentit oli hyvin kaivautuneet maahan. Oli suorastaan kohtalon ivaa härnätä, kaiketi se oli tarkoituksin ottaa asemat selville. Aluksi näytti siltä yön pimeydessä, ettei täällä ketään asu, mutta yksi varomaton ampui vartiomiehen. Voi sitä pauketta mikä alkoi. Tykinammuksia tuli kaikkialle varmaan omiensakin sekaan. Konekivääripesäkkeet avautuivat ja jakoivat sarjojaan. Sotam. Lantelan kanssa kaivaudumme lumen, haavoittuneiden voihkinaa kuului. Selkäreppuni läpi meni konekiväärisuihku ja ruokailuvälineet y.m. jäi hangel-le. Taaskin toin viholliselle välineitä, sillä tyhjä reppu jäi selkääni. Lantelalla oli pk. ja minulla konepistooli. Heti aluksi paljastimme asemamme ja olimme tähtäimellä. 15 minuuttia kesti puolin ja toisin kovaa ammustaa, kunnes alkoi kuulua uraa-huutoja. Nyt olimme tappiolla, sillä saartorengas yhä kiristyi. Meille tuli peräntymiskäsky. Yksi jäi vangiksi ja lievempiä haavoittumisia tuli. Ainoastaan pimeys pelasti tuolta. Se todettiin kun suksilla kiidätettiin omille linjoille.

Näitä väkivaltaisia tiedusteluja tehtiin useampia, välin kauskin vihollisen selustaan. Kerran oli kersantti Sarvikas vähälää jättä kaverinsa kanssa vangiksi. Myöskin yksiköstämme yksi kokonainen joukkue jäi mottiin. Toista viikkoa tuli joka päivä joku sotilas omalle puolelle harhailen metsässä. 11 jäi lopullisesti vangiksi.

Heti ensi päivänä tulimme huomaamaan, että meidän porukamme oli heittoporukkaa. Milloin meitä nakkattiin kaus vihollisen keskelle, taakse tai sivulle. Kuulimme aluksi R.S.V.K:n ja sitten R 2/VK.K.P:n la lopuksi J. R. 41:n. Komppanian päälliköt vaihtuivat 4 kertaa.

Suomalaiset olivat kaivautuneet lujasti Ounassalmen maastoon. Tässä kauniissa paikassa vesistö toi mitä parhaata puolustusmahdollisuudet jääpeitteeseen ollessa. Pimeän turvin usein

vihollinen yritti asemeimme, mutta lyötiin takaisin. Rintamalinja pysyi koko ajan samana mihin se 30. 11. -39 pysähtyi.

Petkelniemi ja Kääntämänsalmi olivat eteenyönnettyjä tukikohtia. Petkelniemi vaihtoi 3 kertaa omistajaa.

Joulun aattoiltaan komppaniamme pääsi lepoon noin 1 km:n päähän. Lepäsimme teltoissa ja muistelimme joulunviettoa koto-oloissa. Lapsuuden muistot sisäisesti lämmitti, niinpä unikuivat kulki kotoisissa kohteissa, kunnes kranaatti sinkosi ohi tai päin kasvoja, muistuttaen jyrähdyskellään: Herää sinä, joka nukut. Teloista alkoi kuulua valituksia. Yhtein teltoista tuli täysosuma. Kaksi kuoli ja useampia haavoitutti. Uni oli haittunut kaikkien silmistä ja toteamus oli, ei maassa ole rauhaa, eikä ihmisillä hyvää tahtoa. Tulikin komennus Ounassalmen sillan luo, missä vihollinen yritti läpimurtoa tehdä. Silta oli aikaisemmin tuhoutunut.

Aamun valjetessa 28. 12. -39 sai joukk. joht. luutnantti Kankaanpää määräyksen antaa Petkelniemeen pataljoonamme miehiä minne vihollinen oli päättännyt massan voimalla tulla. Juoksimme lahden yli aseisiin. Samanaikaisesti vihollinen yritti vastakkaiselta rannalta Petkelniemen valtausta. Voi taas sitä pauketta ja ryskettä. Lentokoneitakin parveili ilmassa tiedustelupuhissa. Eläviä maaleja tuli jäätä pitkin. Jos joku kaatui niin tuli usie tilalle. Sodan aikana aina haukuttiin vihollista, niinpä nytkin se sai pitää nimensä. Hei, kaatui taas yksi. Alik. Pekuri innostui, levitti käsiaansa, taistellen koko joukkueen puitteissa. Haavoittumisia tuli. Sotamies Mustapää haavoitui vaikeasti. Sotamies Rinta-Marttila samoin, jonka valtuutensa ylittänyt lääkäri määräsi 40 asteen kuumeepotilaana etulinjalle. Vihollinen oli päättännyt ottaa tukikohdan haltuunsa miesmassan voimalla. Uraa huudot kuuluivat jo metsiköstä meidän oikealta puolelta. Vihollisella oli tykin ammuksia antaa meille. Haavoittuneiden ääniä kuului. Voi alkää jättäkö muu maallitauksiksi. Aivan sotam. Myllymäen ääni. Haavoittunut makaa parilla jäällä ja noutajat suojassa. Meille tuli äkinäinen lähtö Petkelniemestä. Juostiin lahden yli Kääntämän salmea kohti, haavoittuneet mukana ja ne ehdittiin viedä pois, kun luutn. Kankaanpään joukkue oli motissa. Me kaivauduimme äkkiä hiekkaiseen maahan ja pääitimme taistella. Jokaisen miellissä takoi ajatus, vangiksi ei millään. Luutnantti Kankaanpää kehoitti: kaivautukaa maahan ja pitäkää tulta, sillä muuten te tässä 40

asteen pakkasessa palellutte. Nyt me asuimme maanalla savupirtissä lämmitellen kukin vuorollaan, eikä sinne maankoloon monta mahtunut kerralla. Tuli tuprutti savua enee oviaukosta kuin savureijästä. Silmistä tuli kyyneleitä tai vettä, mutta jäisen kylmiä jäseniä sentään tuli lämmitti. Ikävää vain, että lumipukumme tuli mustaksi ja oli hyvä maallitaukko valkoisen lumen päällä.

Metsästä päin meitä uhkasi alati vaara, sillä halkopinojen turvin yritti vihollinen asemeimme. Usein oli koko joukkue mukana valtavaa ylivoimaa vastaan. Mutta vastuuntunto ja elämän säilymisen vaisto antoi voimia vaikka kolmas päivä oli menossa ilman ruokaa. Usein nälänkiusaamana tahtoi voimat pettää ja oli odotuksen jännitys, koska ruokakuski tulee. Varmainkin jonkin rinnasta kohosi huokaus Herra, Herra auta meitä tämän kovan sodan taistelijaita . . .

Raivokkaita taisteluja käytiin myös oikealla puolen lähellä Kääntämän salmea ja pitkin pääpuolustustinjaa. Puolenpäivän aikaan vihollinen vetäytyi pois meitä ahdistamasta. Olihan se kaksi ja puoli päivää koettanut rynnätä asemeimme, siinä onnistumatta. Tämä antoi uutta voimaa ja virikettä toiminnallemme. Halkopinojen takana ja sivulla oli kaatuneita vihollisia useampia. Haavoittuneet he olivat korjanneet pois. Sotamies Rinta-Marttila löytyi kaatuneena kiven takaa, missä 10 vihollista oli vuorostaan kaatunut hänen puolustaessaan itsensä. Keskikoukumaisena ja haavoittuneena hän ei jaksanut paeta, vaan taisteli urhoollisesti saaden sankarikuoleman.

Kun sitten luutnantti Kankaanpää palasi joukkueensa poikien kanssa takaisin asemeimme, niin eikö unenivaama ja väsynyt ryhmämme mies ampuvat sot. Ala-Rasulaa niskaan (varoituksista huolimatta). Ei sentään pahemmin käynyt. Mitä ihmettä, tulee samalla hetkellä ruokakuski. Pelastus tuli oikealla hetkellä ja pääsimme lepoon. Oli tämäkin vuoden vaihe ja uupuneena vaijuimme heti syvään uneen . . .

Yksikkömme miehet valtasivat Petkelniemen ja vihollinen lyötiin takaisin asemaansa rauhoittuen vähäksi aikaa.

12. 1. määrättiin meidän komppaniamme Petkelniemen tukikohtaan vuorostaan vartiointia pitämään. Lepäsimme teltoissa ja vuorollaan Petkelniemen kärkeä vartiotehtävissä. Yhtäkkiä tulee stm. Nikkari ja Toppari juosten sanomaan, että heidän kohdallaan yllättäen tuli pimeän turvin paljon vihollisia Petkel-

niemen kärkeen. Komppanian päällikkö luutn. Syväri lähetti alik. Hakolan, korpr. Rantapuskun ja minut ottamaan selvää tilanteesta. Ei meidän tarvinnut paljon liikkua eteenpäin kun kuulimme komentosanoja ja pulinaa. Arvioimme pataljoonan verran olevan vihollisia. Niin pyösimme äkkiä komentopäälle tekemään ilmoitusta. Koko komppania levitettiin metsäiseen maastoon. Korpr. Rantapuskun kanssa riensimme tunnustelijoina edellä. Meidän aavistamatta vihollinen tuli vastaan. Niin olimme sen kanssa samassa ketjussa. Vihollinen oli silloin ensikertaa lumipuvissa odotellen meitä tähtäimellen. Onneksi oli minulla konepistooli. Kärsiys vanjan kanssa oli syntynyt. Kierrin puuta kaksi kertaa, ennenkuin sain konepistoolin toimimaan. Aseet oli aluksi liian lähellä, mutta nyt lauloi konepistoolini eteen ja sivulle. En tiedä muuta, kun voitovasta ja valitusta kuului ja vihollinen vetäytyi ainakin siltä kohtaa etämmäksi. Olimme Rantapuskun kanssa vihollisen seassa tukalassa asemassa tosin lumeen kaivautuneena. Konekivääri päästi sarjoja meitä kohti 20 metrin päässä. Suihkut käy uhkaavan lähelle, lumi polkijää. Rantapuska, joka ei heti pelkää, sanoo: Jos jompikumpi meistä haavoittuu, niin vetää omiansa puolelle. Sanoin, koetetaan ampua konekiväärin ampuja ja niin taas konepistoolini laulaa, eikä ampujalla ole häviyt oltavaija se rauhoittui. Joukkueemme johtaja Kankaanpää huutaa: vallatkaa se konekivääri, se ampuu nyt toiseen suuntaan pitkin meidän ketjua. Ryhmänjohtaja Pekuri hihkuu: sillälailla joukkueen pojat. Komppanian päällikkö luutn. Syväri ääni hihkuu paukkeeseen. Konekivääri on vallattu ja meidän komppania alkaa hyökkäyksen hurraa huudoin ja niin vihollinen irtautuu ylivoimasta huolimatta viedä kaatuneita ja haavoittuneet yön pimeydessä jään yli sinne mistä lähtikin. Korpr. Kannisto innostuu ja ampuu sarjoja vihollisen perään. Meidän ryhmästä haavoittui sotam. Eino Lantela.

Tämän taistelun jälkeen sotamies Halme ja minä saamme korpraalilennyksen. Se vain huvitti, kun minut ylennettiin toisen kerran korpraaliksi, vaikka kertausharjoituksissa jo tuli nimitys.

Viikon päästä tammik. 19 p:nä on vihollinen aikeissa hyökätä Petkelniemeen. Sotilasjohto on päättännyt luopua siitä tukikohdasta. Luutn. Koskelan joukkue on silloin vahtivuorossa. Meidän komppanian muut joukkueet on määrätty sivusta varmistusta pitämään. Koko päivän joudum-

Myllyreisu 50 vuoden takaa

"Sujo" oli hyvä hevonen. Tohti ajaa kilpaa ja monet kilvat sillä oli ajettukin. Olipa sitten kirkko- tai kylämatka, kyllä Sujo etunsa perkas. Kaiken muun ohella se antoi monta opetustakin varttuvalla ajajalleen, niinkuin se myllyreisu.

Oli Marianpäivän alusviikko. Tuli mentäväksi myllyyn — Kärpän myllyyn. Kurikasta laski myllytie joelle. Jokea pitkin ajettiin Fransun Luhdille, lähelle Kärppää, jossa noustiin maihin. Keväiseen aikaan oli moni muukin myllyreissullaan. Myllyssä oli sen vuoksi paljon käyttöä. Joutui minunkin myllykaluni olemaan myllyssä Marianpäivän yli.

Kevät eteni. Ilmat kävivät vaihteleviksi. Yllättäen tuli kova suojia. Vesi nousi jäälle. Oli iltapäivä. Lähdin hakemaan myllykalua. Laskin joelle. Aamuvaihaisella jonkun muun tekemä jälki juoksi edelläni sohjoisella jäällä. Päivä oli kaunis. Kun vielä edessä oli hyvä hevonen, tuppasi minua tapani mukaan laulattamaan. Katselin siinä taivaallekin ja tunnustelin — taitaa ruveta kiristymään pakkaseksi. Niin siinä meneskeltiin kaikessa rauhassa. Tuolla näkyi jo Fransun luhta edessä ja vähän kauempana koski. Silloin — hups vaan — hevonen putosi. Pää jäi sentään pin-

nalle. Siinä tuli hätä. Siellä se oli Sujo. Ei auttanut töllistellä. Sieppasin rinnuksen auki ja valjaat pois. Hevonen seiso iavan pystysuorassa. Oliko joki näin matalaa? Näillämain oli joessa melko iso kivipaasi. Olihan tämäkin paikka tullut kloppina kolutuksi. Hevonen seiso iällä kivellä! Käärin suitset käteen ja otin toisella kädellä kiinni kuolaimista leuan alla, läppäsin pikkuisen suitsilla kaulalle ja karjaisin. Hevonen pulpahti kuin ilmapallo jäälle. Mutta kun se yritti nousta pystyyn, petti jää uudelleen. Hevonen putosi — ja samalle kivellet. Huusin apua. Se oli turhaa. Lähellä ei ollut ihmisasuntoja eikä kukaan satunut olemaan liikkeellä. Ei auttanut muu kuin yrittää uudestaan. Sujo hyppäsi ja pääsi jäälle. Etu jalat pudottivat. Putaakohan vieläkin? Ei sentään. Se sai jotenkin kiepatuksi jalkansa pitävälle jäälle. Ilma oli jäähtynyt, kylmä vesi oli kangistanut hevosen. Yritin taluttaa hevosta maihin. Keväiseen tapaan oli jää laskenut. Se oli töyrällä ylöspäin. Vielä oli iso railo siinä kohdassa, missä jää taittui. Lumisohjo tarttui hevosen kavioihin ja jäätty tieraksi. Siinä häädässä ei tahtonut löytyä mitään, jolla olisi kopistellut ne pois. Lähellä oli aita. Sain siitä kepin. Puhdis-

me olemaan asemissa. Vihollinen yrittää Petkelniemeen, mutta hyvin Koskelan joukkue saa torjutuksi yritykset. Sitten vihollinen taas lähti massan voimalla. Sotilasjohto antaakin perääntymiskäskyn, eikä onneksi tarvitse meidän vastaiskulle lähteä. Vihollisen lentokoneet tukevat hyökkäystä, mutta yksi kone ammutaan alas. Luutn. Koskelan joukkue ei jättä asemia ennenkuin ussee haavoittua ja sota. Klemetillä kaatuu pikaviirien taakse. Taistellaan viimeiseen mieheen, ovat hänen viimeiset sanansa.

Kovan pakkasen ollessa pälättyä stm. Keski-Kuljulta, Alarinnalta ja minuluta y.m. jalat. Meitä joutuu Tuupovaaran sotilassairaalaan useampia 10. 2. 40. Kun lähdin takaisin rintamalle sanoin sairaalan lääkarille: muistaka maaliskuun 12 päivä, silloin alkaa neuvottelut ja sota päättyy. Hän nauroi ivallisesti. Samoin unennäkiä alik. Pekuri ja kers. Sarvikas väittivät ja vetoja lyötiin, eikä kukaan uskonut todeksi.

Kun vihdoin valkeni maaliskuun 12 päivä, oli sotatoimet ensitellään. Vihollinen antoi tykkikultta vimmatusti. Saman päivän iltana kyllä liikkui huhuja, että 13. päivä vihollisuusdet lopetetaan ja kaikki ihmetteli: te pojat voitatte vedon, sillä rauhanneuvottelut ovat alkanet maaliskuun 12 p:nä 1940. Sitten tulikin se kolmastoista päivä. Vihollinen ampui tykkipatterinsa tyhjäksi, ammuksia tuli joka paikkaan ja haavoittumisia tuli, jos vielä viimeisellä tunnilla kaatuu?

Sotamies Nevaranta tuo ruokaa meille kompanian miehille Akkia oli astiat maassa, sillä lähelle putosi ammus ja taas uusia lähtölaukauksia. Sotamies Nevaranta kertoi kolmekilometriä ajaneensa hevosella niin kovaa kuin pääsi. Isämeidän rukousta luin aina vaan aluusta ja kranatit putosi tällä taivaleella aina lähelle. Hevonen oli vaahdossa kun pääsin perille, tyhjä hinkit jäi, mutta henki säilyi. . .

Klo 11 tuli yhtäkkiä hiljai-

suus. Oli historiallinen hetki ja näky, kun suomalaiset upseerit marssivat jäällä, ja Neuvostoliiton upseerit tulivat vastakkain. Ei aluksi tahtonut uskaltaa katsoa ja uskoa todeksi tapahtumaa. Kun Neuvostoliiton upseerit kuulivat mitä oli suomalaisia vastassa, eivät he tahtoneet uskoa todeksi, sillä heitä oli niin valtava ylivoima.

Pian tämän jälkeen vietiin yksikkömme Ilomantsiin kirkkoon, missä luutn. Kankaanpää piti päiväsaarnan ja messusi kauilla tenoriäänellä. Hän oli siviiliamatiltaan pastori, ja sodan loppuvaiheessa kompanian päällikkö.

Talvisodasta on aikaa kulunut 27 vuotta. Vuodet vierivät yhä eteenpäin, mutta muistikuvat säilyvät.

Täten voim aivan kuin yhteen vetona sanoa Ilomantsin taistelusta. Ounassalmella oli puolustuslinja, joka kesti. Sentähden Ounassalmi, Kääntämänsalmi ja Petkelniemi ovat nyt monelle talvisotamme muistopaikkoja.

SUOMIETTEITÄ

Jos kuljet metsässä marjoja hakemassa taikka koiran kanssa riistan perässä, niin varmaan mielelläsi kiertät nevan ja harmittelet sen eteesi tuloa.

Kansakoulussa jo kuulit Saarijärven Paavosta, jolle suo oli kohtalokas.

Nykyajan hyötyä hakeva ihminen näkee suon ensisijassa kansantaloudellisesti tuottamattomana maana, josta olisi päästävä.

On varmaa, että soista ojittamalla, metsänistutuksen ja lannoituksen avulla saadaan melkoinen raakainelisa puunjalostusteollisuudelle.

Mutta koska suo on sellaisenaan kiehtova ja erikoinen luonnonilmiö, kappale aidointia ja alkuperäisintä luontoa, olisi paikallaan jo luonnonsuojelunkin tähden säilyttää joitakin suoluoteita.

Jos nykyinen ojitustahti säilyy niin muutaman vuosikymmenen päästä aitoa suomaisemaa ei voi ihailla kuin korkeintaan vanhasta valokuvasta, mikäli joku valokuvan suosta on ottanut.

Meillä on useita luonnonsuojelualueita, joissa alkuperäinen luonto on lain voimalla turvattu. Niissä on komeita metsiä, järviä ja tuntureita. Mutta nämä sijaitsevat yleensä kaukana asutuksista ja harvoin luonnonsuojelun yhteydessä kukaan ajattelee suota.

Vielä nyt ei tarvitse kuitenkaan kulkea kauaksi, kun löytää kappaleen koskemattomaa luontoa — suota. Istu kirpeässä pakkasaamassa jossakin Kurikkanevan laidassa ja kuuntele rauhassa teeren kuker-

tulia kakkärämännyn latvassa, niin voit tajuta suon maiseman ilmapiiirin.

Jos osuu illansuussa Sarvinevan kapeikkoon, josta se laajana levittäytyy edessäsi usvan noustessa hitaasti nevan rannoilta ja kurki kutsuu tovereitaan, aistii luonnon, josta hyötyä hakeva ihminen on kaukana.

Kun esimerkiksi Lapissa pari kolme tiimaa rämmät rannatonta kairaa, et löydä korkean elintason jätettä kuten tyhjiä säilykepurkkeja ja maitotölkkejä niinkuin vielä tunturin laelta, jolta retkesi aloitit. Löydät kyllä muuta. Löydät oikeastaan aika paljon: Löydät lakkoja, karpaloita, pelästyt yhtä paljon kuin riekko, joka pyrkii jaloistasi.

Suolta löydät sopivan mättään, missä metsämiehenä voit odottaa teerien tuloa. Tärkeimpänä löydät ehkä sen rauhoittavan tunteen, jonka voi tuntea keskellä koskemattomaa salaperäistä rannatonta nevaa.

Soilla on myöskin tärkeä tehtävä luonnon vesivarojen säätelijänä ja riistan luonnollisena suojapaikkana.

Liian raju ojitus ilman laskujokien perkausta on jo lisännyt tulvia varsinkin alavilla Pohjanmaan lakeuksilla.

Helppoa suolla kulkeminen ei ole. Paljon helpompaa on kulkea polkua pitkin tai ajaa pitkin maantietä.

Mutta kun Lapin suoretken jälkeen nälkäisenä, loppuunväsyneenä, pari rakkoo jalkapohjassa rämpiä kohti sopivaa telttapaikkaa, voi vaivaiskoivunuotion mukavasti lämmittäessä ja voimien palautuessa tuntee vaivannäön kannattaneen.

Ilman sitä ei olisi ämpärillistä mehukkaita lakkoja.

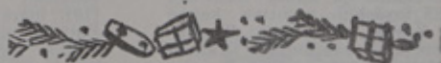
Ilman sitä vaivaa ei olisi ihanan raukaisevaa olotilaa, jota ei olisi saavuttanut ajamalla maantietä paikasta toiseen.

Joka kerrankaan on tuntenut erämaan antaman rauhoittavan tunteen, toivoo mielellään, että oja-aura kiertäisi edes parin nevan ohi Kuortaneellakin ja jättäisi ne aitoon luonnontilaan — ehkä ei hyödyttömään, mutta rauhoittamaan nykyajan kiireen pilaa ihmistä.

MARKKU ELLÄ

tin kaviot ja sain kuin sainkin hevosen maalle, kun olin ensin tukkinut raihoa. Ei ne vastukset vielä siihen loppuneet. Reki oli vielä jäällä. Aikani ponnisteltuani sain reenkin maihin — vetämällä. Kuka sitä enää olisi uskaltanut hevosella vedättää. Koettelin siinä vielä kepillä sitä kohtaa, mihin hevonen putosi. Huomasin, että jää oli aivan läpi sohjoa. Ihmettelin jo siinä kun ei pudottu molemmat.

Sujo seisoi töyrällä ja vapisi kylmästä. Oli siinä mennyt aikaa sen verran, että kiristynyt pakkanen oli jäädyttänyt hevosen karvat jääpuikoiksi. Se ihan kilisi. Valjastin hevosen ja ajoin myllylle. Rivakasti tein kuorman ja sitten kotiin päin. Kun tulimme taisaiselle tielle, annoin hevosen juosta minkä jaksot. Käyntiä tulimme kotiin. Vein hevosen talliin. Ei ollut sen enää kylmä — olipahan hiestä märkä. Kohta se hamusi heinää. Tuli siinä sanotuksi muutama sana Sujolle. Eipä olisi huonompi hevonen siitä myllyreisusta selvinytkään. Taisi tulla myös otetuksi onkean opetus, ettei tuki heikoille jaloille, varsinkin kun isä ihmetteli, miten uskalsin ajaa niin lähelle kosken niska ja suojan pehmittämällä jäällä. — Ohari.

KUNNALLISELÄMÄÄ KUORTANEELLA

kuntakokouksen pöytäkirjan valossa 100 vuotta sitten

Helmikuun 6 päivänä 1865 voimaan astunut asetus kunnanhallituksesta maalla antoi määräyksen, jonka mukaan kunnan tuli hoitaa yhteiset talous- ja järjestysasiat. Seurakunnan maalliset tehtävät ennen niiden erottamista itsenäisen maalaiskunnan hoidettavaksi olivat verraten harvalukuisia ja perustuivat lähinnä vuoden 1723 valtiopäivillä hyväksyttyjen pappissäädyn erikoisoikeuksien 23 kohtaan. Sen mukaan pitäjänkokouksessa oli käsiteltävä kirkon ja pappilan rakentamisen lisäksi "useampia muita erinäisiä taloudenhoitoon kuuluvia asioita, joita kirkkoherralla tai seurakunnalla oli esitettävänä, mikäli ne koskivat seurakunnan tarpeita ja toimituksia". Pitäjänkokouksen tehtäväpiiriin myöhemmin annetuilla asetuksilla saattoi kuulua myös yleisten järjestysääntöjen hyväksyminen, petoeläinten hävittämisen palkitseminen, yhteismaiden hoito, tarttuvien tautien ja eläintautien ehkäiseminen sekä kättilöiden ja lasten opettajien palkkaaminen. Kun vielä annettiin v. 1858 kansakouluasetuksella seurakunnan velvollisuudeksi ylläpitämään tarpeen mukaan pyhä- ja pikkukouluja ja oikeutettiin myöskin perustamaan kansakouluja, voimme todeta, että oli hyvin perusteltua tehtävien laajentuessa erottaa seurakunnan ja kunnan hallinto eri hallinnon alaisuuteen. Kun alussa mainittu kunnalliset asetus saapui silloisten seurakuntien kirkkoherroille, oli heidän tehtävänsä panna alulle kussakin pitäjässä asetuksen toimeenpano. Silloin Kuortaneen pitäjän kirkkoherra Karl Fredrik Stenbäck kutsui koolle kokouksen kesäkuun 6 päivänä 1865 Alavudelle, eli silloisen Kuortaneen pitäjän kirkonkylään, jossa päätettiin erottaa seurakunta ja kunta toisistaan sekä myöskin perustaa kolme eri kuntaa, Alavuden, Kuortaneen ja Töysän kunnat. Tällöin asetettiin erityiset toimikunnat suunnittelemaan kunkin kunnan vastaista elämää.

Kuortaneen kunnan syntymäpäiväksi voidaan merkitä heinä-

näkuun 8 päivää, jolloin oli ensimmäinen kuntakokous Kuortaneen kappelin kirkossa. "Läsnä olivat esimiehenä lääninprovosti C. K. Stenbäck, kappalaisen sijainen herra pastori Juha Helenius, seurakunnan lukkarit Herman Klemetti, kirkkoväärtti Heikki Ylinen, ynnä seurakunnan seksmannit, kihlakunnan lautamiehet, talon isännät sekä torpparit että itteliset varsin kosolta", kuten pöytäkirja kertoo.

Tämä ensimmäinen kokous oli tavallaan järjestäytymiskokous, jolloin valittiin eri luottamusmiehet. Kuntakokouksen esimeheksi valittiin yksimielisesti lukkarit Herman Klemetti, varamieheksi talon isäntä Elias Rasinerp, lautakunnan esimeheksi seksmänni Juha Simunanpoika Kokkila ja varamieheksi Simuna Simunanpoika Kokkila. Myöskin valittiin kunnallislautakunta jäsenet eri kinkerikunnista. Edelleen päätettiin veron kannosta, vaivaisten hoidosta, joka tuli kunnallislautakunnan asiaksi, erikseen korostettiin, että "orpolasten hoito tulee niinkuin tähänkin saakka olemaan kirkollis vaivashoitokunnan huostassa."

Lisäksi kokouksessa puututtiin pitäjässä vallitsevaan epäkohtaan, joka pöytäkirjaan on kirjoitettu seuraavasti. "Siltä kun jo on havaittu, että tänä syyskuun kiviainekseen saadulle kirkonmaalle on päätetty karjaa ja että hultittomat kömpimällä menevät yli aidan mistä tahtovat, eikä ihmisten lailla porteilta, päätettiin uhkasakon pane-malla estää tätä siivotonta tapaa ja Maaherran Oikeuden vahvistettavaksi jättää: että se jonka karja tavataan kirkonaitauksen sisäpuolelta vetäköön sakkoa kymmenen (10) markkaa joka eläimeltä ja se joka kömpimällä menee aidan yli, joka kerralta vedetään sakkoa kymmenen (10) markkaa. Saman sakon alainen olkoon myös se joka niittää kirkkomaa kirkon kokouksen luvatta."

Kirkkoherra Stenbäck kuulutti tämän kokouksen pöytäkirjan kirkossa seuraavana päivänä 9. 7. 1865, joten voimme todeta, et-

tä ensimmäisen kuntakokouksen pitopäivä oli lauantai.

Seuraava kuntakokous oli yhteinen kirkko- ja kuntakokous ja pidettiin se Hallilan talossa. Tällöin tarkastettiin kunnallislautakunnan tekemä ehdotus niistä vuoden 1965 maksuista joita on koottava talven ajalla Kuortaneen kunnassa. Niinpä päätettiin mm. koota kirkonmaan porttien tekoon kulutettu raha 491 mk 32 p. äyri-luvulta kaikilta, vaikka esitettiin ettei torpparilta peritä ensinkään, lumireen ajo Kuortaneen kunnan osalta teki 432 mk 80 p., lääkituksen avuksi varattiin 20 markkaa ja päätettiin että lautakunnan esimies yhdessä sen piirin lautamiehen kanssa päättää kelle vaivaiselle on apua annettava ja antaa kirjallisen todistuksen siitä kelle saa tohtorin kirjalla lääkityksiä apteekista kunnan kustannuksella. Edelleen päätettiin keskikievarin pitoon ja postirahoihin perittävistä maksuista. Päätettiin edelleen esittää kirjallinen pyyntö Alavuden piirikunnan lääkärille, että रुपlinistuttajan kokouspaikat kuulutettaisiin ainakin kuudessa kohden, nimittäin: Kahrin, Rasinerpän, Leppälän, Buodinkedon, Ruonan ja Salmen taloihin eikä kolmessa paikassa, joka on liian vähän näin hajanaisessa kunnassa.

Myöskin puututtiin epäkohtaan, kun yleisesti valitettiin, "että naittajaiset ja muut hypykokoukset ja niiden kirottuna kannattajana salapriinit aina yhä sallitaan turmella varsinkin nuorta kansaa, ja että jos ei pikoihin saada voimallista apua niiden hämmentämiseksi, Kuortaneen seurakunta häviää häviämistään ja joutuu vihdoin rosvojen poljettavaksi." Asiasta keskusteltiin puolesta ja vastaan ja päätöksiä tuli:

Kuntakokous toivoi, että jos lautakunta, jonka jäseniksi valitaan kunnan parhaat ja toimellimmat miehet, uskollisesti ja yksimielisesti puuttuu yleisten, valittavain pahennusten heikentämiseen, se voi paljolta suuremmalla menestyksellä vaikuttaa hyvän järjestyksen saa-

miseksi, kun yksi yksityinen vieras — läsmanni."

"Lukkari Herman Klemetti ja Kirkkoväärti Henrik Ylinen vaativat kuntakokouksen lausetta ja päätöstä, mitenkä seurakunnan lukkarille saataisiin tarpeelliset asuinhuoneet, nyt kun Lukkari ensi kevään ajalla tulee huoneettomaksi, ja kun seurakunnan ostamalla Lukkarin puustellilla on maata vain ei huoneita; ja mitenkä saataisiin oma pitäjän tupa koulun pitoa ja kokousten pitämistä varten, ettei kunnan tarvitsisi kustantaa hyrry-rahaa joka kokousta varten."

Lukkari Herman Klemetti ehdotti, että jos seurakunta pitää huoneiden rakentamista Lukkarille liian suurena rasituksena, kunta päättäisi myydä nykyisen Lukkarin puustellin maa hänelle siihen hintaan kun seurakunta sen osti, Lukkari luopuisi vaatimuksestaan ja rakentaisi itse huoneet ja pitäisi ne sekä puustellin maan omanaan. Tähän ehdotukseen seurakunnan miehet vastasivat: "ettei he millään muotoa tahdo ruveta myymään kauppa, vaan tahtovat ostamallensa puustellin maalle rakentaa tarpeelliset huoneet seurakunnan Lukkarille." Niin myös päätöksenä tuli, että seurakunta rakentaa tarpeelliset huoneet lukkarille ja saman katon alle koulutupa. Mainittakoon, että vuoden 1967 ensimmäinen kuntakokous pidettiin sanotussa koulutuvassa, jossa sitä pidettiin sitemmin useampana vuona.

Joulukuun 30 p:nä 1865 pidettiin vielä kokous, jossa käsiteltiin ylöskantoluettelo, ja todettiin veroäyryjä löytyvän 2630 ja kukin veroäyryltä maksaa 50 penniä. Manttaalin jälkeen kootaan ja maksetaan lumireen ajaa, kestickievarin ja postin meno, paloraha, susiraha j.n.e. eli yhteensä 2642 markkaa 11 penniä Suomen rahassa.

V. 1866 ensimmäinen kokous pidettiin huhtikuun 4 p:nä Hallilan talossa. Tämän kokouksen esityslista oli erittäin asiasisältöinen. Antakoot pöytäkirjan kertoa. Lukkari Herman Klemetti kuntakokouksen esimiehenä oli kutsunut sihteerikseen Herra pastori J. Heleniuksen, ja koska ei ollut kellekään siihen vastaan sanomista esitteli puheenjohtaja asiat päätettäväksi.

Ensinnä todettiin Makasiinin laskukirjat, joista nähtiin löytyvän siemenjyvästöstä luonnossa 17 Tynnöriä 21 3/6 kappaletta rukiita, ohria 15 T 23 3/4 k, apujyvästöä 14 T 13 k, rukiita 13 T 27 k ohria. Uloslaintuna 77 T

18 1/2 k rukiita ja 75 T 18 k ohria, Siemenjyviä ja apujyviä 49 T 8 1/4 k rukiita ja 41 T 3 k ohria. Laskukirjat yksimielisesti hyväksyttiin.

Ehkä makasiinin hoito oli työläs ja vaikea virka hoidettavana, koska makasiinin esimies kirkkoväärti Heikki Ylinen oli ilmoittanut tahtovansa eron virastaan, samoin kuin jäsenet Elias Rasinperä ja Juha Kokkila. Ero myönnettiin ja sijaan valittiin esimieheksi Aleksanteri Eliaksenpoika Kulju samalla palkalla kuin tähänkin saakka, nimittäin 1 tynnöri rukiita ja 1 tynnöri ohria vuosittain. Jäseniksi valittiin Juha Tuomaanpoika Perälä ja Erkki Seppä.

Myöskin oli kokouksessa päätettävänä senaikaisesta sosiaalihuollosta.

"Esimiehen kysyttyä mitenkä köyhät ja sairaat suurimmassa määrin ja avun tarpeessa tulevat autetuksi: Siihen vastasi arentaateri Juhan Haavisto, ehdotellen ynnä, monen muun kanssa, että ei kukaan nuorelta vielä takseerattaisi, koska heillä vielä tänävuonna on melkein yhtä hyvä palkka kuin ennenkin, ja kun talollisilla on muutamia monta maksua, ja elämistä niin kalliina aikana: taas kysyttiin jos takseerataan eli ei, niin nousi monta ylös ja sanoivat, että ei muunkinoin auttavan niin päätti kuntakokous seurata Hänen Keisarillisen Majesteetin armollisen asetuksen nojalla siitä 22 p. maaliskuuta 1859 takseerata trenkiltä 50 p ja piijalta 25 penniä, edellämainittuun tarkoitukseen. Tämä raha määrättiin kunnallislautakunnan ylöskantamaan, kukin piirikuntansa isännältä, joilla taas olkoon valta sen pidiättä palkollisensa palkasta jos nimittäin ei palkolliset sitä itse maksa, joka olis varsin suotava ja kaunis -esi merkki heille".

Edelleen pantiin eräs saattamaton orpoipoika ruodille ja eräs torpanpoika ja eräs heikkomielinen kulkemaan yö ja talo heillä ruokittavaksi ja toiseen taloon saatettavaksi. Lukkarin asunto annettiin huutokaupalla rakennettavaksi ja korkeimman tarjouksen 1400 markkaa teki talollinen Elias Knuuttila sillä ehdolla että laitaa kelpolliset takuumiehet velvollisuuden täyttämiseksi ja työ on valmiiksi tehtävä mikkelin mennessä. Edelleen kuntakokous kokouksen lopussa päätti, että lukkarin pytingin hirret ja kiivet pitää olla paikalla ensi lauantaina, joka ei silloin tuo saa maksaa 3 markkaa joka hirrellä ja samoin kivistä. Juha Hallila otti "päällensä" luvun pidon ku-

ka ei hirsiiä ja kiviä sanotuksi päiväksi paikalle tuo.

Pappilan pykälyksestä ja klasisen parantamisesta keskusteltiin ja päätettiin Juha Kokkilaalle maksaa 21 markkaa 80 penniä joka häneltä on kulunut "ynnä ajan kanssa" sanotun tehtävän täyttämiseksi. Pappilaan menevä tie on jo aikojia ollut niin surkias tilas ettei sinne keväällä pääse kuin henkensä kaupalla. Tästä hetken keskusteltuaan päätti kuntakokous, ja määräsi joka talon ajamaan mainitulle tielle 3 kuormaa hietaa nyt kohta kun talvikeli vielä on ja otti Juhan Kokkila päällensä, että näyttäisi paikat kuhunka hietä ajetaan ja ylös panna kuormat."

Edelleen samassa huhtikuun kokouksessa keskusteltiin asiasta, josta keskustellaan vielä tänäkin päivänä. Antakoot taas pöytäkirjan kertoa:

"Kysyttyä onko Kirkkojärven kuivaamisesta ollut hyötyä yhteisesti? Tähän vastattiin, ettei ole hyötyä mitään, vaan hallaa se on tuottanut; kysyttiin taas järvioloskailta onko heille ollut hyötyä työstänsä, tähän vastattiin: "ee", mutta koska ei ollut kirjaa näytillä, millä perustuksella järven kuivaaminen on tehty, ei tainnut kuntakokous asiaa tutkittavakseen ottaa."

Tähän päättyköön tällä kertaa pöytäkirjan lukeminen. Vuoden aikana pidettiin kolme kuntakokousta, joista yksi Hallilan talossa ja kaksi kokousta, joista yksi Hallilan talossa ja kaksi kokousta kirkossa. Esillä oli mm. uusi aitauslaki joka sanottuna vuonna annettiin. Taasen toukuun 11 päivänä 1866 annettu kansakouluasetus tuli kuntakokouksen käsiteltäväksi vasta vuonna 1867 sekin läänin provosti G. F. Stenbäckin aloitteesta. Näinä vuosina ja etenkin 1868 tuli erittäin huono sato. Tällöin tehtiin "hätäaputoita" jauhopalkalla, kerjäläisiä kulki paljon ulkokunnista ja makasiinin viljavarastosta lainattiin viljaa syötäväksi. Näistä vaikeuksista kerrottakoot seuraavissa Kuortaneen Seuran jouluissa.

MIELIALOJA RUONALTA

Seisoin Ruonankylässä, nykyaikaisen Matka-Baarin edessä ja odottelin postiauttoa. Seurasin elämän kulkua, joka kiireisellä rytmillään kiehoo vanhemmankin ihmisen lumoihinsa. "Meijerikuskit" huristivat autoilla, traktoreilla ja joku hevonenkin siellä meni. Meijerin sisällä kuului maitoastioiden kilisevät äänet. Ihmiset tulivat ja menivät, kiire oli. Koululaiset kiirehtivät mo-poilla ja polkupyörillä "opinahjoon". Aurinko pilkisti esiin pilven takaa ja ehkä hymyili tommunlapsien kiireelle, samassa tuulenpuuska veti pilven eteen ja ryöpsäytti vesipiskot ja keltaiset koivunlehdet päin naamaa, ikäänkuin varmuudeksi, siitä saat. — Ajatus siirtyi 41 vuotta taaksepäin. Pitkä aika. — Mennyt kuin uni. — Muutin silloin tänne Ruonankylään. Tämä kylä oli silloinkin kaunis vieraan silmin. Hevosella tuotiin. Ei silloin ollut autoja . . . Tie oli kuraista. Satoi ja tuuli vihlovan kylmää . . . Ei täällä ollut meijeriä. Maito vietiin Ylijoen Osuusmeijeriin. Tällä paikalla jossa nyt seisoin, oli pelto. Mutta elämä oli silloinkin kivaa. Tuossa tuli taksinajuri ja tervehti. Kukapa olisi uskonut, että sinusta tulee taksin ajuri, joka vuosikymmen taaksepäin autoit naapurin pojan kanssa minua ottamaan kiinni ladon alta kanaa, joka olisi paleltunut, että vieläkin kiitos! — — —

41 vuotta taaksepäin ei puhuttu televisioista mitään. Radiotkin olivat ihmeellisiä laitoksia. Viljat riihittiin entisajan tapaan. Rukiit kuivatettiin riihessä. Sitten lyhtet puristettiin ja luvuttiin sekä jyvät "pohrittiin" pohdinmyllyllä. Mutta leipä oli hyvää.

Kyllä täällä on kehitys kulkenut vinhaa vauhtia. Maantiet ovat sileitä, vaikka ei kestopäällysteisiä ja uusia teitä tehdään ja suunnitellaan. Rakennuksia on kauniita yksityisiä ja kunnallisia. Kuortaneella on oma lääkäri ja hammaslääkäri. Äitiysneuvola. Urheilupuisto, joista ei edes kuviteltu. Terveystalo, mitä kaikki ovatkaan, kouluja on monenlaisia. Että ei täällä tyhjänä tarvitse olla . . . Ennen ei yhteiskouluun päässyt kuin ani harva. Työ oli kovaa ja siihen tarvittiin ihmisvoimat. Nyt tekee työt koneet ja niitä on monenlaisia. Kyllä se on ihmeellinen ihme, että maailma muuttuu näin 4:ssä vuosikymmenessä. Mutta . . . Taivas kaartuu päämme päällä yhtä kauniina, sinisenä ja vaaleat pilvet uivat yhtä utuisen hienoina, kuin vuosituhansina ennenkin muuttumattomina. Niitä ei voi ihmiskäsi liikuttaa. Aurinko lämmittää. Talviyön hämärään kuu luo hopeasäteensä ja tähdet vilkuttavat ystävällisesti ikäänkuin kutsuen, tulkkaa tänne ylös Luojamme luo. — Joulusta saapuu taas kuten ennenkin.

Ihmismielet rientää ajatuksissa Jeesuslapsen luo, seimen eteen polvistuen. Nämä asiat eivät muutu, ne tulevat aina uudelleen. Kuortaneen kirkon kellot kutsuvat taas tänäkin vuonna Herran temppeleihin. Sinne varmaan rientää paljon kansaa. Joulun sanoma on niin ihanaa . . .

S. I-R

Lapsuuteni koti

Kuinka usein tuleekaan mieleeni lapsuuteni koti, missä olen syntynyt ja lapsuusaikani kasvanut. Siellä olen lapsuuteni hauskimmat leikit leikkinyt. Nyt usein mietin, kuinka huoletonta ja murheetonta silloin oli elämä. Ei ollut huolta mistään. Jos olikin leipää niukemmalti, niin oli unta viljemmälti; ei toruttu torkunnasta, makamasta ei manattu. Kuinka hyvä asia olisi, kun pysyisi vieläkin lapsenmielisenä ja oppisi ottamaan kaiken Herran kädestä, sillä Hän on itse sanonut: "Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja Hänen vanhurskauttaankin, niin kaikki muukin teille annetaan." Tämä on hyvä neuvo meille kaikille.

Vielä nytkin kulkiessani nykyiseen kotiin pysähdyn entisen syntymäkotini seuduille katselemaan sen rakkaita tanhuvia, missä olen lapsuuteni ajan tepastellut. Sieltä olen monesti lähtenyt rakkaaseen kotikirkkooni. Muistan vieläkin vanhempieni neuvon, kun he laittoivat kirkkomatkalle. He muistuttivat aina, että siunaisin itseni, kun astun portista sisään. Tämä neuvo olisi hyvä nykyajan ihmisellekin.

Kuinka herttaista on elää vielä nytkin vanhuusvuosina näissä lapsuusaajan muistoissa. Voi unohtaa ainakin hetkeksi tämän nykyaikaisen kiireen ja hälinän. Tämänhetkinen elämä paljastaa todellisen hätämme. Siinä tulee esiin selvästi, kuinka kauas olemme joutuneet elämään itseensä sisältyvistä aidoista iloista ja suruista. Ympäristössämme on muovioita, sähköä, koneita ja taas koneita.

Tämä on nykyaikaa.

Heikki Elorinta

LAPSUUS MUISTOJA

kerron täs juhulan alusta viikosta. ja juhulapyhistä. ne olivat tälläiset: kahta viikkoa ennen juhulan ruvettiin leipomaan leipiä. niitä tuli monta sataa. neljä säkyllystä ja neljä leipävarthaallista, ja sitte vielä tehtiin varileipiä, kymmenkunta. nyt sitten ruvettiin siivuaamaan ja pesemään huoneita. niin ja sitten Auttu aamuna nousiin neljältä ylhä ja auttuna ei koskaan aamulla juotu kahvia. jussi ja köösti lähtivät hevoosella heiniä hakemaan loutaskorvesta ja hevosten valjaisiin laitettiin peltru ja tumpari ja aisakello. akat meni navettaan myös neljältä. miähet tuli seittemäksi heinäkuarmilla kotia, ja sitte purkiivat ne heinäkuarmat ja sitten tulivat syömään. illalla jo haettiin suuri sianlihan köntäles tuupan sulamaan. se oli silloin vielä läskistä sianlihaa. miähet paistoo sitä itte ja söivät niin paljo kun jaksoivat, ja rasvan joivat päälle ja fiiliä myös söivät ja sitte lähtivät hakemaan toiset kuormat. akat tulivat navetasta ja rupesivat syömään. sitte akat menivät siivuaamaan kamarinsa ja maija lämmitti saunan ja minä kannoon puita loukon ja uuninpäällystän täytöön niin ei tarvinnu koko pyhinä kantaa. akat meni taas kymmeneltä navettaan. niin illalla vaan sai antaa heinät ja lypsää. ja miehet purki ne toiset kuormat ja sitte ruvettiin menemään saunaan jussi ja kaisa köösti ja hilta menivät tenavoinen, ennen meniki monta yhtäikää eikä yhtä kerralla niinkun nyt. jaa näemmä isä meniki kaikkien ensiksi, äitee maija ja minä laitoomma kahvipöyrän ensin senurumiin. isä haki täysinäsen karafiini pulon pöytään otti korkin pois, toi ryyppyn ja antoi siitä este sauna ryyppy ja sitten ruvettiin juomaan kahvia sitte raavaat teki punssia ja tenaville annettiin ryyppystä vähä maistaa, nyt sitten ruvettiin pukeumaan ja sitten syömään. näin otettiin juhula vastaan. minä maija ja äitee menimme viimeeksi saunaan. tulimme ja pujimme ja söimme ja sitte ruvettiin pujuttamaan joulu kuusta. jussi leikkas sinisestä paperista monta metriä pitkän nau-

han ja kolmea tuumaa leveän. ja sitten leikkas valkoisesta paperista tuumaa pitkiä puustavia. ja liimas ne siihen siniseen nauhaan ja sanat kuulu seuraavasti. Kunniä olkaan Jumalalle korkeudessa maassa rauha ja ihmisillä hyvä tahto. ja sitte olikin kynttylöiden vuoro ne olivat itte tehtyjä kynttylöitä: nyt orotettiin pimiän tuloa notta saisi laittaa kynttylöihin valkian. ja sitte ruveta nakkamahan lahjoja ei silloin joulu pukki kulkenu. niin sitten syötiin ja sitten veisattiin joulu virsiä. jussi aina aloitti virret: kun oli hetken veisattu niin sitte riisutettiin ja mentiin nukkumaan. ja aamulla kaharen aikana akat meni navettaan notta kerkis lähtemään kirkkoon kirkonmeno alkoi viireltä jouluaamuna ja Uutena vuotena kuurelta ja loppiaisena seittemältä kirkkoon mentiin aina kaharella hevoosella ja laitettiin taas samat kulut. ja ajettiin tulles kilipaa hevooset korskuivat ja hikosivat kun tultiin pihaan ja sitten oli taas se eileene kahvipöytä orottamas sitten juotiin kirkkokahvit ja sitte hetkenpäästä syötiin juhula ateria ei-

kä juhula päivänä menty kylään: tapaninpäivänä sai vasta kyläällä. ja sitte tuli arki. ja alkoi tulla reikäleipien ja silakkaen vuoro: pärinööt: ja räirijauho puuroa piimän kans: ja sitte sokuri pohjalla niin sitte ruvettiin pitämään karvakenkiä ja niitä piti aina joka lauantailta kastaa tervankuseen notta ne ei olisi märeäny se tynnöri oli saunan porstuas eikä ne karvakenget saanut kastua. paljaanjaloit piti mennä saunaan ne pohjat vaan sai kastua. ruajus oli lammas nahkaa ohkaasta. sysislammin karvaris reirattua ja äimänuoralla neulottiin ja ruajuun suuhun tehtiin nahkapaskalla pienet ympyriäiset reijät sitte taas punottiin pellavaattista äimänuoraa paulooks ei niitä karvakengliä saanu suojalla pitää ne olis hengestynyt minäkin olen niitä pitäny seittemäntoista vanhaksi. ja sitte vielä viimeeksi navetas sitte en minä enää niitä ilienny pitää pelekäsin notta jos pojat näköö niin olis hävenny ja mahtini puronnu alaha. kyllä se vielä ylempiä hiipii.

Näin räipiä Eveliina Vasu

KUORTANEEN MATKAILUSTA

Vain harva Suomen maaseutupaikkakunta omaa sellaiset matkailuperinteet kuin Kuortane, pohjalaisittain "Kuortanes", tämä aito tervanpolttajien ja "nokiottien" pitäjä. Jo kolmekymmentäluvulla oli erityisesti kaunis hiekkaranta suuressa suosiossa. Myös maatalomajoitus tunnetaan täällä jo sotia edeltäneiltä vuosilta. Muualla Suomessa se on vasta viime vuosien keksintöä. Kuortaneen vetonauvoja ovat ennen olleet järvi hiekkarantoinen, jyrkää "kaksofoninkinen" rakennustyyli sekä varsinaisesta pohjalaisesta maisemasta edukseen poikkeava, vaurautta uhkuva maatalous, jota laajahkot metsäalueet ovat täydentäneet. Näihin ovat viime vuosina antaneet erinomaisen lisän Pohjanmaan Urheiluopisto, museot, leirintäalue ja Invalidikoti.

Matkailu on myös kehittyvää ja kuin yllättäen se on nostanut päättään vuosikymmenien taakan alta. Sen luonne ja vaatimukset ovat muuttuneet. Siihen on lyönyt oman leimansa mm. yleisesti kohonnut elintaso, lisääntyvä vapaa-aika ja moottoriajoneuvokanta.

Ihmisten vapaa-aika kuluu entistä enemmän "pyörin päällä", mihin vai matkailupalvelu voi vaikuttaa, pysäyttäen "vartitunniksi", päiväksi viikoksi jne. — riippuen palvelun laadusta ja tasosta. Ainoa vaatimus lienee se, että jotakin on tehtävä, sillä ihmistä ei ole luotu pyörin päälle. Eri tekijöistä johtuen meillä on kuitenkin heikkoutena hakeutua "peltilaatikkoon", joka liikkuu moottorin avulla pyörin päällä haukaten imutahdilla esim. bensiniä ja hengittäen ulos ns. pakokaasuja lisäsen ilman saastumista.

Kuortaneella on matkailuperinteitä ja täällä on myös mahdollisuuksia sekä valmiita kohteita, joista

pääosa jo edellä mainittiin. Täydennyksenä mainittakoon Antti Hakolan rakennuttama puhdastyylinen puukirkko, Ruonan taistelutanteret ja muistomerkki sekä piiskoomänty ja täällä elävä korkeatasoinen käsityötaito, joka ilmenee hirsihuviloina, -saunoina ja -aittoina sekä täkänöinä ja ryyjiyinä.

Olemme sen tosiasian edessä, että Kuortaneen vahvat matkailuperinteet ja yleinen matkailun kehitys vaativat meiltä, mutta myös tarjoavat meille paljon. Mm. viime kesä osoitti, että Kuortaneelle tulee helpposti ja paljon väkeä. Nykyaian ihmisten enemmistö liikkuu omilla autoillaan, joista johtuen esimerkiksi mainiten eräs huomattava vaatimus on paikoitusalueet (parkkeeraus), virkistys-, majoitus- ym. alueilla. Ne eivät saisi, eivätkä saa olla ristiriidassa paikallisten "intressien" kanssa. Matkailu tarjoaa meille paljon. Kaunina kesäsunnuntaina täällä liikkuu 3000—5000 vieraspaikkakuntalaista, ja jos olemme hyviä myyjiä sekä osaamme ja haluamme palvella, niin 3000 henkeä jättää tänne rahaa 3000 x 10 mk eli 30.000 mk. Laskelmaa voidaan täydentää, kun otetaan avuksi amerikkalainen tutkimus, joka osoittaa, että matkailijoiden jättämä rahamäärä hyödyttää paikkakuntaa 3,3 kertaisesti, ts. se raha ei katoa sieltä hetkessä pois, vaan vasta vähitellen hyödyttää ennen sitä useampia palvelu-, tuotanto- ja/tai työntekijäyksiköitä. Kertomalla edellä mainittu 30.000 nykymarkkaa 3,3:lla saadaan siitä 99.000 mk, eli voidaan todeta 3000 hengen hyödyttävän paikkakuntaa 10 vanhaa miljoonaa yhtenä viikonloppuna. "Kaupanpäällisenä" saadaan lisätä autoista polttoaine- ym. kustannuksina jäävä rahamäärä.

KOULUJENVÄLISET HIIHTOKILPAILUT

Nämä kisat olivat vuonna 1929 Kuhalammen jäällä. Minullekin on jäänyt mieleen nämä kilpailut kahdestakin syystä, olin osastajana, sekä matkakyyti oikein autolla. Olin silloin Herojan koulun oppilaana, opettajana oli Perälampi. Muuten hänen jäyhästä olemuksesta huolimatta oli innokas hiihtäjä voimistelutunneilla talvella. Rata ei tosin ollut pitkä, joka hiihrettiin, kiersi koulun aitauksen sisäpuolella ja kierrettiin kahdesti, välistä kolmesti. Kun näissä vie-

lä oli yhteislähtö oli niissä kyllin sähinää ja jännitystä. Matka kerkisi loppumaan kun sai hengityksen ja rytmin normaalisti pelaamaan. Kiitos vieläkin Takanevan kaksosille kovasta vauhdin pidosta. Näin lyhyellä matkalla paljon vaikutti miten onnistui lähtö ja johtopaikan saaminen alussa haltuunsa, ei siinä tahtu liikaa latua toiselle antaa. Herojan koulua edusti kaksi poikaa ja yksi likka.

Niin sitten valkeni keväinen aamu, jota oli niin odotettu, muistaakseni hyvin suojaisena. Voittelusta ei ollut mitään murheita, koska silloin oli käytettävissä sellainen suksivoide kuin "Joka kelin rasva". Matkalle lähdettiin Ruonanmäeltä. Me Herojan koulun edustajat pääsimme Ruonan koulun opettaja Hemmingin autoon. Meitä siinä autossa oli niin paljon, että ei yhtään lisää olisi mahtunut sisälle. Sukset laitettiin varapyörän ja kopin väliin poikkipäin. Eivät

Yli-Seppälän mylly ja aittarivi.

Kuortaneelle on perustettu Kuortaneen Matkailupalvelu Oy, jolla edellä esitettyyn viitaten riittää työkenttää. Tällä osakeyhtiöllä on tarkoitus ja mahdollisuus kehittää ja viedä eteenpäin matkailua sekä ottaa vastaan haaste matkailun vaatimuksista. Kunnan matkailulautakunnan rinnalla on myös tarkoitus pyrkiä sellaisiin järjestelmällisiin muotoihin ja menetelmiin, jotka takaavat matkailijoiden viihtymisen täällä, mutta myös sen, ettei matkailijoiden omatoimisuus ja "oman vallan" käyttö — paikoitus- ja monissa muissa asioissa — pääsisi valloilleen ja muodostumaan paikkakuntalaisille haitaksi.

Nyky-yhteiskunta on järjestäytynyt, ja me elämme lakien ja asetusten alaisina. Myös lisääntyvä matkailu vaatii muodostuakseen paikkakunnalla tuottavaksi elinkeinoksi järjestystä ja järjestelmällisyyttä, joiden avulla matkailijaa näkyvästi, mutta myös näkymättömästi ohjataan. Tämä on samalla suoja paikallisten "intressien" tahalliseen ja tahattomaan "polkemiseen".

Kuortaneen Matkailupalvelu Oy on yhtiö, johon myös kunta on liittynyt ja joka toivoo saavansa vuosien mittaan omistajikseen yhä useampia matkailusta kiinnostuneita kuortanelaisia. Yhtiö tarvitsee paikkakuntalaisten apua ja tukea toiminnalleen, mutta se vie varmasti kehitystä oikeaan suuntaan. Varsinkin uuden tieyhteyden Tampere—Pietarsaari valmistuttua meidän luontaiset mahdollisuutemme vielä paranevat. Viimeistään tällöin meillä pitäisi olla matkailijoille tarjolla myös kalavesiä lohikaloineen ja maatalomajoitusta nykyajan mukavuuksin varustettuna.

Ketä ja keitä sitten palvelemme matkailullamme?

Tähänkin kai voisi vastata jo jotakin, mutta se ei ole nyt niin tärkeää. Pääasia on, että kuitenkin muistamme matkailijoita olevan ainakin kolmenlaisia: ulkomaalaiset, syntyperäiset paikkakuntalaiset ja muut suomalaiset matkailijat.

Matkailun haaste vaatimuksineen on otettava vastaan. Sen tarjoama hyöty elinkeinona on korkeata luokkaa!

tainneet silloiset liikennesäännöt olla kovin ankaria. Perille päästyä oli uteliaita katsomassa aivan mustana auton ympärillä, ketä näin komeasti kyydittiin. Varsinainen kilpailulatu lähti meijerin rannasta, jossa oli hiukan lunta, mutta keskijärvellä oli aivan siloinen jää, kääntöpäissä oli lunta. Nämä kisat olivat aivan viimekelillä, lumi oli sulanut jäältä pois, isompia lumiriimuja lukuunottamatta. Ei tässä kukaan hiihtäjä pystynyt aivan parastaan esittämään. Nämä olivat kovat kisat, sillä kaikilla oli mielessä voitto ja kiertopalkinto koulun seinälle. Taisivat rohkeimmat leuhkiakin etukäteen koulunsa voitosta.

Allekirjoittajakin oli alukupäissä lähtiöitä, "vähemmän tunnettuja". Mutta pääsin ainakin kahden edelle. Ensimmäisestä jäi mieleeni, kun sen sauvoissa oli lauta tai vaneeri porkat. Ei silloiset hiihtovarusteet olleet sellaiset kuin nyt on, oli onnen poika joka

omisti leviänokkaiset hiihtopieksut. Kun kaikki oli hiihtänyt selvisi kahdella olevan sama aika. Yhden aika otettiin kiertopalkintoon. Ratkaisu meni tikunvetoon. Ylijoen koulu sai pitkän tikun ja taulun luokan seinälle vuodeksi. Mutta jäihin Herojan koululle puukko muistoksi henkilökohtaisena palkintona, jonka terässä luki sanat "Iisakki Jävenpää Kauhava." Olen useasti muistellut ja mieleeni on tullut monenlaisia muistikuvia näistä hiihdoista ja myöhemmistä vaiheista. Olihan osanottajat etupäissä 14, 15 ja 16 syntyneitä pojanveikaraita. Ei olisi uskonut, että 10 vuoden päästä niin moni joutuisi antamaan henkensä yhteisen isänmaan puolesta. Te olitte yhtiä hyviä kilpailijoita ja taistelijoita kuin silloin Kuhanjärven jäällä poikaessuina. Kiitos teidän muistolle.

Lauri Rannikko

Saarijärven leirielämää

Kuortaneen seurakunta hankki viime kesänä nuorilleen oman leirialueen. Heinäkuun puolivälissä se tapahtui ja jo loppukuussa ja elokuun alussa Saarijärven rannoilla oli vilkasta leirielämää. Tytöt saivat uudistaa paikan ja pojat jatkoivat. Kaikki mahdolliset säät suosivat leiriläisiä.

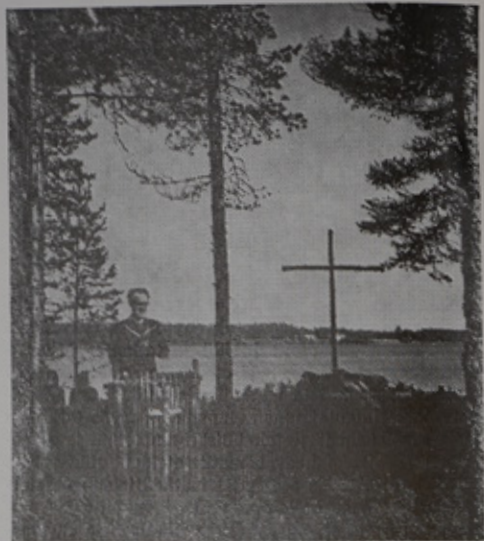
Tyttöjen tehtäväksi tuli telttojen pystytys. Lintukodoksi ristittyyn leirikylään nousi teltta toisensa jälkeen ja jokainen sai oman nimen: Sössölä, Törppölä, Tipula, Kukkuu, Tinttilä, Uutu, Siipeili ja Sulkasato. Niiden ympärille syntyi saapas-, kuivaus-, tuuletus-, roukailuväline-, työkalu-, ym. telineitä. — Keskiviikkona tulivat Sauli Lähteenmaa, Tapani Hakola ja Erkki Takalampi antamaan suunnistusopetusta. Sateesta huolimatta teoriaa sovellettiin käytäntöön kovassa kilpailussa. Tuona iltana seurasi "tempu ja miten se tehdään" eli räiskäleitten paisto ja niiden kääntäminen heittämällä. — Muiden leiripäivien ohjelmassa oli ensiapukoulutusta, maamerkkirata, maastoleikkejä ja paljon muuta. Viikon kuluttua tytöt lähtivät ja pojat tulivat. Rakennelmien teko jatkui. Salkotennis pyöri kaikkina mahdollisina vapaa-aikoina. Lento- ja pyllypallo olivat yhtä suosittuja. Leiriolympialaisissa valittiin pikajuoksun, kuulantönnön ja pituushypyn mitalimiehet.

Epätavallisin leirikokemus oli todennäköisen metsäpalon alun sammuttaminen Honkiniemessä. Viikonlopun viettäjät olivat siellä pitkään polttaneet nuotiotaan. Kun partiopojat sattumalta tulivat kolmen päivän perästä niemelle, kyti turve syvältä jo parin metrin päässä nuotiopaikasta. — Saatiinpa oikein havainto-opetusta siitä, että nuotio on sammutettava huolella. Keitähän lieneekään Honkiniemessä ollut?

Leiriläisten elämässä leikit ja kilpailut seurasivat toisiaan. Usein myös hiljennettiin kauniin luonnon keskellä iltanuotiolla, leiriaukiolla tai vanhan riihen raunioille rakennetussa leirikirkossa Jumalan sanan äärelle. Oli raamattutunteja, sisarus- ja veljespiirejä, nuotitarinoita, virsihetkiä ja leirijumalanpalvelukset.

Vieraita kävi useaan otteeseen molemmilla leireillä ilahduttavan runsaasti. Äidin käynnin jälkeen kärsi taas makkara nuotiolla . . . ja maistui. — Ei mikään maistukaan missään niin hyvälle kuin leirillä, mutta siellähän olikin meillä aivan mainio emäntä. Toivottavasti hänkin tulee ensi kesänä, kun leirit taas alkavat — toivotavasti uuden tien takana, ruopattulla rannalla ja ensimmäisten leirirakennusten suojissa.

J & L & H & O

KUULUMISIA YHTEISKOULULTA

Kuortaneen yhteiskoulun oppilasmäärä on tänä syksynä noussut uudelle satavuulle. Oppilaita on nyt 413, joista lukioluokilla 87. Neljällä alimmalla luokalla on rinnakkaisosastot ja koulussa on yhteensä 20 opettajaa.

Viime kesänä toteutettiin koulussa huonetilojen muutoshjelma kouluhallituksen hyväksymien pirstusten mukaisesti. Koulu sai välttämättömiä lisätiloja lähinnä Kuortaneen ainoan elokuvateatterin lopettamisen kustannuksella. "Kuva-Kuurnasta", joka aloitti esityksensä syksyllä 1958, oli vuoden 1963 alkuun asti koulun talouden kannalta suurta hyötyä. Koulun tilinpäätökset olivat niihin aikoihin jopa voitollisia. Mutta sitten tapahtui käänne. Televisio vei elokuviin kävijät ja uusi yksityiskoulujen valtion-apulaki ns. vuokra-arvon kohdalla pakotti muuttamaan teatterin opetustilaksi.

Nyt on elokuvateatteri voimistelusalina. Se ei ole tosin aivan niin suuri kuin kerrosta ylempänä oleva

Lahdenkankaalla

Kesäiloin mielelläni
riennän metsän syliin.
Täällä on rauha suloinen,
melu jääköön kyliin.

Täällä tuuli kuiskailee,
täällä puutkin puhuu.
Täällä linnut laulelee,
kaukaa kyyhky huhuu.

Peipon, sirkun, leivon laulu
tuolta helkkyy vastaan,
yli muiden kuitenkin
raikas laulu rastaan.

Vanha kuusi kuiskaa tuossa:
täällä saat sä rauhaa,
tule tänne luoksemme
kun maailman melu pauhaa.

Täällä on polut kauniit
ja jäkäläinen matto,
polun yllä vilpoinen
havulehväkatto.

Lahdenkankaan kanervalla
kaunein on kukka.
Mättähällä pehmoisin
on sammaltenkin nukka.

Tuttavana tervehdin
polun varren puita,
rintehellä katajakin
kauniimpi muita.

Täällä yksin käyskelen,
vain tuuli soittaa puissa.
Luojan kiitos täällä vain
helkkyy lintuin suissa.

Täällä mull' on armainmat
lapsuus-ajan puistot.
Täältä myöskin kauneimmat
nuoruusvuotten muistot.

Jos mä kuljen kaukanakin
tänne mieli halaa.
Tänne aina uudelleen
muistoissani palaan.

Aili Korkeala

voimistelu- ja juhlasali, mutta ottaen huomioon voimisteluryhmien pienuudet, täytyy nykyisiä voimistutiloja pitää riittävinä.

Toisen voimistelusalin ansiosta vapautui entinen vanhan rakennuksen voimistelu- ja juhlasali näyttämöineen toisiin tarkoituksiin. Voimistelusalista tehtiin ajanmukainen luonnonhistorian erikoisluokka ja ja näyttämöstä tyttöjen käsityöluokka. Kotitalousluokka on myös täysin uusittu ja suurennettu ottamalla lisätilaa käytävästä ja vanhasta opettajainhuoneesta. Paloturvallisuussyistä jouduttiin vielä tekemään toinen portaikko yläkerrasta ja varauloskäytävä. Uuden rakennuksen puolella vapautui luonnonhistorian kokoelmahuone poikien käsityön opetuksen lisätilaksi.

Riittävätkö nämä lisätilat sitten pitemmäksi aikaa? Tilanne muuttuu vaikeaksi, jos oppilasluokkoihin nousee yli 450 ja jos lukioluokille joudutaan perustamaan rinnakkaisosastoja, niinkuin useimmissa yliopistoon johtavissa kouluissa on käynyt. Jo ensi vuonna on todennäköisesti kaikilla keskikoululuokilla rinnakkaisosastot. Silloin menetämme pakostakin yhden niistä kolmesta luokasta, jotka nyt toimivat vielä erikoisluokkina. Sitäpaitsi koululta puuttuu jo nyt paljon sellaista, mikä tehokkaan opiskelun kannalta olisi välttämätöntä. Meillä ei ole piirustusluokkaa, luonnonopin luokkaa eikä musiikin opetuksaan tunnu

mukavalta, kun vierestä kuuluu voimistelusalissa olevien oppilaitten töminä. Koulu tarvitsisi myös kunnollisen kirjastohuoneen ja kerhuhuoneen. Vuosi vuodelta tilanne tulee vaikeammaksi linjajoon ja ryhmitysten lisääntyessä. Sekava tilanne koulujärjestelmän uusimiskysymyksessä tekee koulun johdon varovaiseksi lisärakennuksen suunnittelussa, ja sitäpaitsi jo nyt on koulun taloudellinen asema niin vaikea, että lukukausimaksujen korottaminen on odotettavissa.

Lyhyestä iästään huolimatta on Kuortaneen yhteiskoulusta päässyt tähän mennessä 125 ylioppilasta ja noin 420 oppilasta on eronnut koulusta suoritettuaan keskikoulun oppimäärän. Siis pitkälti kuudetta vuotta nuorta ihmistä on saanut välttämättömän pohjakoulutuksensa vähin kustannuksin omassa kotikunnassaan. 10-vuotisen Kuortaneella olon aikana olen todennut, että oppilaiden yrittämisen halu, ahkeruus ja koulunkäynnin merkityksen oikea arviointi ovat olleet suorastaan harvinaisen korkealla tasolla. Tätä todistavat vuosi vuodelta paranevat tuloksetkin.

Koulu on kaikkien kuortanelaisten koulu ja se on meille välttämätön. Jos koulu aiotaan säilyttää kehittyvänä, tarvitaan siihen jokaisen kunnan asukkaan tukea, kun lähivuosina taas tarvitaan lisätiloja.

ANTERO KUUSISTO

Vapausperinteiden viikko tulossa

Säännöt määrittävät Kalevalaseuran säätiöksi, "jonka tarkoituksena on suomalaisen kansantietouden ja kansantaiteen tuotteiden keräämisen, julkaisemisen, tutkimisen ja luovissa taiteissa viljelemisen edistäminen." Seura julkaisee Seulas-nimistä tiedotuslehteä, jossa kerrotaan suomen kieltä, kotimaista kirjallisuutta ja kansanelämäntutkimusta koskevia uutisia.

Kalevalaseuran vuosikokous pidetään Kalevalanpäivänä, mutta seura on halunnut muullakin tavalla kuin vuosikokouksen merkeissä viettää Kalevalanpäivää. Niinpä vuodesta 1964 lähtien on järjestetty seuran aloitteesta Kalevalanpäivän viikolla vuosittain erilaisten kansallinen kulttuuriviikko, jonka ohjelma on toteutettu noin kolmenkymmenen valtakunnallisen sivistysjärjestön kanssa. Viikolla pyritään kiinnittämään huomio tietyn keskeisen ja kaikkia kansalaisia koskevan yhteiskunnallisen kysymyksen edistämiseen. Vuonna 1964 järjestettiin kansankielen viikko, vuonna 1965 suomalaisen maiseman viikko ja tänä vuonna oli maakuntien viikko.

Ensi vuoden Kalevalanpäivän viikko 26. 2.—4. 3. 1967 VAPAUSPERINTEIDEN VIIKKONA nivelttyy Suomen itsenäisyyden 50-vuotisjuhlavuoden kokonaisohjelmaan. Kansakunnan kokemukset, sen sisäiset ja ulkoiset herätteet, aatteet määräävät sen toiveiden ja pyrkimysten suunnan. Historiansa tunteminen ja perinteensä arvostaminen antavat pohjan kansakunnan ja sen osien kaikenpuoliselle kehittämislle. Viikon järjestäjät haluavat ohjelmallaan korostaa vapauden merkitystä myös kansallisen kulttuurin synnyssä ja omaleimaiseksi kehittämisessä.

Vapausperinteiden viikon merkeissä on tekeillä julkaisu, jossa arvovaltaiset kirjoittajat lähestyvät vapautta monelta taholta. Kirjaan liitetään keskustelua esitelmäviitteitä sekä aineiden aiheita.

Viikon vatakkunnallista pääjuhlaa vietetään Seinäjoella sunnuntaina 26. 2. päivätilaisuutena. Aikaisempina vuosina vastaava juhla on ollut Kokemäellä, Jyväskylässä ja Tampereella. Toivon Seinäjoen juhlasta todellista kansanjuhlaa. Toivottavasti silloin on koko Etelä-Pohjanmaa liikkeellä ja Seinäjoen Ammattioppilaitoksen juhlasali ääriin täynnä.

Meillä on myös yhteistoiminnan vapaus, mutta sitä käytämme aivan liian vähäisesti yhteiseksi hyväksi. Haluan tähän lainata Kalevalaseuran puheenjohtajan, professori Matti Kuusen alustussanoja kulttuurijärjestön vuoden 1963 neuvottelukokouksesta: "Meillä on, kuten sanottu, kymmeniä hajanaisia ja vähäväkisiä yhdistyksiä, jotka usein tietävät erittäin vähän toistensa pyrkimyksistä. On järjestöjä, joilla on suuria ajatuksia mutta ei varoja eikä työvoimaa; on järjestöjä, joilla on suuri pankkitili mutta ei selkoa mihin sitä käyttäisi; on järjestöjä, jotka ovat

työkyvyttömiä liian seniiliytensä tai liian juveniiliutensa takia; on järjestöjä, joiden energia kuluu keskinäiseen kissanhännänvetoon; ja on järjestöjä, jotka ovat niin toimintakykyisiä, etteivät ne pidä tarpeellisenä kiinnittää huomiota muiden toimintaan. Toisaalta voi havaita, että Helsingin eri keskusjärjestöissä samat suhteellisen harvat henkilöt pitävät toimintaa vauhdissa ja luovat keskinäisiä yhteyksiä, ja mitä pienemmille paikkakunnille mennään, sitä harvempiin käsiin kulttuurin aktiiviteetti keskittyy: samat oivaliset naiset ja miehet nähdään maakuntarahastoissa, kotiseutujärjestöissä, nuorisoseuroissa, luonnonsuojelutoiminnassa jne. Kokonaisuutena katsoen suomalaisen erilaisuuden puolustus on tällä hetkellä eräänlaisen villin improvisoinnin tilassa. Järjestetty yhteistoiminta puuttuu."

Voivatko yhdistykset nyt esim. vapausperinteiden viikon merkeissä etsiä yhteisiä toimintamuotoja? Voivat. Voivat ainakin sankoin joukon lähteä yhteisillä linja-autoilla helmikuun viimeisen sunnuntain juhlaan Seinäjoelle.

Vuokko Kivisaari

KUURTANES-SEURAN TOIMINTAA v:lta 1965

Kuortanes-Seuran toimintavuosi 1965 oli tulokselinen. Vaikka seura itse toimi vanhaan totuttuun tyyliinsä, antoi sille Etelä-Pohjanmaan osakunnan tekemä tutkimusretki merkittävän leiman. Tätä retkikuntaa oli Kuortanes-Seura mielenkiinnolla odottanut. Olihan sen hyväksi pidetty monia kokouksia ja valmisteluja. Piti järjestää majoitus, ruokailu ja pitäjälle asiamiesverkosto jne. Tutkimisen kohteena olivat kaikki vanhat asiat aina tervanpoltosta Lotta-Svärd-järjestöön sakka. Kun retkikunta saapui Kuortaneelle 31. 5. oli järjestetty tulokahvit ja autoretkeily järven ympäri, jolloin Etelä-Pohjalaisen osakunnan kotiseuduntutkijat saivat ensivaikutelman Kuortaneesta. Kesäkuun puolenvälin tienoissa em. tutkijat järjestivät lehdistölle tiedoitustilaisuuden ja yleisöjuhlan, jonka yleisradion toimittaja Unto Miettinen talletti nauhalle. Etelä-Pohjalaisen osakunnan järjestämä tutkimusretki päättyi 23. 6. 1965. Retken johtajana oli toiminut maisteri Antti Ranta-Knuuttila.

Kaikista niistä asioista, mitä nämä 20 tutkijaa olivat saaneet kootuksi, olisi tarkoitus julkaista "Kuortanes-kirja". Asia on Kuortanes-Seuran kannalta katsoen mitä mieluisin. Saataisiinhan nämä tutkimisen tulokset pitäjäläisten luettavaksi, ettei ne jäisi vain joidenkin tutkijaprofessoreiden ihmeteltäväksi ja sitä tietä osittain painuisi unholaan. Olemme anoneet Kuortaneen kunnalta 70 % tämän kirjan painatuskustannusten peittämiseksi. Kirjan painos olisi 750 kpl.

Tohtori Erkki Ala-Könni ja Maisteri Vuokko Kivi-saari eivät olleet unohtaneet Kuortaneen talomuseota, vaan saapuivat elokuun alkupäivinä antamaan lopullisen silauksen kirkkomuseolle. Sen lopullinen museoasu on erittäin juhlaava. Tästä todistuksena lukuisat yleisön ylistävät mielipiteet. Rakentaminen jatkuu myös edelleen. Ylileppälästä ostettiin vanha aitta, joka pitäisi olla Leppälänkylän vanhimpia rakennuksia, aittoja onkin jo melko runsaasti talomuseon tanssuhuvilla.

Mutta Kuortanes-seuraa onnisti siinä mielessä, että saimme haltuumme Etelä-Pohjanmaan viimeisen savupirtin. Sitä voi sanoa museomielissä Museomiesten Mekaksi, ja onkin erittäin arvokas harvinaisuutensa takia. Tästä voi antaa kiitokset Järvisille Ruismäen-

kylästä, kun ovat säilyttäneet sitä 1600-luvulta tähän päivään saakka. Kuortaneen Säästöpankille Kuortanes-seura lausuu parhaimmat kiitokset, kun teitte meille lahjoituksen tässä savupirtin muodossa.

Vuosi vuodelta on museossa kävijöiden määrä lisääntynyt. Talomuseossa kävi v. 1965 2182 henkeä, Klemettimuseossa 720, yhteensä 2902 henkeä. Näistä oli ulkomaalaisia 186.

Kuortanes-Seuran joululehti ilmestyi myös 1965. Voidaan todeta, että ilman sitä eivät kuortanelaiset enää tulisi joulua toimeen. Lehti kuuluu jokaisen kodin joululukumistöön.

Talo- ja Klemettimuseotoimikuntiin kuuluvat henkilöt ovat hoitaneet huolella ne tehtävät, jotka heille on aiheutunut siitä, että ovat kukin vuorollaan olleet esittelemässä museota käyville vieraille. Toimikuntaan ovat kuuluneet seuraavat henkilöt: Heikki Inkeri, Eeva Virtaniemi, Erkki Koivisto, Emil Ala-Myllymäki, Eino Kantola, Helmi Korttesmaa, Heikki Sarvikas, J. A. Erkkilä, Martti ja Viola Kivi-Porkkunen, Olli Saari, Kauko Kakkila, Santeri Ala-Honkola, Maija Timoharju, Kerttu Kakkila, Einari Ala-Hiiri, Juho Hakola, Helena Niemi, Hilma Keski-Hallila, Jenny Mäki-Hallila, Helmi Ala-Honkola ja Pentti Mäenpää.

Johtokuntaan ovat kuuluneet seuraavat: Puh. joht. Heikki Mäki-Hallila, rahastonhoitaja Arvo Laaja, sekä jäseninä Ivari Honkola, Matti Honkola, Eeva Pelto, Toivo Saari, Pauli Aho-Pynttari, Anton Rasinperä, Sakari Keski-Hynnili, Sirkka Kantola, Paavo Nurmi ja Reino Lepistö, sihteerinä on toiminut Paavo Vainiotalo.

Yleisiä kokouksia Kuortanes-seuralla on ollut 1, johtokunnan kokouksia 4, sekä erilaisia neuvotteluja.

Kun Kuortaneelle on perustettu kaupallisessa mielessä matkailua edistävä osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on saada lomailijat viettämään kesänsä täällä. On ensiarvoisen tärkeää, että pidämme koko kotiseutumme edustavassa kunnossa ja onhan siihen jo velvoitteitakin kun edellisvuonna Kuortane voitti pitäjien välisen siisteys- ja kauneuskilpailun. Luonnonkauneutta meillä on kohtuullisesti, mutta kaiken muun on ihmisen itsensä pidettävä järjestyksessä.

PAAVO VAINIOTALO

TÄHDENVÄLEJÄ VUODELTA 1966

Tammikuussa valmistunut seurakunnan väkilukutilasto v. 1965 kertoi pitäjäläisten vähentyneen 46 henkilöllä. Kirkonkirjojen mukaan oli Kuortaneella vuodenvaihteessa 2905 nais- ja 2912 miespuolista asukasta eli yhteensä 5817. Vuoden aikana syntyneitä oli 86, kuolleita 49, seurakuntaan muuttaneita 87 ja

pumppaamoasema viemäryöverkostoa varten valmistui lopullisesti maaliskuun alussa. Tällöin yhtiö vastaanotti pumppaamon koneiston Vesipojat Oy:ltä.

EP:n ensimmäinen matkailualan

Valtava voimannäyte oli kuortanelaisten kuudes Kuortanes-hiihto maaliskuun puolivälissä. Tällöin saavutettiin kaikkien aikojen ennätys, sillä 857 hiihtäjää teki vähintään 40 kilometrin hiihtolenkin. Lähes kuudennes Kuortaneen asukkaista oli tällöin suksien päällä ja sitä on pidettävä melkoisena saavutuksena. Kunhan tulevana talvena taasen hiukan parannetaan ja ylitetään tuhannen hiihtäjän raja, niin eiköhän se ala jo riittää naapuripitäjien haasteisiin.

Vapaussodan rintamamiesten muistomerkkin paljastus kirkkomaalla.

pois siirtyneitä peräti 170 henkilöä. Tilasto osoittaa maaltapaon jatkuvan huomattavana Kuortaneenkin kohdalla.

Kova pakkanen oli viime talvelle tunnusomaista. Marraskuussa alkanut kylmä sää jatkui lähes yhtäjaksoisesti tammi-helmikuulle saakka. Tällöin mitattiin pakkasennätyksiä varsin usein ja seurauksena oli, että tammikuu osoittautui keskilämmöltään alhaisimmaksi vuosikymmeniin. —40 pakkasasteen ylitykset olivat liikaa lukemattomille vesijohdoille, jotka jäätyivät ja halkeilivat kuin käristemakkara ikään.

Kuortaneen Vesihuolto Oy:n

yhtiö perustettiin Kuortaneelle. Esikoinen sai nimen Kuortaneen Matkailupalvelu Oy ja sen perustajajäseninä esiintyvät opistonjohtaja Matti Lähdesmäki, johtajaopettaja Pentti Mäenpää, johtaja Kallervo Saari sekä pankinjohtaja Unto Siirilä.

Varsin merkittävää oli maaliskuulla se, että Kuortaneen VPK sai käyttöönsä uuden maastoauto-tyyppisen paloauton. Sen neliveto ja erittäin tehokas pumppukoneisto ovat olleet jo useaan otteeseen tosi työssä ja osoittautuneet varsin päteviksi. Kuortaneella on vuoden aikana esiintynyt runsaasti tulipaloja, joten hankinta ei ole mennyt pieleen.

"Kaatialan louhos kiinni viimeistään ensi kesänä" kirjoittivat lehdet toukokuussa. Mitä tämä merkitsee kuortanelaisille ja itse Kuortaneen pitäjälle? No ainakin 30-40 työpaikan menetystä ja tätä myöten välillisesti monia muitakin haittoja. Mv. Kustaa Yli-Honkolan ja hänen Katri-emäntänsä tekemät malmiesiintymätyödyöt Länsirannalla ovat kuitenkin pienenä valopilkuna pitäjän kaivosteollisuudelle. Jos jatkossa seuraa yhtä hyviä uutisia, kuin miltä alku on näyttänyt, voidaan Länsirannalla louhia malmia hyvinkin pian. Geologisen tutkimuslaitoksen tutkijoita on paikalla käynyt jo pariinkin otteeseen ja ovatpa lupaanneet toiveikkaina tulemaan uudelleenkin, joten kaivosasia ei ole vielä loppuunpuitu Kuortaneella.

Kunnanhallituksen esityksestä hyväksyi valtuusto toukokuussa kansalaisopistolle, jolle päätettiin anoa opetusministeriöltä perustamislupaa, työohjelman ja ohjesäännön. Tarkoituksena oli, että kansalaisopisto olisi aloittanut toimintansa jo päättymässä olevana syksynä, mutta tavoitteesta oli tingittävä toistaiseksi ainakin vuodella.

Talomuseon rakennusohjelmaa laajeni jälleen tänä kesänä. Järvisen sisarusten omistuksessa ollut maakunnan ainoa säilynyt savupirtti siirtyi tällöin Säästöpankin

lahjoittamana Kuortanes-seuran omistukseen. Sen siirron ja osan pystytyksestä teki Kuortaneen Lions Klubin jäsenet talkoilla. Vaikka pirtillä on ikää noin 300 vuotta, kesti se siirron hyvin ja suuremmilta vaurioilta säästyttiin. Kyseistä pirttiä on sen olinaikana siirretty jo useampia kertoja, mutta eiköhän tämä ollut viimeinen muutos tälle paljon kokeneelle asunnolle.

Kuortaneen Sotaveteraanijhdistyksen hankkima vapaussodan rintamamiesten muistomerkki paljastettiin kesäkuun puolivälissä kirkkomaalla. Muistomerkin on luonnokivestä muotoillut opettaja Pentti Mäenpää. Kiveen on lisäksi kiinnitetty kuparilaatta, missä ovat sanat: "Vapaussodan rintamamiesten veljeshauta." 1930-luvulla lahjoitti Kuortaneen seurakunta kirkkomaalta alueen yhteiseksi veljeshaudaksi, johon on viime sotiin mennessä haudattu toistakymmentä vapaussodan rintamamiestä. Paikka oli sen jälkeen miltei unohtuksissa kunnes asia otettiin viime talvena esille. Muistomerkin hankintakustannuksista ovat vastanneet vapaussoturit suorittamansa keräyksen turvin.

Suomen reserviupseeriliiton viime vuoden kuntokilpailun tuloluettelon valmistuttua voitiin ilolla todeta, että Kuortaneen reserviupseerikerho oli sijoittunut toiseksi pistemäärällä 242,11. Kilpailuun kuuluvait kuntolajeina hiihto, pyöräily, soutu, melonta ja uinti.

Suomen Television filmiryhmä vieraili heinäkuussa Kuortaneella kuvaten televisiota varten Klemetti- ja Talomuseoita, hiekkarantakymmiä sekä kohteita eri puolilta pitäjää.

Heinäkuussa hyväksyi valtuusto pitäjään rakennettavan uuden kunnalliskodin luonnospiirustukset, jotka on laatinut arkkitehti V. A.

Hämäläinen. Pienten muutosten jälkeen varsinaiset rakennuspiirustukset voitiin ottaa työnalle, joten vanhainkoti on jälleen askeleen lähempänä todellisuutta Kuortaneenkin kohdalla.

Kuortaneen Osuusmeijerin uusi tuotantolaitos Mäyryssä valmistui rakennusteknillisten töiden osalta elokuussa, jolloin töitä tarkasteltiin. Ne todettiin hyvin tehdyiksi ja laadultaan korkeatasoisiksi. Näin päättyivät vuoden kestäneet varsinaiset rakennustyöt ja kauan kaivattu uusi meijeri aloitti toimintansa lokakuussa.

Esimerkillinen talkoohenki on yhdistänyt Herojankylän asukkaita tänä kesänä. Syksyllä nimittäin luovutettiin paikkakunnan isäntien talkoilla valmistama tupa Yrjö Merralle, joka pääsi lämpöiseen asuntoon juuri sopivasti ennen pakkaa. Kyläläisten rakennuspuuhia ovat tukeneet toiminnallaan mm. Lions Klub Kuortane sekä lukuisat lahjoittajat. Tupa sijaitsee suojaisessa soramontussa veljekset Koiviston vuokraamalla tontilla lähellä kylän yhteistä kuivaajaa.

Urheilu on jälleen kuluvanakin vuonna tehnyt Kuortanetta tunnetuksi. Vuoden aloitti ampumahiihtäjä Erkki Ala-Honkola mainiosti voittaen peräti Pohjoismaiden mestaruuden. Keväällä jatkoivat sitten naisurheilun edustajat Eeva-Liisa Kalliolahten johdolla, miehissä Antti Lanamäen pitäessä SE-lukemia tiukalla. Pitkin kesää ovat Eeva-Liisa ja Antti arvokilpailuja sekä maaotteluja kiertäneet ja saavuttaneet kunniakkaita voittoja. Eeva-Liisa on lisäksi korjaillut ennätyslukemia syyskesällä useamman kerran. Kilpailukauden päätti tämä nopeajalkainen lukiolainen nuorten EM-kilpailuilla, jotka pidettiin Odessassa.

Kantatie 66 rakennustyöt ovat jatkuneet jälleen syksystä lähtien

Mäyry—Alavus osuudella. Tämän tien valmistumista odotetaan hartaasti, mutta koska työt tehdään työllisyystöinä ja määrärahojen puitteissa, on työmaalla välillä keskeytyksiä. Puheenaihetta on antanut Sarvikkasta Alavuden suuntaan rakennettava lentokoneiden varalaskupaikka, joka kuortaneenpuoleisesta sijainnista huolimatta on kuulemma alavutelaisten kenttä. Mutta tähän ei ole ensi kerta kun alavutelaist pyrkivät "rajojensa ulkopuolelle", se lohdutuksena mainittakoon.

Kuortanelainen painikahdeksikko valtasi hopeaa valtakunnallisessa painicipissa, joka päättyi kultaotteeseen Heinolan Iskuu vastaan Heinolassa. Näin vaihtui viime vuotinen pronssi kirikkaammaksi ja samalla ansaitsi KuKulaiset epävirallisen "maan parhaan painiseuran" tittelin tällä hetkellä. "Vahvistettu Ruona", niinkuin joukkueettamme leikkilisesti on kutsuttu, kaatoi cupissa ensin Ylistaron ja jatkossa tulivat Kauhajoki, Lapua, Hyvinkää luovutuksella sekä Myllykoski.

Kaarankajoen kuivatushanke, joka on suurin Kuortaneella olevista, tuli loppuun tehdyksi lokakuussa. Hyötyala kohosi hankkeessa 800 ha:iin, mikä on lähes kokonaisuudessaan peltomaata. Kokonaiskustannusarvio oli 220.000 markkaa, mikä edellytti yli 50 kilometrin matkalta joen ja sen sivuhaarojen perkausta. Osakkaita on yrityksessä lähes sata.

Kansainvälisyyttä Kuortaneen katukuvaan antoivat neljännet rautatieläisten EM-painit, jotka pidettiin Pohjanmaan Urheilupuistolla syyskuussa. Mukana oli 15 maata osanottajien luvun ollessa yli 80.

J u n n u

ME PALVELEMME

Luovuta
Isänmaasi
Onnellisempaan
Nouseville
Sukupolville

50 vuotta täyttävä Lions-klubien Kansainvälinen Järjestö on kasvanut suunnattoman suureksi kuuluen siihen yli 20.000 klubia yli 130 eri maassa ja jäseniä 800.000 miestä, jotka ovat antautuneet ihmisystävälliseen palvelutyöhön tunnustalauseen edellyttämällä tavalla.

Uni

On jouluyö. Mä nukun, näen unta:
Käyn lapsuuskotiin joulunviettoon.
Käyn yössä yksinään ja tähdet taivahilta
ne mulle tietä näyttää tuttuun talohon.

Kas, tuolta koivuun takaa kodin valot vilkkaa,
näin tervetuloa ne mulle toivottaa
ja äitikulta mua vastaan rientää,
myös isä pihamaalle kiiruhtaa.

Mä riemumielin riennän äidin syliin.
Näin isä lausuu kättä ojentain:
"Käy sisään lapseni! Miks' viivoytkään näin
kauan?"

Sua yöhön asti odottaa mä sain."

Mä vastaan: Polku pitkä oli mulla
ja useasti uuvuin matkallain.
Vaana nyt, kun luoksenne sain jälleen tulla
en koskaan lähde, luonanne oon ain.

Oi, kuinka kaunis onkaan kodin joulukuusi.
Valoa kynttilöiden hetkeksi' ihailemaan jään.
— Kas, kuusen latvassa on tähti kirkas, uusi
sen takaa hymyilevän enkelin mä nään.

— — —
Kun herään aamuun, sataa uutta lunta
ja kansa joulukirkkoon kiiruhtaa.
Mä muistan: Kaunista näin äsken unta
— niin, — mitä mahtanee tää uni ennustaa?

Rauha Maunus

Ensimmäinen neuvottelu Lions-klubien perustamisesta Kuortaneella käytiin 12. p:nä helmikuuta 1965 Kuortaneen kunnantalolla. Lions-aatetta esiteltiin sekä Alavuden että Kauhavan klubien taholta. Neuvottelun tuloksena todettiin, että Kuortaneella olisi hyvät toimintaedellytykset klubille.

Perustamisoikeuden sai Lions-klubi Kauhava, joka on siis Kuortaneen kummiklubi. Perustamiskokous pidettiin 24. p:nä helmikuuta 1965. Klubin perustajajäseniksi tuli yhteensä 24 eri ammattialoja edustavaa kuortanelaista. Uusia jäseniä on otettu yksi, joten nykyisin on klubin jäsenmäärä 25. Klubin perustamisjuhlaa vietettiin 9. p:nä lokakuuta 1965 Pohjanmaan Urheilupuistolla, jossa klubi myös pitää kuukausikokouksensa.

Hieman toista vuotta kestäneen toimintansa aikana on klubin työskentely ollut vireää. Aktiviteettitoiminnan eräänä tarkoituksena on kerätä varoja, jotka käytetään tunnuskirjainten edellyttämällä tavalla. Toisaalta on ollut toiminta-aktiviteetteja, jolloin on klubin jäsenten voimalla suoritettu jokin työ ollen mukanaoloprosentti aina 100.

Nyt täyttäessään 50 vuotta Lions-klubien Kansainvälinen järjestö on julkaissut Rauha-aiheisen kirjoituskilpailun kaikille 14—22 vuotiaalle nuorille niissä maissa, joissa Lions-järjestö toimii. Kilpailuun saa ottaa osaa Lions-klubien välityksellä ja esim. Kuortaneella klubi käyttää 100 mk palkintoihin. Kansainvälisellä asteella voittaja saa 25.000 (n. 80.000 Smk) dollarin palkinnon. Muillakin asteilla on huomattavia palkintoja.

"Kilpakerjoituksen tarkoituksena on kiinnittää ihmisten huomio ajatukseen etsiä rauhan mahdollisuuksia niiden kehittäminen suunnitelmaksi, jonka kautta voidaan aikaansaada maailmanrauha."

Kilpailun eräänä tavoitteena on: "Vapauden merkityksen painostaminen."

Toivon kuortanelaisilta nuorilta runsasta osanottoa ja toivotan menestystä kilpailussa.

Kun uusi yhdistys perustetaan pitäjään herättää se aina aluksi ennakkoluuloja. Lions-klubi Kuortane on mielestäni toiminnallaan osoittanut kuuluvansa pitäjään ja ottanut asemansa siellä.

Jokainen lionsveli tahtoo pitää ystävyysttä päämääränä, eikä keinona. Huomautan, että todellinen ystävyys ei ole tili teoista, joita on tehty puolin ja toisin, vaan että todellinen ystävyys ei pyydä mitään."

veli-Harri

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAVAT ASIAKKAILLEEN SEURAAVAT:

AINO HAUTA-AHON KAMPAAMO-PARTURI

Mäyry, puh. 3

T:MI J. YLISELÄ

Mäyry, puh. 46

VELJEKSET ALA-MUTKA

Om. Väinö Ala-Mutka

Leppälä, puh. Leppälä 22

LIIKENNOITSIJÄ A. KORPELA

Kuortane kk, puh. 133

PARTURI JA KAMPAAMO

RAUHA MÄKKINEN

Kuortane kk, puh. 126

KUORTANEEN ELÄINVAKUUTUSYHDISTYS

Toimitusjohtaja A. Peltokangas

Kuortane kk, puh. 109

KUORTANEEN MUOTI-ASU

LIISA HEIKKILÄ

Kuortane, puh. 157

KEMIKALIO HUO-MA-KE

Kuortane kk, puh. 105

SEKATAVARAKAUPPA A. KAJANDER

Kuortane, puh. 46

KUORTANEEN METSÄNHÖITÖYHDISTYS

Kuortane kk

KUKKA, PAPERI JA KEMIKALI

Om. M. Yli-Hallila

Kuortane kk, puh. 119

KAHVILA - MATKABAARI

M. MÄKKINEN

Puh. Ruona 77

VESALAN PUKIMO

Kuortane - Puh. 30

MOPO-, SÄHKÖ- JA URHEILULIIKE

Alavus os. - Puh. 20184.

KUORTANEEN PALOVAKUUTUSYHDISTYS

Toim. joht. A. Timoharju

Puh. Kuortane 103

Ruoka ja kahvibaari

L I I S A

Puh. 100.

KUORTANEEN AUTOKOULU

Puh. 179

KAMPAAMO EILA HERNESMAA

Puh. 179

T:MI RANTA-SILTA

sekatavarakauppa

Om. J. Rantala

Puh. Lentilä 60

KUORTANEEN SEMENTTIVALIMO OY

Puh. Mäyry 13

A. ALA-SALMI

Kuortane kk, puh. 93

KUORTANEEN APTEEKKI

Kuortane

KUORTANELAISET!

PANKKIASIANNE, niin talletukset kuin lainatkin ovat säästöpankissa pankkisalaisuuden turvaamina. Se ja jokainen täsmällisyydellä suoritettu pankkipalvelutehtävä takaavat Teille varmuuden oman paikkakunnan rahalaitoksen parissa.

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI

KONTTORIT: KIRKOLLA, MÄYRYSSÄ, RUONALLA ja LEPPÄLÄNKYLÄSSÄ

Hyvää Joulua

JA

Onnellista

Uutta Vuotta

TOIVOTAMME ASIAKKAILLEMME

UUSI TALOUSKAUPPA

Om. M. VAINIOMÄKI - Kuortane kk.

TOIVOTAMME JÄSENILLEMME JA
ASIAKKAILLEMME

Rauhallista Joulua

JA

menestystä vuodelle 1967

KUORTANEEN OSUUSKAUPPA

KUORTANE

Myös JOULUPUKILLA on tili meillä.
"Kas, kas", sanoo joulupukki,
"se pankkiseläisyys
– siihen voi luottaa teillä."
Kiitämme kaikkia asiakkaitamme luottamuk-
sesta ja toivotamme

Hyvää Joulua ja menestyksellistä Uutta Vuotta

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

KUORTANE

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

JÄSENILLEEN JA ASIAKKAILLEEN
TOIVOTTAA

Kuortaneen Osuusmeijeri

TOIVOTAMME

Joulurauhaa ja
menestyksellistä Uutta Vuotta

KAIKILLE KUORTANELAISILLE

KUORTANEEN OSUUSKASSA

KIITTÄEN HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ

PAIKKAKUNTALAISTEN KANSSA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

POHJANMAAN
URHEILUOISTO

KUORTANE

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

TOIVOTTAVAT SEURAAVAT

VUOKRA-AUTOILIJAT

AARO NIEMI

Kuortane, puh. 166

MARTTI LAITILA

Salmi, puh. Salmi 16

VALTO PIHLAJAMÄKI

Puh. Leppälä 15

VILHO VÄLIMÄÄ

Leppälä, puh. Leppälä 25

LIISA LAINE

Puh. Kaaranka 10

ARMAS LASSILA

Kuortane, puh. 88

ERKKI SIUKOLA

Kuortane, puh. 115

TAUNO VASU

Salmi, puh. 47

TAUNO YLI-HONKOLA

Kuortane, puh. Kuortane kk 75

LAURI VIITANEN

Lentilä, puh. 17

Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta

TOIVOTTAA

P. RINTA-RUONAN
HUOLTOKORJAAMO

KIITKEMME KULUNEESTA VUODESTA.

J. Myllyniemen

Leipomo ja Baari

Kuortane kk. - Puh. 63

KESOIL - huoltoasema

on varautunut palvelemaan Teitä, kaikissa
alan asioissa.
Toivotamme asiakkaillemme

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

JASKARI & POJAT

Mäyry - Puh. 156

Kotimainen öljy-yhtiö

KESOIL

Alavuden kautta
metsästä markkinoille

VALMISTAMME:

- ikkunoita
- ovia
- keittiösisustuksia
- palo-ovia

ALAVUDEN PUUNJALOSTUS-
TEHDAS OY

Alavus os. - Puh. vaihde 20 141

KUORTANEEN
SÄHKÖ OY

Kuortane kk.

VALOA - VOIMAA

● MYYMME VALAISIMIA ●

Leppänen Yhtymä

Mäyry - Puh. 31 ja 29

- HUOLTOASEMA
- TAKSI

TOIVOTTA AASIÄKKÄILLEEN

HYVÄÄ JOULUA JA

MENESTYSTÄ VUODELLE 1967

Kun haluatte kunnan TV:n tai RADION
valitkaa silloin

BLAUPUNKT

TERVETULOA TUTUSTUMAANI

PIIRIMYYNTI JA HUOLTO

TE-KO-RA

P. ASUNMAA - Alavus kk. - Puh. 1258

HAKALAN HIRSISAUNA- JA HUVILAVEISTÄMÖ

Ruona - Puh. 101, työmaa puh. 103

Kiittäen luottamuksestanne ja kitkattomasta
yhteistoiminnasta

HYVÄÄ JOULUA toivoen

Kuortaneen Laatumetalli Oy

Metallituotteiden ja alaanliittyvien töiden
erikoisvalmistaja.

- Saunoja
- Saunamajoja
- Kesäasuntoja

PIHLAJAMÄEN AUTOKORJAAMO

Suoritamme korjaukset ja maalaukset
Puh. Mäyry 103.

OSTAMME TUKKEJA
SUORITAMME JAUHATUSTA

LEPPÄLÄN SAHA JA MYLLY

KUORTANE - Puh. Leppälä 30

Tekstiili- ja Kenkäkauppa T:mi KESKI-KULJU

Kuortane - Puh. 85

VALMISTAMME
ovia ja ikkunoita
sekä muuta
alaan kuuluvaa
HYVÄÄ JOULUA
ASIAKKAILLEMME

Kuortaneen Puusepäntiliike

Lentilä - Puh. Lentilä 13

JOULUPUKILLE OSOITTEEKSI:

TV ja MUOVI

Kuortane - Puh. 96

Runsas valikoima leikkikaluja, talousmuovia,
televisioita, radioita ym. muovi- ja sähkö-
alan tavaraa.

Luhtasaaren Autokorjaamo

Alavus kk. - Puh. 1856

MORRIS, TRABANT, RAMBLER, SIMCA ja
VALIANT PIIRIMYYNTI

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa kaikille asiakkaille

ALAVUDEN AUTO

Om. OSS! TAKALA, Alavus kk - Puh. 1088

HUSQVARNA-tuotteet:

moottorisahat, mopedit, lämpöautomaatit,
ompelukoneet, ruohonleikkurit, perämoot-
torit ym.

KUORTANEEN SISÄJOHTOASENTAJAT
TOIVOTTAVAT ASIAKKAILLEEN

Valoisaa Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta

EERO RANTA-RUONA
VILLE RANTA-RUONA
EINO FRÄNTILÄ

ALAVUDEN TEHDAS OY

Alavus as - Puh. 20 451

EDULLISESTI ERIKOISLIIKKEESTÄ

Ala-Honkola
& Kumpp.

Kuortane - Puh. 4

RUONAN OSUUSMEIJERI

Ruona - Puh. 49

LIITTYKÄÄ JÄSENEKSI

NIILO VESALA
Ruoka- ja Huonekaluliike

Kuortane kk, puh. 150

KAIKENLAISTA VALOKUVAUSTA suorittaa tavallisina- ja värikuvina. Myös suurenukset edullisesti.

Saatavana mustavalko- ja värifilmejä, kameroita, salamalaitteita, valokuva-albumeja, kehyksiä ym.

Kuortaneen Valokuvaamo

P. VALKAMA - Kuortane - Puh. 132

SEKATAVARAKAUPPA

Eino Salminen

Ruona - Puh. 45

KUORTANEEN
POLTTOTURVE OY
TAUSNEVA OY

Kuortane - Puh. Alavus 1847

PAKKASET LÄHESTYVÄT - TURVE LÄMMITTÄÄ TEHOKKAASTI JA TALOUDELLISESTI

Hyvä varasto
joulu kirjallisuutta

KUORTANEEN
KIRJAKAUPPA

Kuortane kk. - Puh. 59

LEIPOMO ARMİ HUHTAMÄKI

Kuortane - Puh. 56

Kuortaneen Ruoka-Puoti Kuortaneen Villa

Om. REINO ALA-SALMI
Kuortane - Puh. 36

KIITTAEN kuluneen vuoden aikana saamastamme luottamuksesta toivotamme asiakkaillemme

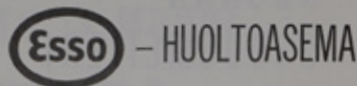
**RAUHALLISTA JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

JOULURAUHAA JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

toivottaa kaikille kuortanelaisille

HUONEKALU- JA VUODEVAATELIKE

L. MIKKILÄ, Kuortane kk. - Puh. 154

P. VESTI - Kuortane kk. - Puh. 117

HUOLTOA JA TARVKEITA

Kihlat - kellot - korut palkinnot

edullisesti

L. I. PÄÄKKÖSELÄ

Kuortane kk. - Puh. Kuortane kk. 128

Mäntytukkeja ostetaan erikoishinnalla. Kysymykseen tulevat erikaisesti vähäksäiset pienemmät mäntymetsät.

Rakennamme hirsihuiloita - saunoja ym. alaen kuuluvaa. - Huiloista lähetetään maksuton esittelylehtinen pyydettäessä.

Huivilaveistämö K. SAARI

Puh. Kuortane 11 tai Ruona 6

HYVÄÄ JOULUA ASIAKKAILLEEN TOIVOTTAAN

Kuortaneen Kotikutomo

Lentilä - Puh. 40

Om. MARTTI ja VIOLA
KIVI-PORKKUNEN

SISUSTUSTEKSTILIEN ERIKOISLIKE

Matkakoti-Baari

Kuortane - Puh. 177

KUURTANES-SEURAN JOULU

toivottaa lukijoilleen

HYVÄÄ JOULUA JA

ONNELLISTA UUTTA VUOTTA